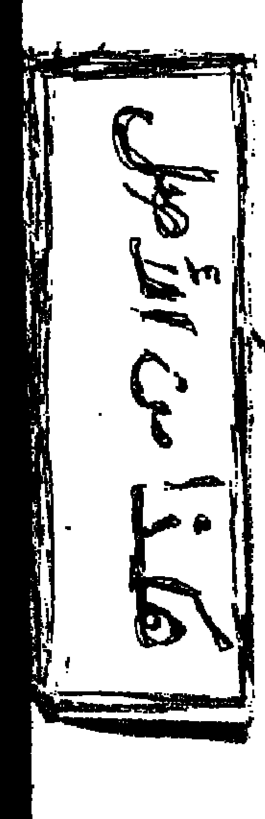

מעריב
י"ג בסיון, תשמ"ו 20.6.1986
Coca-Cola
Coca-Cola
MEXICO86
המרענן הרשמי במשחקי גמר גביע העולם מכסיקו 86'

אנינה
חדש
טנא נגה
טעם של מחלבה קטנה.
הרומן שלי עם אנינ
אנינה
גבינות שמנות אמיתיות ומעודנות

هنا من

שער	שורה	מחיר מנוי שנתי 4 תשלומים* ש"ח	מחיר מנוי תלת שנתי 10 תשלומים* ש"ח
3-9	1-15	795	1,800
2-4-8-10	1-15	712	1,500
3-9	16-27	450	1,125
2-4-8-10	16-27	412	1,012
1-5-6-7-11-12	1-15	330	800
1-5-6-7-11-12	16-25	165	400

סופשבוע

י"ג בסיון, תשמ"ו 20.6.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

קוראי יקר,

כמו ברוב הנושאים המעלים את חיינו על שירטון, חוגגת הבורות גם באיבה הגוברת בין חילונים לדתיים. בורות בשני המחנות שלא מוכנים ו/או אינם מעוניינים להשקיע מאמץ ללמוד את הצד השני, כדי להבין לפחות את ההיגיון שמאחורי מעשיו, מה שיעזור להעריך את סיכוייו. להבין אין זאת אומרת להסכים. גם ההבדל הזה מיטשטש בלהט היצרים.

תרומתנו הצנועה להבנת המתרחש בעולם החרדים היא בשיחה עם הסופר חיים באר, ששורשיו ביישוב הישן. הוא חי על התפר שבין הישן לחדש ומעודכן במתחולל מאחורי החומות. בהרחבה יספר על עולם נסתר זה מעיני רבים ברומן החדש שבכתיבתו הוא עוסק בימים אלה. יש בו זעם על מעשיהם האלימים, ועם כל הסלידה והאיבה שמעשים אלה מעוררים, הוא מסביר שברוב המקרים אין זו התפרצות בתמית של יצרים אפלים. מאחורי ההתפרצות מסכת רעיונית ופוליטית מסובכת ומסבכת כל סיכוי של הידברות ופשרה. לא מעט מפני שהמחנה החרדי, חרף כל פלגיו וסיכסוכיו הפנימיים, מלוכד בקנאותו ליהדות מהמחנה החילוני המבולבל. המסר של באר שתגובת האין-אונים של החילוניים מול האלימות החרדית, מקורה בחוסר יכולתם להגדיר את יהדותם. הוא לא נזקק להשוות את המניעים של משחיתי תחנות האוטובוסים עם אלה של מציתי בתי הכנסת ומחללי ספרי הקודש, שאינם מבדילים בין דת לדתיים. זהו מאבק לא שקול בין עולם רוחני עתיר אמונה לבין עולם ריק של בערות, שסופו לקרוס מפני הראשון.

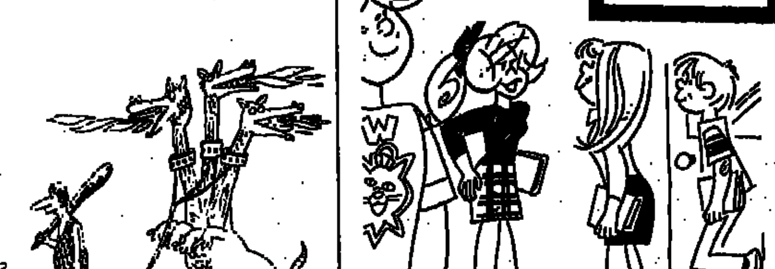
על רקע זה מענין לקרוא בקוטב האחר של המוסף את סיפורה של עפרה ישועה-ליית "יש לנו גולם בפראג" – רשמים מהתחנה הכמעט אחרונה במסעה מאחורי מסך הברזל החלוד. יהודים כמעט שאין בפראג, אבל הנשמה היהודית חיה וקיימת. הרובע היהודי העתיק על בתי כנסיותיו ובית הקברות הצמוד אליו שמורים להפליא ומטופחים גם תחת שלטון הקומוניסטים. בשימור התלו הנאצים. מדוע טיפחו דווקא כאן את המורשת של העם שהוחזק בעיניהם כגדול אויבי הרייך הדעות חלוקות. יש אומרים, מתוך כוונה מדעית טהורה. שיהיה מוזיאון ללימוד הווייתו של "הגזע הנחות". לא ברור מדוע נזקקו הנאצים למוזיאון שימחיש הווייה ותורה בהן ראו את מקור כל תחלואי האנושות, ובשטניות חסרת תקדים ביקשו לתסלן עלי אדמות. ואם כבר מוזיאון לטיפוח הסלידה, אז מדוע דווקא בתי הכנסת היפהפיים של פראג ולא המעבדות של דוקטור מנגלה. ההיגיון נוטה איפוא מהנימוק הרשמי של ברלין לפרשנות העממית, המבוססת על האמונה שהגולם מפראג לא התפורר אלא מתחבא אי-שם, כמו הרוח של יוצרו המהר"ל הכל יכול, ואוי לגוי מנחת זרועם. היהודים נשדפו מטרזינשטאט עד אושוויץ. האמונה נשארה. היום עולים הצ'כים אל קבר המהר"ל ותוחבים פתקי בקשות דרך הסדקים שבאבן, כמו שיהודים טובים עושים דרך אבני הכותל המערבי. מבקשים מהצדיק רפואה שלמה והצלחה בבחינות האוניברסיטה, ואפילו טוענים שאת ההשראה ל"אביב של פראג" קיבלו מהנצחון הישראלי במלחמת ששת הימים. ב-1968 הם למדו ממנו מה כוחו של עם קטן חדור אמונה. מענין מה היו לומדים היום.

צ. לביא

צילום השער: איש העסקים ראובן כץ. כתבה בעמ' 14-15. צילום: שמואל רחמני

צוחק מי שצוחק ראשון

"לא, אני לא טועה, העונש על העבירה הזו הוא מאה מלקות."

"כן, דונאלד ואני יוצאים שוב. אנחנו לא גמרנו, אני רק השעיתי את היחסים.."

"לנו לא תהיה בעיית הסכון באנרגיה החורף"

"את.. מוקי את המשפט האחרון."

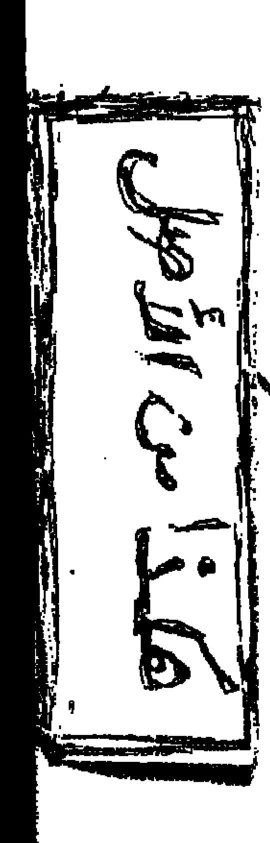

"איזו המצאה נהדרת!"

"גם אני הייתי אסירת פוליטית, סנטור אחד החזיק אותי בדירתו שבוע שלם.."

לאחר שריפת התחנות באה שריפת בית כנסת.

הסופר חיים באר: הם גורמים לחילוניים להתבטל בפניה

קו האש

„התהום הפעורה בין חילוניים לדתיים נובעת מכך שהחרדים יודעים מה הם רוצים" – הסופר חיים באר, חוקר המחנה החרדי, פסימי. ההדברות בין שני המחנות צריכה להיות פרגמטית. אין סיכוי לפשרות אידיאולוגיות. לחרדים אין כל כבוד לחילוני ולדעותיו והם חיים בתחושה של המיעוט המגן על העם היהודי. לצורך המשחק הנוכחי – היהודי החילוני הוא עמלק.

מאת שרי בת-יעקב
צילומים: ראובן קסטרו

את, הגוף הגוף ותאוותיו העכורות; אח, בית הכלא הגשמי של הנשמה, קן הפתיונות הנבזה. על המתח הזר כל כך לאיש החילוני, בין הגשמיות וההתפרקות ממנה, חשבתי שאני עומדת לשוחח עם הסופר חובש הכיפה חיים באר („נוצות"), בן ירושלים, ששורשיו כישוב הישן. אבל השיחה עוסקת בסופו של דבר במניעים רוחניים טהורים יותר ופחות, בתככים הפוליטיים במחנה החרדי ונטורי קרתא, ובתיפקודה הציני של "אגודת ישראל" במלחמה לטוהר. חיים באר אומר שה"אגודה" משתמשת באופן ציני במדינת ישראל, מתייחסת אליה כמו לכספומט, וכי פניה האמיתיים התגלו כשנשרכה אחרי המחנה החרדי בפרשת תמונות העירום בתחנות האוטובוסים. האידיאולוגיה של "אגודת ישראל" דומה לאידיאולוגיה הבלתי ציונית של החרדים, אלא שדרכם להסוות זאת מסיבות פראגמאטיות. ויש אולי, כך משתמע מדבריו, מן הצדק הפיוטי שנפגעי השריפות אינם אנשי העדה החרדית, אלא האנוראים. כי מי יעז לחדור למעוזיהם של ה"זכרות", הלא הם הקנאים, הנקראים כך על שום חלוקיהם המפוספסים?

ומדוע מיעטנו לדבר על מלחמת החרד בתאווה המאיימת על עמידתו המאוזנת מול בורא העולם? אולי משום שהיצרים הלכו לאיבוד, ואולי להיפך, משום שבאו על סיפוקם בתוך ים השנאה הבוער של החרדים כלפי החילוניים. כי החילונים והים בעיניהם לחלוטין לעמלק שאין לחוס עליו, בטח לא על תחנותיו הטמאות. ואין רחמים בליבם.

חיים באר, חוקר המחנה החרדי, אוסף את כתביו, בולש אחר אורחותיו באמצעות ידידים משותפים. הוא מקיים רשת מודיעין קטנה משל עצמו עם קרובי משפחתו הרחוקים מצד אמו שנולדה שם. מקום המפגש נבחר בקפידה כיוון שאי אפשר להיפגש עם מודיעיו, לא בבתים פרטיים ולא בבתי כנסת, מחמת עינא בישא. במשך שנים אחדות התקיימו הפגישות בחנות הירושלמית לספרים ולרהיטים משומשים "יד שניה" שהיתה ממוקמת ברחוב שבטי ישראל, בתפר שבין היישוב החרדי והחילוני. באחת הפעמים, כשניהל שיחה עם איש הקשר שלו בין רהיטים סרוקים ומתקלפים לחרדי ילדים, קלטה עינם איש פלג חרדי מתנגד. באר נבהל, אבל בן שיחו הרגיעו ואמר: „תביט מה הוא קורא". המתנגד קרא ספר בענייני מין. "אז מה יהיה עכשיו", שאל באר, וידידו השיב: „לא כלום, יש פה מאזן אימה". כאילו היה מדובר בעימות בין מעצמות גרעיניות.

מקצת מחקירותיו של חיים באר יופיעו ברומן שהוא כותב היום. באופן פאראדוקסאלי עולה מדבריו חיבה למחנה הקנאי. מחנה שאמנם הוא פגע'רע אבל ישר, אותנטי. כל קלפיו פרושים על השולחן. מיעוט נבדל חרור תחושה שהיא מגלומנית בעיני החילוני, אך תמימת-דרך בעיני החרד: תחושת הקומץ המגן נואשות על שארית הפליטה היהודית האמיתית מפני כוחות הטומאה מעכבי ביאת המשיח. ובכל זאת, זועם חיים באר על החרדים שדווקא בארץ-ישראל הוליכו באופן אבסורדי את ההיסטוריה היהודית כך שהיא תוכתם במראות מעוררי פלצות של שריפת בתי כנסת. הוא אומר שהחרדים חסרי כבוד לאיש החילוני וזכותו לאושר, ובכך מכרסמים בסטטוס קוו שיהיה נוטה לטובתם. בכל משאיומתן הם מקפידים, לא בלי עורמה, להעמיד מולם את החילוניים למן ימי בן-גוריון, כאשמים. הם גורמים לחילוניים להתבטל בפניהם כהכרת עוון של יהודים פגומים. הם אפילו לא נרתעים להטיף לנשיא הרצוג: „האם כך יאה לבנו של רב לנהוג? הלוא אביו עליו השלום יתהפך בקברו", וכיוצא באלה.

מהי הדינמיקה האידיאולוגית המפעילה את המחנה החרדי, וכיצד מתערבבת האידיאולוגיה עם מניעים פוליטיים סנימיים של המחנה? מה המניע הטהור ומה הם נסתרי המוציאים את אנשי המחנה הזה מחוץ לבתיהם עם מיכלי ריסוס הצבע השחור באמצע הלילה?

בארץ היהדות החרדית בישראל נחלקת לשניים: חלקה אנטי-ציונית – מהעדה החרדית ועד נטורי קרתא, וחלקה א-ציונית – אגודת ישראל. הקבוצה האנטי-ציונית רואה במדינת ישראל מרד במלכות אלוהים, ובתנועה הציונית את זרע עמלק. על-כך יש תעודות. בבטאון העדה החרדית "העדה", למשל, נדפסו הדברים הבאים: „בכל דור ודור עמלק לובש

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

צורה ופושט צורה. ועמלק של דורנו שמצוי בארץ הקודש הוא באותם מומרים להכעיס הכותבים ומפטפטים בז'רגון עברי. זהו שלטון הרשע אשר לו מוסדות שמד, ויש לו מסגרת טומאה הקרוי צבא." החרדים הקיצוניים רואים בציונים את בני הנצרות החדשה. [באר מראה לי כרוז מאוייר בילדותיות שנושאו עבודה זרה ציונית, ועליו סמלים: דגל, חרב ורובה. הציונות, נאמר בכרוז, היא הממזר השני. הראשון הוא ישו. הכרוז הופץ לקראת יום העצמאות, „החגא אשר בדו מליבם"].

מדינת ישראל נתפסת במחנה החרדי כאי־ציות לשלוש השבועות המוזכרות במסכת כתובות. שתיים שהשביע אלוהים את ישראל, ואחת – את אומות העולם. את ישראל השביע לא לרחוק את הקץ (לא לעלות בחומה, כלומר לא להקים מדינה), ולא למרוד באומות העולם. את אומות העולם השביע לא לפגוע בישראל יתר על המידה. החרדים טוענים לקיומה של תלות בין שתי השבועות. כל זמן שישראל מקיימים את שבועותיהם, אין אומות העולם פוגעים בהם. כיוון שהפרו, והחלו לעלות בחומה – כלומר לעלות לישראל במאורגן – נפטרו גם אומות העולם משבועת אלוהים. האדמו"ר הקודם מסאטמר, ר' יואל טייטלבוים, כתב בספרו "ויואל משה" כי מבחינה הלכתית – אחראית הציונות לשואה. בעצם היה על אלוהים לכלות את כולם בגלל הפרת השבועות, אך הוא הרי נשבע שלא לכלות את זרע אברהם, וכך הותיר מעט ממעט. מכאן מובן, איזו מידת אחריות נושאים החרדים על עצמם לפי תפיסתם. הם רואים עצמם כיהודים האחרונים.

– אתה נשמע כמי שמחבר כתב הגנה למעשי החרדים.

באר: איני מגן. קל לצחוק ולגנות. אבל טעות להאבק בהם בלי להבין את מניעיהם. על הבסיס האידיאולוגי הנוקשה נבנים גם מניעים פחות טהורים, ועוד אגיע לכך.

– כלומר, יש בסיס לדעתך לטענה שצביעת התחנות ושריפתן הן אמתלה למלחמה שמעבר ליסורי היצר המיידיים?

באר: התחנות הן רק סימפטום. בכל פעם ניבחר נושא אחר במאבק נגד המדינה וגילוייה. אם יבוא מישהו ויציע לוותר להם בנקודה זו כדי להרגיע את הרוחות, יסתבר לו שהאמין לשווא. החרדים לא יכירו במדינת ישראל גם אם תהפוך למדינת הלכה. וכבר אמר על כך מזכיר העדה החרדית יוסף שיינברגר, בעתון "ערב שבת", כי גם אם האדמו"ר מסאטמר יהיה ראש ממשלה, והרב וייס (רב העדה החרדית בירושליים) שר הביטחון, הם לא יכירו במדינה זו אלא ימשיכו לחכות למשיח. יפנו לאחת מאומות העולם ויפקידו בידיהם את מפתחות המדינה. כי אין לקחת את השלטון לידיים עד בוא המשיח. כאן אני חייב להעיר הערת סוגריים. צחוק הגורל הוא שהרב יואל טייטלבוים ניצל מברגן בלזן בזכות היוזמה הציונית של קסטנר.

גם אם האדמו"ר מסאטמר יהיה ראש ממשלה, והרב וייס (רב העדה החרדית בירושלים) שר הביטחון, הם לא יכירו במדינה. כי אין לקחת את השלטון לידיים עד בוא המשיח.

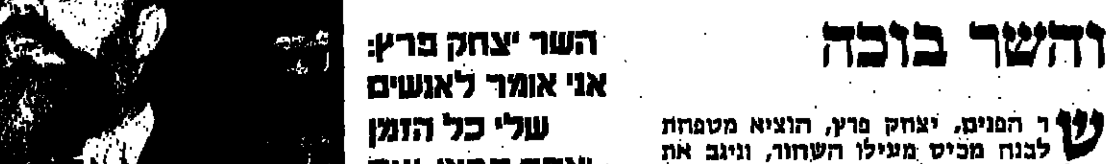
– אבל רמזת על תככים בתוך העדה החרדית המדרבנים את היציאה לרחובות.

באר: נכון, גם "נטורי קרתא" מפולגים בתוך עצמם בין מימסד לאופוזיציה. המאבק בין הפלגים מתסיס את המלחמה בחילונים. אחרי מותו של מנהיגם עמרם בלוי, שהעדה החרדית לא ראתה בעין יפה את נישואיו לגיורת, הם התפלגו לשני מחנות: הפלג המימסדי ואורי בלוי בראשו, שקיבל את מרות העדה החרדית, והפלג המתבדל, בראשות ר' חיים קצנלבויגן, רבה של הישיבה "תורה ויראה". המתבדלים רוצים להוכיח שהעדה החרדית הסתאבה. להצדקת טענתם הם מצביעים על־כך שהעדה החרדית נותנת את הכשר הבד"ץ (בית־דין צדק) בין השאר גם למוצרי "תנובה", והולכת ככך עם הרבנות הראשית. עליך לדעת כי תעודת הכשר הבד"ץ היא מסמך מבוקש, שמכניס כספים לעדה: משום שמבקש ההכשר לא רק מחוייב לקיים את מצוות ההלכה (בין השאר להיזהר מחילול שבת) אלא שהוא חייב גם להעסיק משגיחי כשרות מטעם העדה החרדית תמורת שכר. זהו מכשיר כלכלי אדיר. כאשר נותנת העדה את ההכשר ל"תנובה", עליה להעלים עין מחילול שבת המתרחש אולי באחת ממחלבותיה אי־שם. כל טענה של פלג המתבדלים כלפי המימסד, מדרבנת את המימסד להוכיח את קיצוניותו. וכך התעורר אורי בלוי בחורף האחרון לבסס על תילה את עדת "נטורי קרתא", כשהיה עליו להקים קבוצה מיליטנטית כדי להוכיח לאופוזיציה את קיצוניותו.

שתי הקבוצות מתכתשות בדרכים מוזרות. שתיהן תולות ברחוב כרוזים בשבח הצניעות, או בגנות חילול השבת וכדומה, נושאים שעליהם מסכימים שני הצדדים, ואז עוברים כמשאי שני הצדדים עם סכין גילוח או צבע ומוחקים את החתימה. שני המחנות מוציאים לאור עיתונים: "משמרת חומתנו" של המימסדיים, ו"החומה" של האופוזיציה. המלחמה בדוגמניות המעורטלות, למשל, לא החלה אתמול אלא לפני שלוש שנים בדיוק, בקול קורא שיצא מן "החומה" בזו הלשון: „צרה חדשה. לאחרונה הוקמו על ידי חברת פרסומים תחנות אוטובוסים מפוארים בשרופן אחת מועדת לפרסומים מוארים, וכנאה לגוי נבל, כל פרסומיהם משולבים בתמונות תועבה רחמנא ליצלן. עלינו להילחם בתופעה חדשנית והרסנית זו בכל תוקף." בעקבות הכרזת המלחמה הזאת של האופוזיציה, חייב היה אורי בלוי להראות כוחו אף הוא. עליו לבסס את מעמדו תחת צל אביו. ואם תשאלי אם

(המשך בעמוד 32)

השר יצחק פרץ: אני אומר לאנשים שלי כל הזמן 'אתם תראו, עוד יוכיחו שהמציתים לא באו מן הציבור החרדי'.

והשר בוכה

שר הפנים, יצחק פרץ, הוציא מטפחת לבנה מכיס מעילו השחור, וניגב את דמעותיו. אחר־כך ביקש סליחה, סובב את ראשו ובכה כמו ילד. „אני לא יכול לדבר על זה", מילמל. אחד העוזרים רץ להביא כוס מים, פתח קצת את החלון. השר חיוור מאד, פניו שטופי־דמעות, ידיו רועדות, אווירה של אבל כבד שורדת בלשכתו מאז נודע להם על שריפת בית־הכנסת והשחתת ספרי קודש. מדברים בלחש, הראש מורכן, דואגים לשלומו של הרב. מה עושים אם הוא יתעלף?

והרב בוכה כל הזמן. מדי פעם הוא פורש למנוחה של דקות, שואף אוויר, מחפש מקום יבש במטפחת, הדמעות זולגות לו על זקנו, עיניו אדומות. באותה שעה נואם ראש הממשלה בכנסת על הצורך בסובלנות. „אני לא יכול להשתתף בדיון הזה", אומר השר פרץ, „לא אתזיק מעמד. לא, אל תשאלי אותי על שריפת בתי־הכנסת וספרי הקודש. תעשי לי טובה, אל תדברי על זה. הכאב הוא נורא. אי־אפשר. שיהודים יעשו את שעשו הגויים שבגויים?"

– מה הצית את האש?

„בשבילנו לראות תמונת ענק של נערה במינימום לבוש, בתנוחה לא אסתטית, ועוד בכניסה לבני־ברק, זה כמו לראות צלב קרס מצויר על כתינו. זו אותה פגיעה. אבל לדעתי לא זה הצית את האש. בתחנות האוטובוס. הצתת התחנות היא פרובוקציה של קיצונים שלא באו מן המחנה החרדי. אני אומר לאנשים שלי כל הזמן: 'אתם תראו, עוד יוכיחו שהמציתים לא באו מן הציבור החרדי'."

– תמיד נעשו בארץ דברים בניגוד להשקפתכם. מדוע דווקא עכשיו הוצתה האש?

„יש פה הצטברות. בעת האחרונה נשברו כל־כך הרבה דברים בסטטוס־קוו, שאנחנו איננו יכולים להשלים עם כך. זה לא רק תמונות התועבה. זה קולנוע 'היכל' בפתח־תקוה, הרקבל בחיפה, מפגשי תלמידים יהודים וערבים בעידוד משרד החינוך, ועוד ועוד. יש רמיסה של ערכי היהדות בראש חוצות ואנחנו, הציבור החרדי, מפחדים שזה יביא את החורבן. כן, בהחלט יש פה אלמנט של פחד וחרדה. כך באו כל החורבנות על העם היושב בארץ".

– כשאתה מבקש למנוע מפגשי יהודים וערבים, אתה פוגע באמונה חזקה של ציבור חילוני מסויים המתנגד לגזענות. מדוע אמונתך חזקה יותר משלו?

„מה הקשר לגזענות? אני רק מבקש שלא יקחו את ילדינו חוכים לחפגש עם ערבים. הרי כולנו יודעים לאן כל זה מוביל, לאן? לריבוי נישואי התערובת. זה הרי עלול להביא עלינו חורבן. חובתנו להלחם כנגד זה".

– יש טענה שהמאבק בין ש"ס לאגודת־ישראל על קולו של הבוחר החרדי תורם להתגברות האלימות. כל מפלגה מנסה להוכיח שהיא שומרת חזק יותר על ערכי היהדות.

„שטויות. תראי לי איך זה בא לביטוי בשטח. הרי אני יצאתי מעל כל בימה אפשרית כנגד האלימות, כולל אפילו ריסוס התחנות, למרות שאני יכול להבין את אלה שעשו את זה".

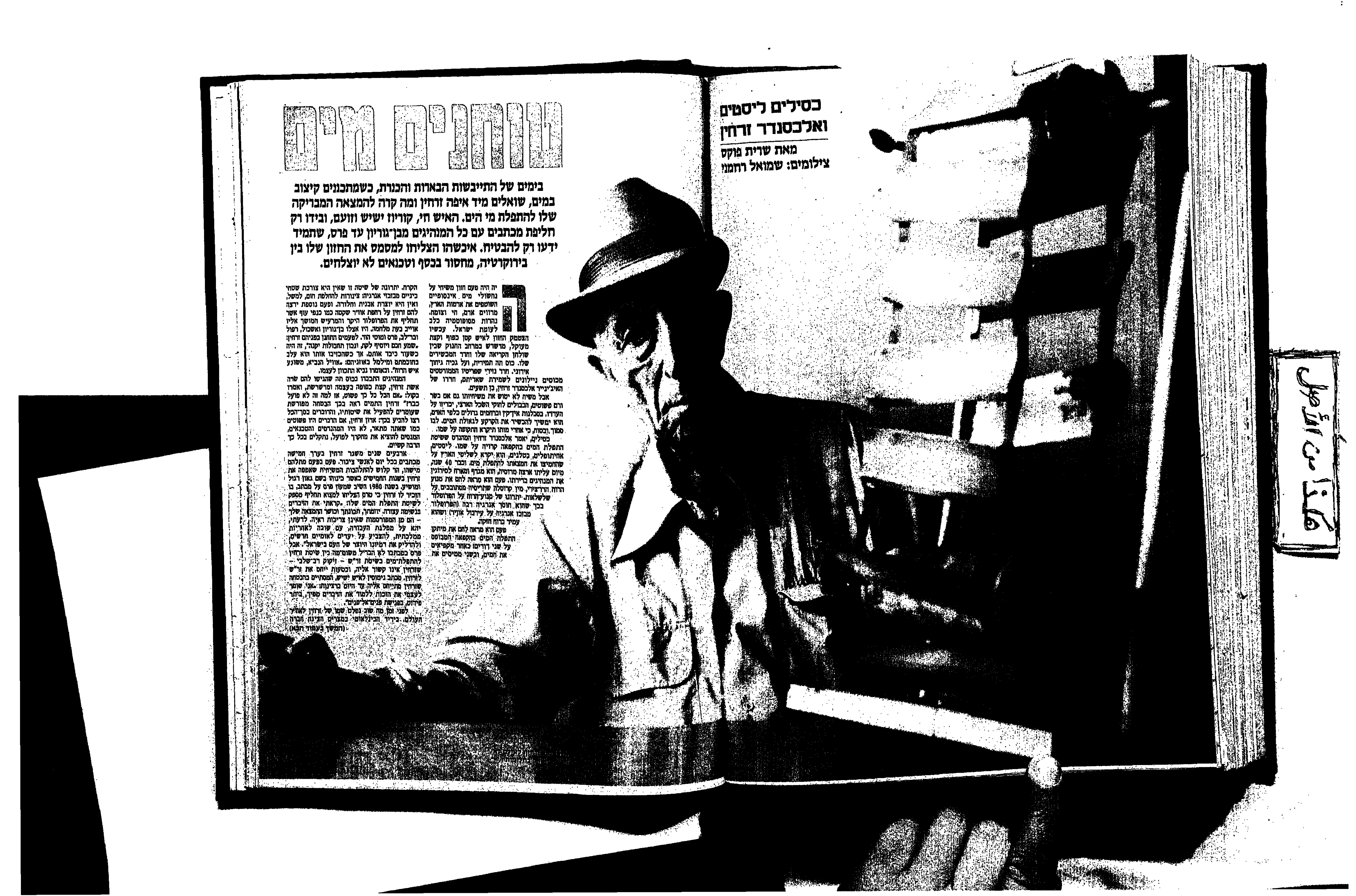
– מה דעתך על ח"כ פורוש שאיים לרסס בעצמו את התמונות בתחנותו?

„אני נגד ריסוס תמונות".

– מה הלאה?

„המצב מסוכן, מסוכן מאד. אם הקדוח הזה לא ייעצר, חברים יגיעו לכך שלאיש לא תהיה שליטה על המצב, והמשטרה לא תוכל לטפל בדברים. עד העת האחרונה תקיפה התססה בציבור החרדי רק מיעוט קיצוני. היום היא מקיפה ציבור רחב ביותה. לדברים האלה יש דינמיקה שקשה לעצור אותה. זה אמור לגבי שני המחנות".

יעל פז־מלמד

טוחנים מים

כסילים ליסטים ואלכסנדר זרחין

מאת שרית פוקס
צילומים: שמואל רחמני

בימים של התייבשות הבארות והכנרת, כשמתכננים קיצוב במים, שואלים מיד איפה זרחין ומה קרה להמצאה המבריקה שלו להתפלת מי הים. האיש חי, קוריוז ישיש וזועם, ובידו רק חליפת מכתבים עם כל המנהיגים מבן־גוריון עד פרס, שתמיד ידעו רק להבטיח. איכשהו הצליחו למסמס את החזון שלו בין בירוקרטיה, מחסור בכסף וטכנאים לא יוצלחים.

היה היה פעם חזון משיחי על נחשולי מים אינסופיים השוטפים את ארמות הארץ, מרווים ארם, חי וצומח. נהרות מסופוטמיה כלב לעומת ישראל. עכשיו הצטמק החזון לאיש קטן כפוף וקצת מעוקל, מורשש במרחב התנוק שבין שולחן הקריאה שלו וחדר המכשירים שלו. כוס תה תמידית, ועל גביה גיחוך אירוני. חדר נוידי שפריטיו הממורטטים מכוסים ניילונים לשמירת שאריתם, חדרו של האינ'ינייר אלכסנדר זרחין, בן תשעים.

אבל משיח לא יטוש את משיחיותו גם אם בשר ורם פשוטים, הכבולים לחוקי השכל הארצי, יכריזו על העדרו. בסבלנות אין־קץ וברחמים גדולים כלפי האדם, הוא ימשיך להכשיר את הקרקע לגאולת המים. לבו סמוך ובטוח, כי אחרי מותו תיקרא התקופה על שמו.

כסילים, יאמר אלכסנדר זרחין המהנדס ששיטת התפלת המים בהקפאה קרויה על שמו. ליסטים, אחיתופלים, כטלנים, הוא יקרא לשליטי הארץ על שהחמיצו את המצאתו להתפלת מים. וכבר 40 שנה, מיום עליתו ארצה מרוסיה, הוא מנדף ומארח לסירוגין את המנהיגים בדירתו. פעם הוא מראה להם את מנוע הרוח הדו־ציירי, מין קרוסלה שתריסיה מסתובבים על שלשלאות. יתרונו של מנוע־הרוח על הפרופלור בכך שהוא חוסך אנרגיה רבה (הפרופלור מבזבז אנרגיה על עירבול אוויר) ושהוא עמיד ברוח חזקה.

פעם הוא מראה להם את מיתקן התפלת המים בהקפאה המבוסס על שני דודים: באחד מקפיאים את המים, ובשני ממיסים את הקרח. יתרונה של שיטה זו שאין היא צורכת שטחי ביניים מבזבזי אנרגיה: צינורות להחלפת חום, למשל, ואין היא יוצרת אבנית וחלורה. ופעם נוספת ירצה להם זרחין על רתפת אוויר שקטה כמו כנפי עוף אשר תחליף את הפרופלור היקר והמרעיש המושך אליו אוייב בעת מלחמה. היו אצלו בן־גוריון ואשכול, רפול וברלב, פרס ומוטי הוד. לפעמים התחנן בפניהם זרחין: „שמע חכם ויוסיף לקח, ונבון תחבולות יקנה", זה היה כשעוד כיבד אותם. אך כשהכזיבו אותו הוא עלב בחוכמתם ומילמל באוזניהם: „אוויל הנביא, משוגע איש הרוח". ובאומרו נביא התכוון לעצמו.

המנהיגים התכבדו בכוס תה שהגישו להם שרה אשת זרחין, קצת כפופה בעצמה ומרשרשת, ואמרו בקול: „אם הכל כל כך פשוט, אז למה זה לא פועל כבר?" זרחין התמים ראה בכך הבטחה מפורשת שעומדים להפעיל את שיטותיו, והדוברים בסך־הכל רצו להביע בכך: אדון זרחין, אם הדברים היו פשוטים כמו שאתה מתאר, לא היו המהנדסים והטכנאים, המנסים להוציא את מחקרך לפועל, נתקלים בכל כך הרבה קשיים.

ארבעים שנים משגר זרחין בערך חמישה מכתבים בכל יום לאנשי ציבור. פעם בפעם מתלהם מישהו, הד קלוש להתלהבות המשיחית שאפפה את זרחין בשנות החמישים כאשר כינוהו בשם גאון רגול ומושיע. בשנת 1980 השיב שמעון פרס על מכתב, בו הזכיר לו זרחין כי טרם הצליחו למצוא תחליף מספק לשיטת התפלת המים שלו: „קראתי את הדברים בנשימה עצורה. יוזמתך, תכונתך וכושר ההמצאה שלך – הם מן המפורסמות שאינן צריכות ראיה. לדעתי, יהא על מפלגת העבודה, עם שובה לאחריות ממלכתית, להצביע על יעדים לאומיים חדשים, ולהדליק את דמיונו היוצר של העם בישראל". אבל פרס במכתבו לא הבדיל משום־מה בין שיטת זרחין להתפלת־מים בשיטת זר"ש – זיקוק רב־שלבי – שזרחין אינו קשור אליה, ובטעות ייחס את זר"ש לזרחין. מכתב נימוסין לאיש ישיש, המסתיים בהבטחה שזרחין מתייחס אליה עד היום ברצינות: „אני שומר לעצמי את הזכות ללמוד את הדברים מפיך, ביתר פירוט, בפגישת פנים־אל־פנים".

לפני זמן מה שוב נפלט שמו של זרחין לאוויר העולם. ביריד הבינלאומי במצרים הציגה חברה

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

להנדסת התפלה את מיתקניה, ובעתונות הישראלית כתב מישהו שהמצרים מתעניינים בשיטה על־פי זרחין. טעות. האמת היא שהתוספת בסוגריים – "תהליך זרחין" – הצמודה לשם החברה, היא אות של הכרת תודה יותר ממציאות. כי זרחין הוא יועץ שאין מתייעצים אתו כלל, ומה שנותר מהמצאתו המקורית הוא רעיון למרחס בעל כנפיים קלות שהיווה את לב מערכת ההתפלה שהציע זרחין בשעתו. מן המרחס ההוא, פיתחו מהנדסי חברת התפלה שיטה שונה לחלוטין: „זיקוק ורחיסת אדים" – זר"א.

כך ממריאים מפעם לפעם פוליטיקאים מעולמם הפרגמאטי האפור אל עולם הפנטזיה חסר הגבולות. פורטים על תקוות זרחין לשווא. הו, זרחין, הקוריוז הלאומי, הארץ הזאת אינה זקוקה לפנטזיונרים, אלא רק למגעים חפוזים, רצוי לאור הזרקורים. מאוד החמיץ לבו של בן־גוריון בשעתו כאשר הופיע בראשית שנות החמישים עם פמלייתו לדירתו של זרחין, שהיתה אז מחסן כביסה מעופש. הפמליה מנתה 12 איש בערך, ביניהם שומרי־ראש וגם שמעון פרס. זרחין הרגיש שבן־גוריון מאוכזב שלא מצלמים את האירוע לתועלת הפירסום המיידי וההיסטוריה הנצחית.

המיתוס מספר, כי לידתו של זרחין לתוך קריירת משיח המים החלה במיאמי־ביץ' שבפלורידה, בסוף שנות החמישים. אך לפני כן עלינו לחזור שנים אחדות אחורנית אל עלייתו של זרחין לארץ בשנת 1947. שבע תלאות ועינויים במחנה־עונשין סובייטי, עלה זרחין לארץ, ציוני רב־המצאות ומפטנטים. הוא הבריח את הגבול מרוסיה ודרך פולין לגרמניה עם זוגתו שרה. ערב צאתו לארץ כבר החל לחוש פעמי משיח מתוך עצמו. הוא מיהר לשגר לקונגרס הציוני, בבאזל, תכנית כוללת להפעלת המדינה, ניצול משאבי הטבע והאנוש, ואחר־כך כשהגיע לארץ, התדפק על הדלת בחצר ביתו של בן־גוריון, עד ששומר ראשו איים עליו ביידיש שיאסור אותו אם לא יסתלק משם.

זרחין היה המום. לא היה דבר טבעי בעיניו יותר מאשר להתקבל אצל ראש המדינה. ברוסיה היה יוצא ונכנס אצל שרים, ואפילו אל טרוצקי התוודע בצעירותו. כך או כך, לבסוף הבקיע דרך אל חדרו של בן־גוריון וסיפר לו על המצאותיו ברוסיה ועל התוכנית להתפלת מים. הוא הישווה את שיטת ההקפאה שלו עם מעבר בני ישראל את ים סוף. לא היה זה נס של שינוי הטבע, הסביר זרחין לבן־גוריון, אלא עיתוי נכון. רוח קדים נשבה שם בלילה ושיטתו פועלת כמו אותה רוח, המאיידת חלק מן המים. נוצר מכך חום כמוס, והוא שגורם לקפיאת חלק מהמים הנוצרים.

בן־גוריון טילפן לצ'יזיק, האחראי על הנגב והערבה בלשכת ראש הממשלה ושלח אליו את זרחין. צ'יזיק נועץ במומחים וקיבל מהם חוות־דעת שהכל „נונסנס". זרחין הכעוס דפק על השולחן בכל כוחו עד שקסת הדיו נשפכה עליו ושאג: „מי האידיוט שאינו מאמין להמצאתי, היש מומחים לדבר שאינו קיים עדיין? גם איינשטיין לא יכול היה לחוות דעה על התפלה בשיטתי". הזעיקו את דוד לסקוב, קצין הנדסה ראשי, והוא ציווה לתת הזדמנות לזרחין, ולנסות את המצאתו בבית קירור קטן. שם ניתן היה להוכיח שבהקפאה מתגבשים המלחים בנפרד מהמים, וכאשר מפרידים את גבישי המלח מקבלים מים מתוקים.

אבל הניסוי שנערך בבית הקירור של האדון גוונטהיים היה שלימזלי. זרחין לא נכח שם והפועלים מילאו פיהם צחוק על הממציא המטורף. עד שהזעיקו את זרחין והוא רתח: „אתם הקפאתם את כל התמיסה והפשרתם אותה בבת אחת, בלי להפריד את הגבישים, מובן שהמים חזרו להיות מלוחים". הוא הקפיא בנוכחותם את המים עד 60 אחוז מן הכמות, ואז החל בהפרדת הגבישים. התקבלו מים מתוקים והוא נישא על כפיים. זרחין רעב אז ללחם, כיוון שהיה כבר בן 51 לא קיבלו אותו לעבודה בשום מקום. הוא ניזון ממכירת חבילות שימורים שקיבלה אשתו מאמריקה ועסק בעבודות מזדמנות. פעם הוא יצר פצצות ללח"י: חומצה חנקנית שממנה הפיק כספית רועמת. כך או כך, מאוחר יותר השיט לו דוד לסקוב 14 לירות, כי ראה את מצוקתו. לסקוב שהיה בעצמו ממציא. זרחין מחל על הברכה, ושמח יותר על המעבדה שניתנה לו ליד מיפקדת קצין הנדסה ביפו, בה ערך ניסויים בהפקת חמצן מן האוויר בשיטה כימית ללא בלונים;

בהפקת ביטומין (פצלי שמן) מן האדמה, בתיכנון מנוע רוח. אחר־כך העבירו אותו למכון וייצמן, ושם על הגג העמיד לראשונה את מנועהרוח שמאז ועד היום לא נמצאה לו גאולה.

אבל בינתיים אנחנו חוזרים למיאמי־ביץ' בפלורידה, 1959, שלוש שנים אחרי שממשלת ישראל עם שר הפיתוח מרדכי בנטוב חתמה על חוזה עם זרחין לפיתוח המצאתו. בלובי של בית מלון ישבה לה גברת הדורה בחברת בעלה, דייוויד קאר, נשיא חברה אמריקנית "פברינקס וויטני" שייצרה משאבות דיזל ומרחפי מים. שלושה גברים בלתי מגולחים הסתובבו שם, למגינת לבה האינטלקטואלית, והסבירו לה כי אין מים בחדרי המלון. הו, נאנחה גב' קאר, למה לא מוצאים פתרון לבעיית המים? „רגע, רגע", ענה שדרן רדיו מפורסם, דרו פירסון, שהסב עמם לקפה, „כאשר ביקרתי בישראל בענייני הפקת סרט לקרן־הקיימת, פגשתי שם זקן תמהוני אחד בעל המצאה להתפלת מי ים". במיתוס הזרחיני נרשם שהגב' קאר זעקה נסערת: ניסע אליו! מאז הוא מכנה אותה בשם רות המואביה.

בתוך שלושה ימים, בערב ראש־השנה, נחתה עם בעלה בישראל. הם מצאו את זרחין במחסן הכביסה במלון, סל סמרטוטים ושתי מיטות. ילדי השכונה כינו את דיירי החדר בשם משיגענער. דייוויד קאר הציע לזרחין שלושה מיליון דולר תמורת הזכיון להשתמש בהמצאותיו, אך זרחין האורח ההגון היפנה אותם לשר הפיתוח בנטוב. אמנם זרחין היה כבר לאחר חתימת חוזה עם מדינת ישראל, אך התייחסו אליו כאל בדאי לא מפוענח ותו לא. אבל אם דייוויד קאר מתפעל – יש דברים בגו. וכך נמכר זרחין לאמריקנים: כלומר, נעשתה שותפות של 50 אחוז עם החברה האמריקנית בפיתוח המצאת זרחין. בחוזה המשותף הובטחו לזרחין 7.5 אחוזים מכל מיתקן מים שהממשלה תקים בישראל ועוד 2 אחוזים מקרן זרחין לפיתוח המצאותיו. דיוויד קאר לא יכול היה להרשות לעצמו שהגאון שלו, שיעלה את ערך מניותיו, יגור בסמרטוטיה. וכך הושקעו 20 אלף דולר ברכישת דירה ברחוב רופין, שהושכרה לזרחין.

את, אלה היו ימיו היפים של זרחין! ב־1954 קבע בהתלהבות מכון למחקר הנדסי באוניברסיטת קליפורניה כי שיטתו שונה מכל שיטה מוכרת עד אז, ואחר כך הוקם מתקן נסיוני במחנה יונה בתל־אביב;

שהניסויים שנערכו בו בניהול זרחין הצליחו, ובשנת 1961 נחנך מתקן התפלה באילת. במגילת היסוד כתב אברהם שלונסקי כי זרחין חידש את הגאולה. הזכירו את זרחין בנשימה אחת עם פרס נובל. באותם ימים שטופי תקווה איש לא חשב שיש קו אופק מאחורי זרחין, וזו הסיבה שהבטיחו לו שבעה וחצי אחוזים מכל מתקן התפלה שיוקם בארץ. לא העלו על הדעת שפיתוח מחקרי מים יופקע מידיו. לימים, עתיד זרחין לתבוע את המדינה למשפט על שאינה משלמת לו אחוזים ממתקנים בשיטה אחרת, שיטת זר"א: זיקוק ורחיסת אדים. לבד מן העובדה שזר"א עובדת עם המרחס של זרחין (או במה שהתפתח ממנו), טען זרחין שהוא הינו ממציא שיטת זר"א, ומספר הפטנט הרשום ברוסיה הוא 14440.

זרחין זכה בבית המשפט המחוזי, אך המדינה עירערה בבית המשפט העליון וזכתה. דרישת זרחין הוכרזה כבלתי סבירה. הציעו לו פיצוי של 300 אלף לירות בתנאי שיוותר על חלק מתמלוגיו לטובת ממשלת ישראל. זרחין סרב. הוא סבר שנחוצים לו מיליון לירות כדי להמשיך את פיתוח המצאתו. שנתיים פעל מתקן זרחין באילת, ורק חלק מן הזמן סיפק מים. לבסוף שבק חיים לכל חי בטענה שהוא יקר מדי. מדוע, בעצם, שקעה ההמצאה המהפכנית? כאן נפתח ראשומון.

זרחין טוען כי מעולם לא נבנה מתקן על־פי תוכניתו. הוא דרש, וגם זאת לאחר פשרה, מתקן שיפיק לכל הפחות 50 מ"ק לשעה. החברה האמריקאית הקימה ארבעה מתקנים, שהפיקו 12 מ"ק לשעה. לדברי זרחין, החברה רצתה לנצל את מנועי הדיזל שלה, שהיו קטנים, למתקן אחד כדרישת זרחין. משחקי מניות מעורפלים החלישו את מעמדו של דיויד קאר מנהל החברה, מה שמכונה אצל זרחין בשם ה„מונקי ביזנס" של פברינקס וויטני בוול סטריט". הון עתק בוזבז על טיסות מנהלים ויתר מותרות בסגנון אמריקאי.

המהנדס משה אשכר, אז מהנדס מתחיל ב"מתקנים להתפלה", והיום חבר בועד למען זרחין, מחזק את גירסת הממציא: „הם בעטו בזרחין. אולי מחוסר סבלנות לסנן רעיון אחד מתוך עשרה רעיונות שהוא פולט ברגע. האמריקאים ציפו לזינוק מהיר

זרחין בחדר הניסויים: הוא עוד שמע הרצאות מפאבלוב.

גורל ההבטחות שהעיפו באוויר, וכשזה לא הגיע – פיטרו את קאר. השידוך עם האמריקאים הכשיל את הכל. האמריקאים סבלו מתסביך עליונות. הם דחפו ממציאים שלהם לעסק כמו ברוס קוקס, שזכה על פני זרחין כמשכלל השיטה. לארץ נשלחו טכנאים ומהנדסים שהסכימו לבוא לאילת. מעטים קפצו אז על הנסיעה לאילת. כך קרה שכל טכנאי קטן הרגיש פה כמו אלוהים, וכל כלומניק, שבקושי ידע להחזיק פטיש, ניסה ללמד אותי הנדסה. עיקר התנופה היתה במתקן הנסיוני שהוקם במחנה יונה. פה דישדשנו. וכך קרה שהאמריקאים הריצו שם את המתקן הנסיוני רק שש יממות, והסתפקו בזה. זו היתה שגיאה לבנות מתקן באילת על סמך נסיון זעום כזה. המתקן לא היה מוכן להרצה. נכון, היו בעיות טכניות. הקרח צמח כפראות, בקפיצות, ושבר סכינים. לו נועצו בזרחין, היו מגיעים לשכלול. אבל הם הפסיקו לשאול אותו. תחושת ההחמצה רודפת אותי. איזה קוצר ראות".

על דברי אשכר מגיב בעקימת פרצוף יעקב אורדי, מי שניהל את פרוייקט מתקנים להתפלה בימי השותפות עם האמריקאים. „לא הייתי רוצה לפגוע בזרחין מפאת גילו, אך הוא היה תקוע ברעיון שלו וסרב להבין שלא ניתן להוציאו לפועל ככתבו וכלשונו. לממציאים לא תמיד יש ידע ומיומנות להוציא לפועל את תוכניתם. אנחנו לקחנו מזרחין את המרחס שלו בעל הכנפיים הקלות, מרחס גאוני, זה פשוט הבעייה בשיטה היתה הסיבוך בניקוי הגבישים הזכים מן המלח המקיף אותם בסוף התהליך. אולי, אולי היינו צריכים להריץ את המתקן האילתי שש שנים, אך לא היה לנו תקציב לכך. החברה האמריקאית הגיעה למסקנה שהרעיון הגאוני לא ריווחי וירדה מזה".

הטרגדיה של זרחין היא טרגדיית הפער הלא מגושר בין אידאה למציאות, בין חזון למעש. לעולם, כל עוד לא יקבל זרחין לידיו תקציב דימיוני, לא נדע אם היה בכוחו לממש את חלומו. אולי זה לא יקרה לעולם. ובאותה עת לא משתחררים אנשי מדע, שהיו מעורבים בחיי זרחין, מצילו של חשד ההחמצה. המהנדס אמנון צפתי, שהעיד מטעם המדינה במשפט זרחין הראשון, אומר לי היום כי „תהליך זרחין הוא טוב. לדעתי אפשר לבנות לפי שיטה זו מתקן גדול, אך כדי שיהיה ריווחי צריך זמן וכסף. הבעייה היתה שהמתקנים היו קטנים מדי. מתאימים לבתי מלון אולי. לא הצלחנו לבנות מרחסים גדולים כדי להקים מתקן גדול. מכרנו את המתקן לאיטליה ומאז לא היו עוד הזמנות. אחר־כך, כשמהנדסי הנדסת התפלה פיתחו מתקני זר"א על בסיס מרחס זרחין, הצלחנו למכור לאיראן, לאיים הקנאריים, לדרום אמריקה".

כך או כך, חברת "מיתקנים להתפלה, מפתחי תהליך זרחין" נסגרה, ובמקומה הוקמה "הנדסת התפלה (תהליך זרחין)". זרחין חשב שזו היתה מזימה לסלקו. הוא נעשה יועץ צללים בסוגריים. שנים מחזר על פיתחי שרים, וסביבו נעים במערבולת אנשי הועד הציבורי למען זרחין, אשר הוקם בראשית שנות השישים. מערבולת של אובססיה. הרבה אגו משקיעים בזרחין היו"ר פרופ' יאיר שפרינצק, מדען במכון ויצמן, ומרכז הוועד נח אריב. יחסי אהבה־שנאה. לפעמים מעלה זרחין את חמתם. הם חשים שבלעדיהם היה מוכרז מיד בלתי שפוי. כיום הם מתכננים לדרוש הקמת ועדת חקירה ממלכתית על המחדל בענייני המים.

בצחוק של עייט המנקר את עצמו מקבל זרחין את פני. לעיתים נדירות פורצים ממנו הבלחי אמון וחום. מנגנון אמון מגונן יש לזרחין. חשוך ילדים. מנוי על עשרים ז'ורנלים סובייטיים. ליבו שייך עוד לרוסיה. תערובת מוזרה של בולשביק ושל ישראלי לאומני שומר תרי"ג מצוות, קלה כחמורה. הוא משוכנע כי כל הגאונות מתרכזות ברוסיה. שם משיגים את האמריקאיים בכל. שם החלו להפיק אנרגיה מאטום, ושם טסו ראשונים לחלל. שם נותנים לכל מדען תקציב להוכיח את המצאתו. זרחין, דרייפוס בעיני עצמו, משתרע על פני תשעים שנות הסטוריה. הוא, כבר אמרנו, הכיר אישית את טרוצקי. הוא גם שמע הרצאות מפבלוב – המדען הרוסי שאיתר את מנגנון ההתניה. מהפכת אוקטובר עברה על פניו, ושתי מלחמות עולם. אביו של זרחין בעל טחנות הרוח, העסיק אצלו, כפי שיספר זרחין באחד ממכתביו לבן־גוריון, את סבו של משה דיין ר' יחיאל מיכל וטולובסקי. בן־גוריון השיב למכתביו הרבים של זרחין לאורך עשרים שנה, ומיד נגיע אליהם.

כשהיה זרחין בן 11 התגלה כושר המצאתו כאשר הציל־גנרטור מקולקל במגע קליל אחרי שהחשמלאים הרימו ידיים. שמעו של הילד הגאון יצא בעיירה וולוטונושה. כשהיה בן 17, רצה לעזוב את רוסיה אבל הבירוקרטיה הרוסית סרבה להאמין שאלכסנדר הוא יהודי, ומנעה ממנו פספורט. חיש קל מצא עצמו זרחין בלשכת שר המשפטים בלנינגרד, מסביר לשר הסמוק מבושה כי ליהודים היו אלכסנדרים עוד לפני 1500 שנים, בתקופת אלכסנדר ינאי.

בגיל 20 רשם פטנט על שמו: מכשיר לייבוש, אידוי וזיקוק נוזלים. אחר־כך הלך לחלות את פני טרוצקי, שר המדע אז, עם המצאתו לייבוש זרעים. טרוצקי נדהם שהיהודי לא למד הנדסה. זרחין הסביר לו כי לא קיבלוהו בטענה שהוא בנו של קאפיטאליסט עשיר. „שטויות", אמר טרוצקי, „רק עניים מוכשרים", וטילפן במקום לראש האינסטיטוט הטכנולוגי. למותר לציין שזרחין היה שם כוכב וכבר בסמסטר הראשון עזר למוריו ללמד. הוא ראה שם את פבלוב כורת ראשו של כלב, מעביר לו דם במשאבה, והראש הכרות המשיך לחיות. פבלוב הראה לראש נתח בשר, והראש הזיל ריר.

בפקודת הקומיסריאט לתעשייה כבדה קיבל חצי מיליון רובל להקמת מתקן נסיוני להפקת מגנזיום. הוא זכה בפרס ראשון על תוכניתו להפקת המתכת הזאת באלקטרוליזה, אך באותה עת הכין גם תכנית טרמית להפקת מגנזיום ממימי ים המלח, אותה כינה בשם הלא־יסולח: ל.צ.ל.א. – למען ציון לא אחשה. כך מצא עצמו בחמש השנים הבאות במחנה אסירים ענק (לגר) שמנהלו טען כי הוא יותר חזק מהפרזידנט של צרפת. שלושים יום מנע הק.ג.ב. שינה מעיניו כדי לענותו, ולהציל מפיו לא ברור מה, עד שזרחין, כפי שכתב לימים לבן־גוריון, שכח את שמו.

זרחין שומר המצוות אכל תחילה במחנה רק קליפות תפוחי אדמה ודגים מן הים, אך עד מהרה נתגלתה גדולתו וניתנה לו מעבדה. ומעשה שהיה כך היה: יום אחד ראה זרחין מכרה של ראדיום שהועבר ממקום למקום בקירוח. „מה איתכם, אתם מעקרים את הנשימו", זעק זרחין, „הוציאו את הראדיום בשיטה חשמלית, אני עסקתי בכך". נבהלו השומעים מדברי זרחין סנעידרע: „געוואלד! הלא כזכות העבודה במכרה הוציאו אותנו מהכלא, מה אתה עושה מהומות? שתוק, ותקבל מעבדה משלך". הרחיקו את זרחין למעבדה למיצוי אספלתית.

במחנה היה זרחין כבר גרוש מאשתו הראשונה בלה. רופאה שליבה נהה אחרי מנהגי הגויים ואשר סרבה ללכת למקווה. כדי לא לאמלל אותה נתן לה זרחין גט. ליבו עדיין עם בלה היפה: „אי, אי, אי, כשאני זוכר כמה היתה סימפאטית, כואב לי כל־כך", הוא נאנח, ושרה, שצבע שערה אדום בוער, מגישה תה כמו צל חפוז.

כשהשתחרר זרחין ב־1939, כבר היתה המלחמה באירופה. נאסר עליו לגור בערי רוסיה המרכזיות. הוא התגלגל לטשקנט שקלטה יהודים, שם הכיר את שרה שהיתה מתקינת מתוכים וחזיות. במוסקבה, אליה נדדו מאוחר יותר, התפתל מול דלתה תור ענק של זמרות אופרה שדרשו את סחורתה. גם לטשקנט הראה את נפלאותיו בהצלת מערכת חימום פגומה של בית חולים במחי יד. כל העיתונות הטשקנטאית יצאה מגידרה.

ערב צאתו לארץ חש זרחין תחושת אחריות אטלסית לשאת את הארץ הענייה לפי שעה על כתפיו, לכן שלח תזכיר מפורט לקונגרס היהודי בבזל, 1946. המוטו שרשם בראשו היה של סטאלין: „הטכניקה מנצחת הכל". מסמך זה, יחד עם העתק דומה שנשלח בעבור שנה לסוכנות היהודית, מלמד מעל לכל על ראייתו החזונית של זרחין. היא תפסה את הצורך בתכנית כוללת לפיתוח הארץ, החסרה עד היום, ואת סכנת התלות הכלכלית בארצות הברית. הוא מדבר על כלכלה בריאה ועצמאית שאינה מחקה את צרכי הפיתוח של הגויים: „להתוות דרכנו על פי צרכינו ומגמתנו", כלשונו.

אז החל מחזר על פתחו של בן־גוריון, ונפתחה התכתבות בת שנים. משדה־בוקר, ב־1954, נשלחה בקשתו של בן־גוריון, „אם אפשר להסביר להדיוט כמוני מדוע הוא מבכר שיטה אלקטרוליטית על שיטה טרמית, ויש ארבע אפשרויות: או שאבין או שלא אבין, או שאסכים, או שלא אסכים". בן־גוריון מעודד את זרחין במכתביו בשנות החמישים כי סוף מחקרו להצליח ברפא"ל ובמכון ויצמן. „בענין מדע אין הולכים אחרי הרוב ואם אתה צודק – סופך להצליח... הרשה לי להעיר כי גליליאו התוכן לא נשרף וזכה לראות נצחונו בחייו". בן־ גוריון התכוון כנראה לקופרניקוס.

ב־1960 שוב נפתחת התכתבות בין שדה־בוקר לתל־אביב. זרחין שלאחר הקמת מפעלו באילת, מעודד את בן־גוריון שיזכה לגמור את מצוות ההתפלה בה החל. בן־גוריון מתפעל מבקיאותו של זרחין בתלמוד וזרחין כותב לבן־גוריון כי „מימי לא התבטלתי אפילו שעה אחת מתורה וחכמה (מדעי טבע), אינני מכיר משחקים וקלפים שחמט וספורט. אינני משתתף אפילו בסעודות מצווה". ב־1967, לאחר שנשמטה מידיו תביעתו מן המדינה, זועק זרחין לבן־גוריון שזוהי דרייפוסיאדה, שהוא מצפה לאמיל זולה הישראלי שיכתוב את ה"אני מאשים" שלו. באחד ממכתביו, היפה מכולם, ניסה זרחין להסביר לבן גוריון בשנת 1963 את השקפת עולמו הבלתי־ראציונלית של מדען דתי. „איך אתה מאמין באלוהים שהרשה להרוג מיליוני יהודים?" שאלו בן גוריון, וזרחין חכם־הלב השיב לו כי „חכמת הלב גדולה מחכמת מבין ויודע". לעולם לא נוכל לתפוס את המציאות הבלתי־רציונלית בכלי השכל מפני שהמציאות היא דיאלקטית ומשתנה ללא הרף: „תהליך הבריאה מתחדש בכל יום לאין סוף".

זרחין מאמין כי בן־גוריון לא היה כסיל כמנהיגים אחרים, אלא שהיה שבוי בידי אשכול וספיר שהמרו את פיו ולא הקציבו לזרחין את מיליון הדולרים שבן־גוריון הבטיח לו לדבריו.

חודש ימים חגתי סביב זרחין בהמשכים, וזרחין שולף ומסתיר לסרוגין, כובל אותי אל עניינו. לפעמים נשבר הלב: הוא מתאר את הניתוח הרסני שעברה אשתו בארץ ואשר עיקר אותה, וכיצד לקח אותה אחר־כך להבראה של עניים על הספסל בגינת מכון וייצמן וגורש משם בבושת פנים. וכיצד רימו אותו חברים רבים, ביניהם אחד לוין, שגנב ממנו את המצאת

(המשך בעמוד 42)

מאת בילי מוסקונה־לרמן
צילומים: שמואל רחמני

דוקטור כץ ומיסטר ראובן

בבוקר הוא מנחה סדנאות לניהול. בערב – הוא מארח יפים ויפות במועדונים שלו. עיסוק ביחסי אנוש עשרים וארבע שעות, לחלק בשתיים. עכשיו רוצה ראובן כץ לחזור מהאו־פל של הלילה אל הש־פיות של אור השמש.

ב שתים־עשרה וחצי בלילה, רחוב הירקון חשוך לגמרי. בתחילת יד־מיהו יש זרקורים של אור חזק, צפיפות ורעש של אנשים. מרצדס ספורט לבנה נמוכה מחליקה על האספלט הכהה. הפרופיל של נהגה מחוטב כמו רישום בציפורן דקה. היד מונחת ברפיון על מסגרת החלון, הסנטר קצת מתנשא.

המכונית מגיעה לכאן משיכון בבלי במסלול לילי קבוע זה ארבע שנים. השוער בחניון מפנה לה מקום של כבוד. לתוך החושך יוצא גבר מאד מגוהץ. באוויר יש ריח חזק של זבל ושתן. מעבר לכביש, בכניסה למועדון נוצץ, עומדות שתי נשים זוהרות, מנפנפות לו ביד. הוא מתיישר והתוך בהליכה מהירה את המרחק בין החושך לאור, בין הסרחון לבושם. לילה חדש מתחיל.

ראובן כץ (38) יליד פריז, יועץ לניהול ושיווק, איש עסקים מכובד, גבר מאוד נאה. בן להורים פולניים, עלה בגיל שנתיים ארצה, אבא מהנדס, משפחה תל אביבית בורגנית. פרופיל אקדמאי: תואר ראשון בפילוסופיה וסוציולוגיה באוניברסיטת ת"א, תואר שני בלימודי עבודה פלוס התמחות בניהול כוח אדם. התמחה בניהול על־פי יעדים בבית־הספר למינהל עסקים באוניברסיטת ניו־יורק. התאים מודלים של שיטת הניהול האמריקאי לתנאי הארץ, ומלמד אותם בקורסים וסמינרים במסגרות שונות כולל אוניברסיטאות בר־אילן וירושלים.

פרופיל עסקי: הקים חברה לייעוץ ניהולי, ביצע פרוייקטים בבנק דיסקונט, כור, משרד החינוך, הסנת תנובה וחברות אחרות. יזם והקים את ה"קולוסיאום", ומלבדו יש לו בעלות על מוקדי בילוי נוספים.

הצד השני של המכובדות מהסוג הזה, אלו הם בדרך כלל חיי משפחה תחת גג רעפים ושלושה מפלסים, אישה עם מכונית קטנה, ילדים ורומנים מזדמנים מהצד. אצלו הדברים שונים. ראובן כץ הוא חיית לילה. מושג שכולל בתוכו גם סוג של אפלות, משהו אחר ושונה מהמושגים המקובלים על יציאה שבועית למועדון זה או אחר. הכתבה הזאת היא חשבון נפש אישי עם טון שיש בו נימה כמעט טיפולית. דיבורים על התייסרויות, על חרטות, על פחדים.

ההתחלה היתה אחרת, כמעט מקרית. כשהיה בעל חברה לניהול הצטרף בתור חבר ל"מועדון", שהיה אז בבעלות רפי שאולי. היה מגיע פעם בחודש ומביא איתו אורחים מחו"ל. באותה תקופה הציע לו איש העסקים הצעיר, סמי חירש, תכנית לפיתוח ה"קולוסיאום". כץ הלך על הצד העיסקי. בעקבות ההצלחה התפתחה דינמיקה שגילגלה אותו לשותפות מעסק לעסק. השותף שלו לעסקים הוא שלום פנסטר, לשעבר איש מחשבים. מה"קולוסיאום" עבר לשותפות גם ב"קיסר", ב"דרגסטור" וב"מועדון". מועדוני לילה ומסעדות. ליד הצד הניהולי, הוא אומר, התחילו להתפתח חיי לילה בהתמכרות, אינטנסיביות, חוסר שליטה. מערכת מורכבת שיש בה מילכוד. סוג של תהליך שהקשר בינו לבין התפיסה העסקית הראשונית הוא מקרי לחלוטין. "אני לא מכיר אף מקצוע עירוני שבהכרח הופך לדרך חיים כמו חיי לילה. אני עוד אספר לך איזה פח זבל זה מה שקוראים חיי לילה".

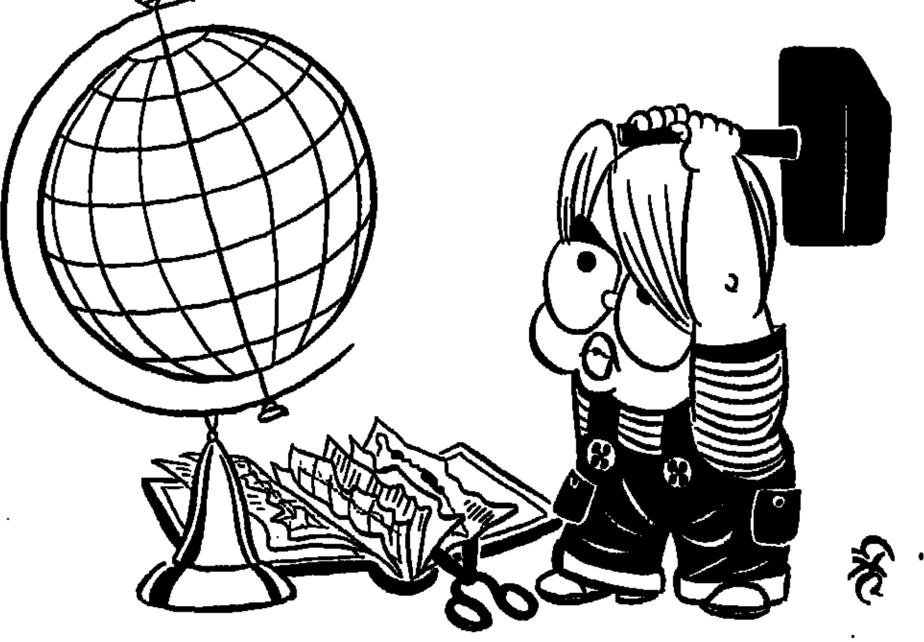
הוא נכנס אליהם לפני ארבע שנים, בהתלהבות. "הרשימה אותי הישירות ביחסים. אין כללי נימוס, אין הצטעצעויות. אנטי־בורגנות. הכל הפוך מהעולם

(המשך בעמוד 20)

ראובן כץ: דאווינזם במלוא התגשמותו.

האטלס החדש

בחוך השם, ועדת הגזירה הסיקה את מסקנותיה, הופקו הלקחים המתאימים, ולאחר שבועיים של איתלוש מפרך, יצא לשוק האטלס הממלכ־תי החדש, הקצוץ־דק, הגמיש, החמוד והמעודכן, ובו, בין השאר, ההגדרות הבאות:

חברון: ישוב חקלאי כשומרון. התושבים מגדלים בעיקר סתנה וגזר, אולי גם אפונה ריחנית.

אריאל: קיבוץ משגשג ממזרח לכפר־סבא, מפורסם במטעי המנגו והפאפיה שלו.

כפר־סבא: בית אבות, תחנה בדרך לנזור מדינות שכנות.

קרית־ארבע: מושבה שיתופית, התושבים מתפרנסים בעיקר מגידול כותנה ושופרים ליצוא.

בני־ברק: עיר קיט חילונית החיה בשלום עם התושבים החרדים וידועה בשפת הים הססגונית שלה.

תל־אביב: עיירת פיתוח בהרי הגליל, מושתתת על ושת, לול ומרעה טבעי.

תלחי: קיבוץ בדרום לבנון, מפורסם בענף האריות שלו.

דמוגרפיה: תכנית־אב לסילוק העברים מהארץ. סיבות משאיות ששמה „דמוגרפיה ובניו".

משקעים: היחסים בין העדות בישראל, בעיקר לפני בחירות ומימונות.

רמת־הגולן: רמת הסרטים של מנחם גולן.

בעמוד האחרון של האטלס מצפה לתלמידים הפתעה נחמדה: דף אחרון ועליו מוצמד זוג מספרים קטנים. מתחת למספרים כתוב לאמור: תלמיד יקר, מכיון שידועה לנו זיקתך להגדרה עצמית, אתה רשאי לגזור כל דף שנראה לך פוגע או לא מתאים להשקפת עולמך, ולהחליף אותו בדף אחר המקובל עליך. וזהו עוד אחד מחידושיו של משרד החינוך במסגרת המבצע „עשה לך מנהג קבוע – גזור אטלס כל שבוע".

ילדים יקרים, השנה אתם מקבלים אטלס עם מספרים, ולקראת החגים תקבלו גם גלובוס עם פטיש. כי סיסמתנו היא: „ארץ ישראל היא לא רק מרע – ארץ ישראל היא גם עובדה"

לשנה הבאה בירושלים הגזורה!

מס שפתיים

כמעט ואין יום כו לא מופיעה בעיתון תמונה של זמר כלשהו, בדרך כלל פופולארי וחביב העם, ומתחת לתמונה הססגונית מתוכה מחייך אלינו הזמר, כמקובל, כהופעה חיה או בחוג אישי – מופיע בדרך כלל הכיתוב הבא:

„הזמר והבדרן פרץ לחיטבראש, נחקר אמש על ידי משרד מחלקת הגביה של מס ההכנסה והוא חשוד בהעלמת מס בסכום של מאה אלף שקל בערך"

לעתים מתחלף מס ההכנסה במע"מ, ולפעמים הסכום הוא עשרים אלף או מיליון או ארבעים ושמונה שעות עד למשפט. לפעמים הזמר הוא זמרת, ולעתים זהו זמר שאיש לא שמע אותו שר, ואילולא ליכלך במס איש לא היה יודע שאמנם ברוכים אנו בזמר ובדרן ששמו פרץ להיטבראש, המטופל על ידי ציצית הפקת בע"מ, ומופיע בעיקר בבר־מיצוות ובאולמות קטנים, כולל תאי־טלפון.

כל יום מתפרסמת תמונה של זמר בעיתון, ולמחרת אולי פחות מזמינים אותו לשיר. ולמחרת יתכן שילדיו שומעים בבית הספר: „אבא שלך גנב". ואנחנו הרי יודעים: העיתון אינו מפרסם את תמונתו של הזמר בגלל שהוא עבריין – העיתון מפרסם את הסיפור על הזמר משום שהוא זמר. וזאת, לדעתי, תועבה ככל תועבה אחרת. אם לפרסם – אז את כולם. והרי איש לא יטען שרק זמרים עוברים עבירות מס, נכון? או קדימה, תנו כל יום את רשימת המעלימים – כולל רופאים ועורכי דין, בעלי נכסים ומתווכים, בעלי מועדונים וקבלנים, שוטרים וגנבים, דתיים וחילוניים. כולם! נכון, העיתון שלכם יתחיל להראות משעמם, אבל גם לפני זה הוא לא היה מרתק מי יודע מה. ואם אתם רוצים תפוצה, אתם לא חייבים לפגוע בתפוצה של הזמרים והבדרנים השונים.

פעם, אם אתם זוכרים, זה היה סמים. והיום, אחרי שהאמנים נגמלו או גילו את הדת, מצאה לה העיתונות שיטת השפלה חדשה – עברייני מס הכנסה. אפשר גם לחשוב, לפי הכתבה, שהזמרים האלה הם מיליונרים, ואני הרי יודע שלמרביתם נגמרות ההופעות לפני שנגמר החודש. לפיכך, הרפו מהם. הם לא אשמים שהם זמרים ממש כפי שאתם לא אשמים שאתם עתונאים, או בואו תמצאו לכם איזה גימיק אחר לקשט את אחורי עיתונכם. ויפה זמר אחת קודם.

טוטו מונית

לדוע שנהגי המוניות בצרות, וצודקים בדרישתם הלגיטימית לתוספת למחיר המצחיק אותו הם גר־בים על כל נסיעה בעיר. אני לגמרי בעדם במאב־קם, אבל שיאבקו, שלא יעשו צחוק. כי אני התפקעתי מצחוק כשניגשתי לאיזו תחנה לבקש מונית. התחנה היא בצפון תל־אביב, ויותר מזה אני לא מוכן להסגיר אותה. בתחנה כבר עמדו כמה אנשים קשייום שבאו איזה שבועיים לפני וחיכו כמוני למונית שתעבור. ניגשתי אל בעל התחנה שישב בבודקה שלו ושאלתי אותו: „יש טכסי?"

„זה בעייה," ענה לי בעל הת. ה.

„למה בעיה?"

„הם נוסעים רק לאן שהם רוצים, הם אומרים: לא שווה להם לנסוע לכל מקום."

„אז מה עושים?"

„לאן אתה צריך?"

„רחוב שוקן."

„אז נעצור ונשאל. אם זה יֵצא להם בדרך הביתה, הם יקחו אותך."

ואז למדתי משחק חדש ששמו „טוטו־מונית" או: „האם אני בדרך הנכונה לבית של נהג המונית?" הנהג משרבב את ראשו מחלון מכוניתו, מדליק סיגריה, ומתחיל הבינגו. כל אחד מהשואפים למונית זורק לו את מחוז חפצו, והנהג צריך להחליט מי מנצח. כאן המקום לציין שלאיש מאיתנו אין מידע מוקדם על מקום מגוריו של הנהג, כך שהמשחק הוגן וספורטיבי.

„יהודה המכבי?" מנסה ראשון המשתתפים.

„לא נוסע," אומר הנהג.

„דרום צהלה?"

„לא."

„בן־יהודה פינת ירמיהו?"

„לא."

„רחוב שוקן?" מגיע גם תורי סוף סוף.

„בינגו," אומר הנהג, „איך ידעת שאני גר בסאלאמה?"

„לא ידעתי."

אני עולה למונית בהרגשת ניצחון, ואלה שהפסידו מרירים כהוגן, מחכים בקוצר רוח למשחק הבא. המשפט האחרון שהם שומעים מהנהג שאותו הרווחתי ביושר הוא:

„דרום צהלה אני אתן להם..."

והוא צוחק, והמונה רופק.

יהונתן גפן

השיטה האמריקאית לרהטאת הבית

ביתילי!

חדש בישראל

אבא הלל פינת מודיעין, ב"ב (ליד אצטדיון רמת-גן)

מסלון ועד אביזרי-בית.

אם אתם מחפשים פתרון כולל לרהוט הבית, או אם זו רק מנורה לסלון, כך או כך, כדאי להגיע לביתילי. ביתילי יכולה להציע לכם ריהוט לכל הבית, הכל ביחד או כל אחד לחוד. החל מכל הרהיטים שבית זקוק להם, דרך שטיחים, מנורות, כלי בית, כלי מיטה, עד צעצועים לילדים - וכמו באמריקה, תוכלו להשלים את כל צרכי הבית שלכם בשלבים, תוך שמירה מלאה על הקו העיצובי שבחרתם. בכל סיגנון וסיגנון תוכלו להמשיך הלאה דרך כל פריט ופריט - אמריקה.

הכל לבית תחת גג אחד.

סוף סוף גם בישראל - השיטה האמריקאית לרהט את הבית. יותר אינך צריך להסתובב מחנות לחנות, מרחוב לרחוב, כדי לרכוש רהיטים ושאר צרכי הבית. מהיום אתה יכול להשיג את הכל תחת גג אחד. מיטב היצרנים בתחום הרהוט והמוצרים לבית נמצאים בביתילי.

אתה חונה במגרש החניה נכנס לביתילי ומוצא שם הכל.

ממש כמו במרכזים הדומים באמריקה.

גם נוח וגם משתלם.

לאמריקאים יש דרישות, הם רוצים שהקניה תהיה נוחה ומשתלמת גם יחד. וזו עוד סיבה להגיע לביתילי - המחירים.

ביתילי מרכזת עבורך את כל שדרוש לך לבית, בבית אחד ובשיטת השיווק הישיר. מה שאתה רואה בביתילי אתה גם קונה בביתילי, כי זה פשוט משתלם הרבה יותר. שיטת השיווק הישיר חוסכת ממך כסף רב. אתה למעשה, קונה ישר מהיצרן - במחירים הבסיסיים, ב- 12 תשלומים שקליים חודשיים שווים לא צמודים. הנוחות משתלמת.

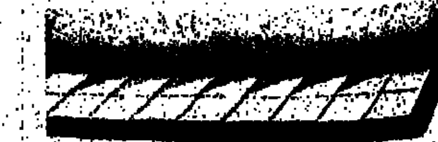
* בריבית של 18% לכל התקופה.

חדר לדוגמא במחירי מבצע.

[illegible] יותר אמריקאי מאמריקאי. מדי פעם [illegible] המעצבות של ביתילי חדר לדוגמא. אם זה [illegible] שינה, סלון, חדר ילדים או כל חדר אחר. חדר זה [illegible] המעוצב והמומלץ לתקופה מסויימת. הוא [illegible] את כל הפריטים הדרושים לחדר וימכר כולו [illegible] אחת או פריט פריט במחירי מבצע.

יועצות לעיצוב פנים ליעוץ-שרות והדרכה.

[illegible] אתם צריכים? מה הסיגנון שלכם? איזה [illegible] יש לכם? אלו הן חלק מהשאלות שתשאלו ע"י [illegible] לעיצוב הפנים שלנו, במידה ותזדקקו לעזרה. [illegible] שכולן התמחו בתחום העיצוב, תשרתנה [illegible] היעצנה ותדרכנה אתכם ליצרנים ולפריטים [illegible] בהם. הן גם תעזורנה לכם להתאים [illegible]. כך הרבה יותר נעים, נוח ויעיל. כך צריך [illegible].

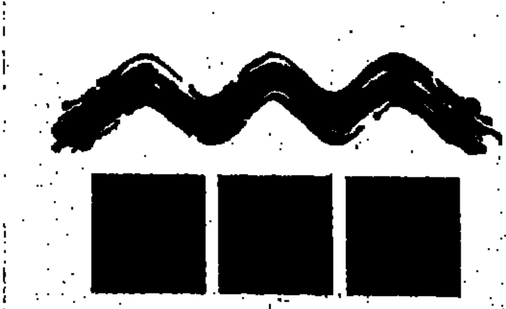
רוצים להתיעץ? עדיף על כוס קפה ועוגה בקפיטריה.

נכון, המבחר הגדול ושפע האפשרויות מבלבלים לפעמים. צריך רגע פסק זמן להתיעץ ולהחליט. ביתילי מעמידה להנאתכם קפיטריה מרווחת ונעימה. תוכלו לשבת ולהנות בינתיים ממגוון משקאות כריכים ועוגות. מותר גם להנות קצת בחיים.

היצרנים המשתתפים

מערכות סלון: ליטל
טקסטיל לבית: נועם אורים
שטיחים: שטיחי כרמל
חדרי שינה: עמינח
כלי בית ונוי: אופירה
רהיטי נוער: דובלה
מוצרי תאורה: סקאן-דיסיין
מטבחים: דנאר
מכונות תפירה: זינגר
■ צעצועי טוילנד ■ ליפסקי
■ וילונות ורד חן ■ בית הנייר
■ רהיטי ביתילי

שעות הפתיחה:
ימים א', ב', ג', ה' מ-10 בבוקר עד 8 בערב.
יום ד' מ-10 בבוקר עד 10 בערב.
יום ו' מ-10 בבוקר עד 2 בצהרים.
מוצ"ש מ-9 בערב.

מרכז קניות לריהוט ולמוצרי בית בשיווק ישיר

דוקטור כץ ומיסטר ראובן

(המשך מעמוד 15)

שממנו באתי: מישיבות מנהלים מנומסות, ממילים ומשפטים שאסור לגעת בהם, מישיבה זקופה, מכללי משחק ברורים. עד אז הייתי בחור סולידי. יצאתי עם בחורות סולידיות כהפרשי גיל סבירים. הרומנים היו סולידים, המכונית היתה סולידית, הבגדים סולידיים. השינוי התבטא בהתחלה בדברים חיצוניים: הבגדים התחילו להיות עם תוויות של ארמאני, וואלנטינו. הנעלים איטלקיות. על השעון היה חתום שם של מעצב. המרצדס היא פריט של אספנים. והנשים. כמויות של נשים. התחילה שנה וחצי של השתוללויות. ילדות בנות 17. רק החיצוניות חשובה. רומן ארוך נמשך מקסימום שבועיים. הרגיל היה לילה אחד. עד שצעירה אחת, בת 25, אמרה לי שלפי הסיפורים היא ככר זקנה בשבילי. זה היה איתות אדום.

"הקסם שבחיי הלילה הוא בתענוגות. מוסיקה, אוכל, מין, הכל בשפע, חופשי פתוח. חטוף ככל יכולתך. הקסם השני היה בהערצה מצד אחרים, אנשים שעובדים איתי בבקרים, חיים מסודר. הם היו מסתכלים עלי בקנאה. החלום שלהם בהתגשמותו. קסם מסוג אחר היה בהיפוך השעון הביולוגי. ישן בין 9 ל־11 בערב, קם וחוזר בבוקר. בימים ראשון, שני, שלישי, ורביעי – חיי יום. חמישי, ששי, שבת – חיי לילה."

חצי שעה אחרי חצות. המועדון. ארבע קומות של תענוגות ביורדי הסירה פינת ירמיהו. ראובן המארח עולה ויורד בין הקומות. כל בן אדם שלישי בערך ניגש אליו, לוחץ יד, מתחבקים, מתנשקים. מאמוש, מה שלומך? שיגעון, הכל בסדר? על הכיפק. סמול טוק. סמול בסמול. אפילו לא מגיעים למזג האוויר. אחר כך תופס פינה בצד, קצת רחוק מכולם, מחזיק צמוד את הג'ין־אנד־טוניק, מותק את החיוך ואומר: מאמץ בשבילי לחייך ככה, להגיד מאמוש כל דקה, מאה פעמים בערב, לא להכיר באמת אף אחד ולא להתכוון באמת לשום דבר. שחיקה עצומה המשחק הזה. הנשים צעירות ויפות. אחת שמתבקשת להצטלם בחברתו מחבקת אותו, זוקפת את החזה, שולחת רגל קדימה, נוגעת לו בפנים, לוחשת לו באוזן. אחר כך מסתבר שהם לא מכירים.

"שנתיים נמשכה ההתמכרות. הייתי כל כך בפנים שהתחלתי להזדהות עם הנרי מילר, גם הוא אינטלקטואל שחי בהוללות. ניהלתי שתי מערכות חיים שהתבטאו בכל דבר סביבי. בבוקר אני הולך לעבודה עם ג'ינס, סוודרים גדולים, נעלי התעמלות.

בלילה – מכנסי פנסים, נעלי עור רקות, בגדים מלוקקים, מגוהצים. בעבודה אני חושב מסודר, מהוגן, שיטתי, מדוייק. מדבר בשפה מקצועית, מחשבה אנליטית, לוגיקה, שליטה עצמית. בלילה אני מדבר סלנג: אשכרה, דחיל־רבק, בחייאת. העיקרון הוא מיעוט חשיבתי ותיגבור רגשי. אינסטינקטים. בכל מערכת היה משחק תפקידים אחר, בארון יש לי שתי מערכות בגדים, בראש – שתי מערכות מושגים. קטע מביך הוא שבבוקר, באמצע הרצאה, משתרבבים לי משפטים של לילה". דוקטור כץ ומיסטר ראובן.

בתקופה הזאת היה נשוי לזמרת עירית בולקה, היום חוזרת בתשובה. נישואים שניים שארכו שנה בלבד, כמו הראשונים. על בת זוגו השניה הוא מדבר בחום. "היו כה ריגושים שאני יודע היום שקשה לפגוש כמותם. היא היתה מחיר ככר לחוללות שלי. המחיר האחר קשור לדימוי שנוצר. נדבקה לי תווית של פלייבוי. יום אחד נקראתי למשרד החינוך. שאלו אותי מה השמועות על חיי הלילה שלי ואיך זה מסתדר עם הסדנאות הטיפוליות שאני מעביר. לא שיחקתי איתם. אמרתי שזה ענייני הפרטי, ואם הם מרוצים מהעשייה המקצועית שלי שיקבלו אותי כמו שאני. אני עובר איתם עד היום".

בכלי. הדירה של ראובן כץ מסודרת, מלוקקת, היא אולי מלה יותר מתאימה. דירה שעיצב ובחר אישית כל פריט. רהיטים אנגליים, חדר שינה מוקף מראות, תמונות שמן גדולות, שטיחים רכים. בספריה האנגלית מאחורי זכוכית, כתבי ניטצ'ה, אנציקלופדיה בריטניקה, לוקרציוס על טבע היקום. על השולחן זרוקה "חתולת המין האמריקאית" בקסטת וידיאו. שני טלפונים מצלצלים לסירוגין. שני קווים בגלל לחץ הנשים. כל המידע שהתפרסם עליו מתוייק כאן כסדר מופתי. מהשידה נשלפת תמונה שלו כאחד מחמשת הגברים שנבחרו כמיטיבים להתלבש. הוא אומר: "זה אבסורד, לא?", ואחר־כך מקפלה ומכניסה חזרה לשידה העתיקה. על הספה האנגלית יושבים מחובקים שני רוכונים שעירים.

"פתאום ראיתי את חוסר הטעם במהות הזאת של חיי הלילה. מה שהדאיג אותי היתה העובדה שבאיזשהו שלב התחלתי לפנטז שאני יושב בבית־כלא וכותב ספר. חיים בכלא נראו לי פתאום כהרפתקה עצומה. ההידרדרות המחשבתית הדקדנטית הזאת הדליקה לי אור אדום".

ראובן כץ גדל בבית קשה. זכרון־ילדות חזק שלו מעלה תמונה של ילד קטן עומד על מרפסת, מציץ שעות ארוכות בזוגות מתעלסים בגנים ציבוריים אפלים. עכשיו הוא מנסה לפרש את חיי הלילה כסובלימציה מבוגרת למציצנות ההיא. המשפט האחרון הוגדר והתקבל אצלו אחרי טיפול ארוך שלו עם עצמו. העדות הטובה ביותר לקטעי החיים האלה הם של חברו הטוב מילדות, המשורר אייל מגר. את ספר שיריו החדש מקדיש מגר לראובן כץ: "אתה שהיית המנוסה מכולנו". הוא כותב על הרגע שבו גילו בתנועה שהם הולכים לחברה סלונית וסילקו אותם: על האבא הג'נטלמן של ראובן עם ריח של קוניאק, שימי השבעה עליו היו השמחים בבית. "ביתו לא ראה חיים, כמו בזמן השבעה" (מתוך השיר 'זרם העוכרים'). שורה חזקה על הקשיים: "כשישנתי אצלך היית חוזר ומטיח את המצח בכר כדי להרדם... הו ראובן, דוקא בחרבן שלך מצאתי בית" (מתוך השיר "עקבנו אחרי זוגות").

כשאביו מת נשלח ראובן לפנימיה לחמש שנים. המחנך שלו אמר: "ראובן כץ יהיה מלך העולם התחתון או נשיא המדינה". כץ נוגע בשני הקצוות. נכון לעכשיו הוא מושך לכיוון היציאה ממה שהוא קורא האפלה. את הצד הלא סימפטי של חיי הלילה הוא חווה עד הסוף. הצד הזה מתחכך בעולם התחתון. סיפור: המרצדס העתיקה שלו היתה זקוקה לשיפוצים. הוא שלח אותה לחו"ל. ביום שהוחזרה – הגיעו אליו אנשי המדור המרכזי ועצרו אותו בחשד של סחר בסמים מסוכנים. מאחורי המעצר היתה הלשנה. הוא ליווה את תהליך פירוק המכונית, קריעת המושבים, ועמד בשאלות המוקטטות, בחשפלה. ופתאום, בהארה של שניה, הבין איך החיים יכולים להתפרק כשאפשר היה לנצל את הגאיוויות שלו כדי להבריח סמים. "פתאום ראיתי את החרא שאני נמצא בו, את חוסר הטעם במהות הזאת של חיי הלילה, מה שהדאיג אותי היתה העובדה שבאיזשהו שלב התחלתי לפנטז שאני יושב בבית־כלא וכותב ספר. חיים בכלא נראו לי פתאום כהרפתקה עצומה. ההידרדרות המחשבתית הדקדנטית הזאת, שלא היו לה גבולות, הדליקה לי אור אדום", הארוע הזה זרז את הרצון להתנתק.

הידרדרות בשבילו היא התפיסה המינית והחברית שקיימת בחיי לילה. בגלל שהמין הוא כשפע ואין עליו שום איסור, גם הווריאציות מגוונות. הוא ניסה הכל בכמויות, בסוגים ובמינים שונים. למרות שאורגיות, הוא אומר, מנוגדות לכל התפיסות של מערכת יחסים עם אישה לטעמו. קצת התעייף וקצת השתעמם. במילים אחרות אפשר לקרא לזה שובע. גם התפיסה הגברית המצ'ואיסטית של חיי הלילה דוחה אותו. בתחומי הלילה, העטיפה הגברית חייבת להיות חזקה. גבר אסור לו להחשף רגשית. צריך שיהיה בעל כוח וחסר רגישות.

החברות שלו עם אייל מגר היא היפוכה של התפיסה הזאת. אייל הוא חבר שבוכים איתו, בלי בושה. השניים חזרו לאחרונה מסיור משותף בפולין. סיור של מציאת שורשים שנלוו אליו הרבה ריגושים משותפים. בטיול הגיע עד הבית שבו נולד. החברות שלהם, הוא אומר, מנוטרלת מפחד עזיבה, מבגידה, מכל הפחדים שקשורים לקשרים עם נשים. אייל מגר שייך לסגנון אחר של חיי לילה. כשראובן מוצא את עצמו עם החבר שלו "בצלע הבירה", הוא חייב אחר כך להחליף בגדים כדי להיכנס אל "המועדון". וזו תחלופת הבגדים השלישית שלו באותו יום.

הוא מרגיש את עצמו "אאוטסיידר" בכל מקום. לא שייך לאף שטח. אפילו בשטח שהוא הכי מעורה, בעבודה. עובדה מפתיעה שאנשי לילה אמיתיים התרחקו ממנו. הרגישו שיש בו איזשהו זיוף. לו עצמו קשה היה לעכל שהוא חלק מזה. מנגנון ההגנה שפיתח היתה הנטייה להרס עצמי. חוסר הסיפוק התמידי הוא לא עניין אינטלקטואלי אלא פסיכי לחלוטין. ניתוח שלו את עצמו.

כך היה תהליך הכניסה והיציאה מחיי הלילה. שנה של כניסה עם התלהבות, שנה וחצי בשיא וזה שנה הוא בתהליך מתון של יציאה. מה שנקרא יציאה בשלבים. מכר את חלקו כ"קולוסיאום" וב"קיסר". הרכישות המפוארות של הבגדים התמתנו. הפך טבעוני. תהליך של היטהרות. סמל לנקיון. "הגעתי למצב שהייתי קם בבוקר ואוכל מעדני בשר. אחרי זה היה רצון להקיא. התחלתי להנזר מאוכל כבד". לעשן הוא לא מפסיק וגם כוסית הג'ין אנד טוניק לא זזה לו מהיד (צריך לקחת בחשבון שלפני ארבע שנים הסתכם האלכוהול שלו בארבע הכוסות בליל הסדר). התזוזה הכי דרמטית מבחינתו היא ההרשמה שלו לדוקטורט בפילוסופיה. "את הדוקטורט הזה אני חייב לאמא שלי. היא קצת מצטערת שאני לא נשוי וקצת שמחה שאף אישה עוד לא לקחה אותי ממנה".

אנשים שעברו אצלו סדנאות, מחמיאים לו. אומרים שיש לו יכולת להוציא מהם דברים. עם היכולת שלו להגיד דברים חריפים לאנשים הוא מקפיד להיזהר ולעצור בנקודה שמעבר לה יגרם להם נזק. בין כל הסדנאות שהוא מעביר, יש גם אחת שנושאה "יעדים בחיי משפחה". ראובן צוחק קצת ואומר שבתאוריות הוא מצויין, כי הכוח שמניע את החיים שלו הם אינסטינקטים וחולשות. המודעות, הוא אומר, היא הבלאנס היחיד. מול שאת הצעדים העסקיים בחיין הוא מתכנן חמישה מהלכים קדימה. בחיים הפרטיים הוא תקוע, שומר לא להידרדר. ראובן כץ מריח את הסכנה ואולי מפנטז חיים בכלא אבל הגורות הארומות נרלקו.

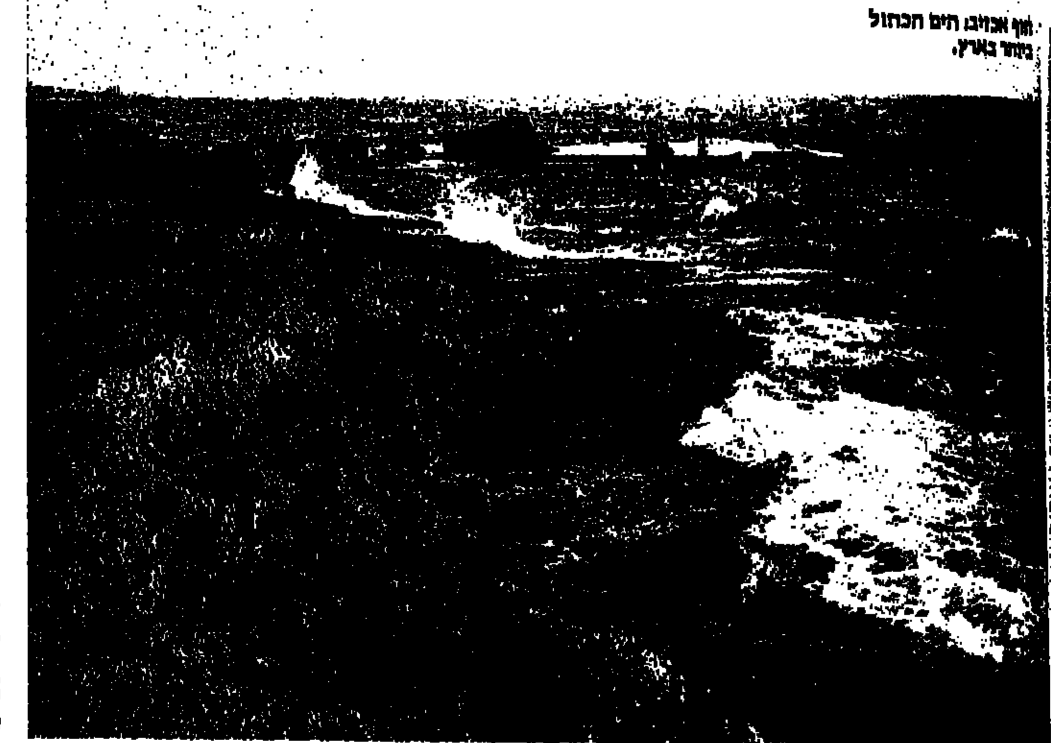
בן שלושים ושמונה הוא מתחיל לאיית לעצמו את המלה משפחה. לנישואים הקודמים הוא קורא קורסי הכנה. באופק עוד לא נראים גג רעפים אדום וילדים על הדשא. אבל הוא מנסה להתרגל לרעיון של אינטימיות עם אשה אחת. זה חדש ולא קל. הוא אומר כי בשפיטה עצמית אובזקטיבית – היה קצת נעלב מהמחשבה שהיה שייך, אפילו מזוהה, לריקנות של חיי הלילה. עם זאת, בפיכחון של מטפל, הוא אומר שגם זה היה תהליך בלתי נמנע בחייו. קצת נרקיסיזם כן, לצערו, והנושא בטיפול. הוא מחבב את עצמו? לא. תשובה מהירה עם טון החלטי.

בילי מוסקונה־לרמן

סופשבוע

טיול

סיוון תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שי גינות
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

חוף אכזיב: הים הכחול ביותר בארץ.

36. אל נחל כזיב וחוף אכזיב

איך להגיע בקיץ אל בריכות המים הקסומות של נחל כזיב, בלי עליות וירידות קשות ומעייפות? גם זה כנראה סוד בטחוני, שאותו אנחנו מגלים עכשיו. להגיע אל בריכות המים בקטע שבו הנחל הוא נחל איתן. בריכות קטנות חבויות בצל עצי דולב ירוקים־בהירים. לשכשך בתוך פלגי מים שוורים בערוגות טבעיות של נענע. חבוי בתוך מצוקי נחל כזיב, עדיין יש גן עדן קטן. אבל מה לעשות והדרך אל גני העדן בארצנו עוברת כמעט תמיד בין מזבלות וגרוטאות. הפעם זו גרוטאה בדמות אוטובוס נטוש, שנישכח בצידי כביש נהריה־מעלות. או, ליתר דיוק, בין הכפר הערבי מעיליא לאזור התעשייה של מעלות. שלט אין כאן, האוטובוס הנטוש הוא סימן דרך בולט בצידו הדרומי של הכביש. כשבאים מנהריה זה משמאל לכביש. אחרי מעיליא ולפני מעלות. יש שלט לבן מחוק ומימין על ההר רואים טחנת רוח. פונים שמאלה לתוך דרך עפר. רואים את המיבנה של „פטריות הגליל", ועד מהרה מתחלפת דרך העפר לכביש סלול המתפתל ויורד בנוף נפלא של חורש צפוף וים תיכוני. גשים ירוקים וסבוכים של אלונים ואלות על המצוק הדרומי של נחל כזיב. הכביש יורד ומתפתל אל תחנת שאובה מגודרת, עין זיו. כאן חונים. מכאן מתחילה בנחל דרך עפר בת שני קילומטרים המובילה לעין טמיר. הדרך קלה ונוחה להליכה מצפון לנחל. רק רכב על יכולת עבירות גבוהה יכול לעבור בה. הולכים בנחת ובלי להתאמץ ולהניע, ומגיעים לעין טמיר שמימיו נובעים מתוך ניקבה בסלע. ומכאן ועד למרגלות המונפור, לאורך כ־2 ק"מ, הולכים, נחים וטובלים בלב ליבה של שמורת טבע קסומה. בריכות מים טבעיות בין סלעים, צל של עצי דולב ענקיים. בכל שנה, עלים ירוקים חדשים. בסתיו תהיה כאן שלכת מדהימה בצבעי זהב־אדום. באביב ובקיץ, הליבלוב הירוק בהיר של העלים, סבך של עצי ערבה, פטל ושיח אברהם שפורח עכשיו בסגול. פריחת שיחי הפטל בקיץ וטעם הפרי המתוק בסתיו. האבנים במים מעוטרות בעלים הירוקים של שערות שולמית. המים מטפטפים מהן. והנענע זו הנענע המשובלת שמוסיפה טעם, ריח, קירות לתה.

כיוון שלא סובלים פה באופן מיוחד והחיים נראים כאן יפים מאוד, אפשר לבלות כאן אפילו חצי יום בשיכשוכים ובהליכות על המים.

באותה דרך חוזרים אל הרכב החונה ליד משאבות עין זיו. וכשחונים לאורך הכביש היורד אליו, להשתדל לא לחסום את הדרך לבאים אחריכם. גם סל קטן ובו יין קריר, גבינות ולחמים טובים יוסיף לתענוג. מים אפשר לשתות מהנחל, גם אם זה לא מומלץ באופן רשמי ע"י משרד הבריאות. איך יודעים איפה המים הזורמים, הטובים והנקיים?? אם רואים שבלולים שחורים וקטנים הקרויים „שחרור־הנחלים" דבוקים לקהקעות הסלע סימן שהמים מתוקים ונקיים. אחרת, הם לא היו חיים כאן.

ואחרי שמקבלים כאן מנה הגונה של טבע, יוצאים בכוחות רעננים אל כביש מעלות נהריה, באותה דרך. את שעות אחרי הצהריים הארוכות והיפות עד שמונה בערב אפשר לבלות בחוף ים תיכוני אמיתי. בחוף אכזיב או בחוף ראש הנקרה. חוזרים לצומת נהריה ופונים בכביש צפונה, אל אכזיב.

כאן מגיעים לתחום המועצה האיזורית סולם־צור שעשתה רבות כדי לפתח את האוצרות הטבעיים שנפלו בחלקה:

מימין – פניה לבית ההארחה של קיבוץ גשר הזיו ומשמאל – פניה לחוף אכזיב. כחמישה ק"מ צפונית לנהריה.

• אל חוף אכזיב

מפרץ מקסים עם ים כחול כחול. מכאן ועד ראש הנקרה, הים הכחול ביותר בארץ, כי מה שיותר עמוק – יותר כחול. ליד כפר אכזיב העתיק. שירותי הצלה מלאים, גגות צל, מזנון, מלתחות ומיקלחות, שטח גדול ומוצל לפיקניקים. כניסה ללא תשלום, פרט לחניית הרכב. טל' 04־922988.

• גן לאומי אכזיב

צפונית לחוף ולמועדון הים התיכון. אחד הפארקים המטופחים ביותר בארץ. נקיון שוויצרי במקום ים־תיכוני מאוד. שילוב טיפוסי לגליל המכוני? ערבי ובו ים נהדר, גן יפה ומבנים עתיקים. מי שאוהב לבלות על מידשאות ענקיות ימצא כאן גם זאת. שירותי הצלה ומגרש חניה ללא תשלום. מסעדה במרפסת יפהפיה המשקיפה על הים והחוף.

היסטוריה בקיצור: ישוב עירוני ידוע בימי קדם ותחנה חשובה בדרך־הים הקדומה ממצרים אל הארצות בין נהר פרת לנהר חידקל. כמו עכו וצידון היתה זו מובלעת כנענית בנחלת שבט אשר: „וישב האשרי בקרב הכנעני יושבי הארץ כי לא הורישו" (שופטים א' 33).

בימי בית שני, ובימי המישנה והתלמוד – ישבו כאן יהודים והיה כאן בית כנסת.

הצלבנים בנו כאן מצודה. הם השאירו כאן סגנון בניה אירופי של ימי הביניים שהשתמר בסימטאות ובחזיתות של הכפר הערבי. הכפר נכבש ע"י נחתי צה"ל בחודש מאי 1948. הבאים לכאן היום ימצאו מקום לפיקניקים ולנופש, משובץ במיבנים עתיקים ובמלתחות נקיות. כאן, הבילוי הוא בגבעות הכורכר המדושאות מעל הים. החוף החולי צר מאוד. בשבתות, צפוף מאוד. באמצע השבוע אפשר לתפוש פה פרטיות. מדרומו – חוף אכזיב ומועדון הים התיכון, ומצפונו – מדינת אכזיב של אלי אביבי.

• מאכזיב לראש הנקרה. טיול על החוף הצפוני בארץ. יורדים מערבה לדרך עפר אחרי הפארק, חונים והולכים מעט צפונה, לכיוון ראש הניקרה. אל אנדרטת המעפילים של יחיאל שמי, חבר קיבוץ כברי והשנה, חתן פרס ישראל לאמנות. ואל הלגונה הכחולה.

פסל מתכת גדול ושחור על סלעי החוף. שמי יצר אותו ב־1967 מגרוטאות של ספינות. האנדרטה לא עומדת במקום שבו נחתו מעפילים עבריים, אבל רואים אותה מכל מקום באיזור. ליד האנדרטה, חצובה בסלעי הכורכר, גת עתיקה לעשיית יין. מערבה וצפונה מהאנדרטה יש בריכת ים המוגנת מהגלים המישתברים. זוהי הלגונה הכחולה. שמורת טבע. בעלי חיים ימיים זעירים. סלעי הכורכר ליד המים חלקים ועומק המים מגיע למטר וחצי. זוהי שמורת החוף והאיים ◄

מעריב

בריכת גיום בנחל כזיב
צילומה: שי גינות

טיול
סופשבוע

(המשך)
של אכזיב על כל האיים מול החוף, מאכזיב ועד ראש הניקרה, אסור לעלות. מקננים בהם עופות ימיים. במים חיים חלזונות שונים:

צלחית – שצורתה כצלחת הפוכה הנצמדת לסלע בכוח רב. אפילו גלי הים האדירים אינם יכולים להזיז אותה משם. כיפת סרוגה – חילזון קשיח בעל קונכיה מקווקות שדומה לכיפה סרוגה.

יש כאן סרגוסים וקרנונים (דגים) וגם קיפודי ים. מהלגונה הולכים לאורך הים על סלעי כורכר וחול. על הסלעים פורח קריתמון ימי בצהוב ועדעדים כחולים וורודים. על החולות שרועה לבנונית ימית שכשמה כן היא, וחרחבינה ימית – כרית קוצית עגולה. אחרי הליכה של קילומטר אחד מגיעים לגוש סלעים הנכנס לים. לקנא בדייגים העומדים כאן שעות, על טבלאות הסלעים במים, ורואים שקיעות ודמדומים מהיפים שיש. העיקרון הוא לתפוש חכה ופשוט להיות כאן. אם אין חכה, לא צריך תירוצים. אפשר להתבטל בכיף. לא הדיג הוא החשוב. תמיד אפשר לספר סיפורים ומעשיות. בינתיים עומדים כאן הדייגים ושותקים מול הים.

ומכאן חוזרים אל הרכב ובדרך ודאי פוגשים מילואימניקים שעושים את הטיול הזה יום יום.

• חוף בֶּצֶת. על החוף, באמצע הדרך מאכזיב לראש הנקרה יש חוף חדש, יחסית, חוף בצת עם סככות בטון מעוגלות. חוף חולי נרחב. מגרש חניה וכניסה ללא תשלום. תושבי האיזור ממליצים עליו בעיקר לשיזוף ולמנוחה על החוף.

• חוף ראש הנקרה. נוסעים לראש הנקרה, חונים על המצוק ויורדים ברגל אל החוף. זו הדרך הרשמית. כל מיני דרכי עפר, בתוך חורשות אקליפטוסים מובילות מהכביש הראשי לעבר החוף. אחת מהן מותרת למעבר אנשי אר"ם בלבד.

אנחנו ירדנו ברגל מהחניון לפני הרכבל אל המפרץ הנפלא תחתיו. הים הכי כחול והכי טורקיזי, מערות סלעים מתחת למים. לשחיינים בלבד, כי מציל אין כאן. שביל חולי בדרך קצרה חצובה בין סלעי הכורכר – למסילת הברזל – מוביל עד הכניסה לניקרות. מאז שיש כאן רכבל, הכניסה לנקרות מהחוף חסומה תמיד, וחבל! פעם זה היה טיול מקסים, ללכת מהחוף, דרך המנהרה החצובה בהר אל הניקרות. עכשיו אפשר להגיע אל הנקרות רק ברכבל המופעל ע"י חברי קיבוץ ראש הניקרה. ברכבל מרחפים כ־80 אל הנקרות, תמורת תשלום כמובן.. לא להחמיץ את הטיול בנקרות. חברי הקיבוץ המפעילים את האתר מתכננים לפתוח פה מסעדה.

הגן הלאומי אכזיב: נקיון שויעצתו לחוף הים התיכון.

ראש הנקרה
כפר ראש הנקרה
א' תכלת
א' שחף
א' שליאל
שמורת איי חוף אכזיב
שלומי
לאדמית
פרק אכזיב
נחל כזיב
גשר הזיו
לפסוטה
נהריה
בן עמי
עברון
מזרעה
שבי ציון
רגבה
נס עמים
לוחמי הגיטאות
שמרת
בוסתן הגליל
אלי־הכ"ה

לאורך נחל כזיב

נחל כזיב, הגדול בנחלי הגליל, מערבית לקו פרשת המים הארצית, זורם מים בחם מים בכל ימות השנה. בשנת 1956 נסתיימה בניית מפעל המים בנחל. עד אז זרמו מימיו כל השנה. היום הם זורמים רק בקטע קצר [illegible]

ראשית הנחל בהר מירון וסופו – בים התיכון, צפונה לאכזיב. [illegible]

ק"מ. 13 ק"מ של נחל כזיב, ממעלות במזרח למושב עבדון במערב, [illegible] בשמורת טבע. קטע זה של נחל הנקרא גם [illegible] [illegible] 1948.

[illegible]

מידע

• לינה: אכסניות הנוער יד לי"ד, ע"ש 14 לוחמי הפלמ"ח שנפלו ב"ליל הגשרים" (17 ביוני 1946) באכזיב. [illegible]

• מרכז צלילה – אכזיב. [illegible]

גיל 18 — 1.7 ש"ח. הנחות לקבוצות מאורגנות. טל' 04-92261.

[illegible]

שטח פרטי

ישראל אהרוני

מסעדן

ישראל אהרוני: בירוקרטיה וחמסין מוציאים אותי מדעתי.

נולד בחיפה למשפחה בוכארית. למד ציור בהולנד ובישול בטיוואן. בצבא שירת כחובש בגולני. הדריך נוער טעון־טיפוח בקבוץ חולתה. לפני חמש שנים פתח מסעדה סינית בת"א. בן 35, נשוי לפסיכולוגית. בימים אלה מוציא לאור ספר בישול סיני. גר בדירת־גג (קומה חמישית, בלי מעלית) במרכז תל־אביב.

קוסמים טובים תמיד ריתקו אותי. אדם שהוא מיומן ובקי בתחום שלו, יש בו משהו מהקסם בעיני. אני מעריך את זה מאד, ולא חשוב מהו תחום העיסוק. בישול זה לא התחום החשוב ביותר בעולם, אבל גם לא ספרות, כלכלה או פוליטיקה. מעצבנת אותי הפוזה המתחסדת של אנשים המתייחסים קצת בבוז, תמהון ולזלזול למי שמשקיע מרץ ואהבה בבישול. זו שאלה של עדיפויות, אחד ממרק ומלקק את מכוניתו שלוש פעמים בשבוע, שני משקיע בתכשיטים. רוב האנשים אוהבים לאכול ואוכלים שלוש פעמים ביום, אז למה לא לעשות את זה טוב. עשיתי, אני עושה ואעשה גם דברים אחרים. כרגע הבישול מעסיק אותי מאד וחשוב לי שתהיה מודעות לאוכל, לאו דווקא לצד של ה„פרעסריי".

לבישול סיני הגעתי במקרה, מתוך סקרנות. יש לי נטיה לעשות דברים באופן אובססיבי. עד תשוח שש שנים הדרכתי קבוצות נוער טעון־טיפוח בקבוץ חולתה. בנקודה מסוימת, הרגשתי שמיציתי את עצמי בנושא הזה עד הטיפה האחרונה. העניין בבישול סיני החל כתחביב שקיבל תאוצה והפך לאובססיה. עד שלבסוף נסעתי לטיוואן ללמוד ואח"כ פתחתי מסעדה. כרגע לי לגמרי שלא לנצח את המקח בתחום הזה. כשזה יפסיק לעניין אותי – אלך לכיוון אחר. בדברים שבנוים אין לי מושג. זה עולם חתום בפני. אני מאלה שכשהם רוצים סטה הוא מתעסק. המפוש נשבר והאצבע מכתילה, אבל נגרות, למשל, זה אחד התחומים שהייתי רוצה לעסוק בהם ואולי [illegible]

מאד ואקדיש לזה את כולי – וזה יצא טוב. בינתיים אני בבישול וזה הכי נהדר, לא פחות מאפילה. אני יכול להגשים את הפנטזיות שלי בבישול. יש בו אלמנט וצירתי מאד חזק. אבל העיסוק האינטנסיבי בבישול לא מפריע לי, למשל, לצייר. הגישה שלי צורנית בישולית. בציור אני אוהב לקחת אלמנט יומיומי, לבדוק אותו בקפידה ולעשות וואריאציות. לפנטז עליו. אמנות הבישול הסינית היא כאילו לא יצירתית. כאילו אין בה אלתור. פעם הצעתי לחמה שלי טח („בובסי") שממנה למדתי לבשל, להוסיף משהו למתכון סיני והיא אמרה: באותן הסינים עושים ככה כבר חמשת אלפים שנה, למה להתווכח איתם. למדתי לא להתווכח. הם ניסו את כל הקומבינציות האפשריות והגיעו למשהו מהוויק, טעים, אסתטי, עם הרבה צניעות ועושר של ניגודים.

חם חשבו על הכל, הטעמים, הצבעים, החום, הטקסטורות. זה אוכל מורכב מאד ופשוט מאד. החוכמה הסינית מאד מעשית, והאוכל הוא אחד הביטויים שלה. האמנויות הסיניות הן אמנויות של שימור, גם אמנות הבישול. יש מנה קלאסית וכך מכינים אותה, אבל למעשה כל שף מכניס את מגע היד שלו.

אני אוהב סיפורים, הכשרון לספר הוא דבר נפלא בעיני. אני אוהב ספורים קצרים, וזה לא חייב להיות ספור רב משמעויות ורבדים של סופר דגול. ההנאה מקריאת ספור קצר שייכת אולי לצורך שלי בסיפוק מיידי, עכשווי. קורא כמעט הכל. ביאוגרפיות, בלש, מתח, ספרי אמנות, רומנים למשרתות ומה שנקרא ספרות טובה. מה שקצת סתום בעיני זה שירה, ואני מצטער על כך. מאד אוהב לקרוא ספרי בישול. בעיני, ספר בישול טוב הוא ספר שאפשר ללכת איתו למיטה ולקרוא בו שעה־שעתיים בלי שום כוונה לבשל באותו רגע. ספר שמעניין גם מעבר למתכונים. וזה הינחה אותי בכתיבת ספר הבישול שלי. רציתי איור קכסטואלי לא בכה שירים, פתגמים, ספורים קטנים מהאוצר. חבלתי בדלה הקשור בתרבות ובמנהגי האכילה הסיניים. ולכן שיתפתי בכתיבה את הסינולוג הר ראור שהוא חבר טוב, אכלן ומבין באוכל. הספר הוא כאילו שלב מסכם. אני אוהב לחלק עם אחרים את מה שאני יודע. הקמצנות מחלושת. ידע היא תכונה איומה בעיני. אני לא מפחד מתחרות. גם במסעדה, כשמבקשים ממני מתכון, אני נותן בשמחה. תגובת חוסר האמון והחשדנות מרדימות אותי תמיד.

מה היית רוצה לפגוש? את תומאס מאן.

מה ה„דלק" שלך? הרצון לחפש, לחדש, לרענן, לשנות, להשתנות.

מי היית רוצה להיות? אסטרונאוט שטס לחלל.

במה אתה גאה? בהישגים שלי, באוטודידקטיות שלי.

מה היתה נקודת המיפנה בחייך? כשעזבתי את הבית והתחלתי לעשות דברים בדרכי שלי.

מה החולשה הבולטת שלך? חוסר היכולת שלי להתפשר. זה גם חולשה וגם עמדת יתרון.

מה התכונה המאפיינת אותך? יכולתי להנות ממיגוון גדול של דברים בין אם פשוטים ובין מורכבים.

מה אנשים אוהבים אצלך? את המרץ, הרעננות, החידושים, החיפוש, שמחת החיים.

מה קושר אותך לאנשים? חשיבה מקורית, רחבה, מקיפה ויסודית.

מה מדפרס אותך? כשלון וחוסר יכולת להגיע לקשר מסויים עם אנשים שאני רוצה.

ממה אתה פוחד? מחשמל.

מה מרגיז אותך? בירוקרטיה וחמסין מוציאים אותי מכלי. חוסר אונים מרגיז אותי.

מה אתה מתעב? גזענות, חוסר סובלנות.

מה מרגש אותך? היכולת לאהוב.

מה אתה שונא לעשות? לסדר ולנקות את הבית

מה אתה אוהב לקנות? אוכל, תקליטים, בגדים, כלים, לעצמי ולאחרים. קונה מהר, בלי התלבטות ועם מעט מאד כשלונות. החיזוי הויזואלי שלי יוצא מהכלל. יכול לראות 10 פיטים שונים ולדעת איך יתחברו לדבר אחד שלם.

מה יתסך לכספ? אני לא חסכן. אוהב לבזבז את הכסף שלי.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? סבי, איש ענק שנראה כמו קיסר טאטארי, בוכה כשסבתי מתה.

איזה אישיות בת זמננו אתה מעריך במיוחד? אייבי נתן.

איזה אישיות הסטורית אתה מעריך? אלברט איינשטיין.

איזה ספר אתה קורא עכשיו? „משפחתי וחיות אחרות" של דארל, בפעם ה־800.

מי הגיבור הספרותי שלך? יהואכים צימון מ„הר הקסמים"

מה הכלי המוסיקלי האהוב עליך? צ'לו.

מי הזמרים האהובים עליך? בט מידלר, לו ריד וקטי ברבריאן.

אילו יכולת, מה היית משנה בעצמך? מוריד 10 ק"ג ומצמיח רעמת שיער.

מה ה„פיספוס" שלך? שעדיין אין לי ילדים. אני רוצה להיות אבא להרבה ילדים וגם לאמץ ילד. זה נראה לי חשוב למשפחה המאמצת לא פחות מאשר לילד. ביחסים בתוך המשפחה יש משהו כל־כך ברור ומובן מאליו וכשמכניסים (ברצון, בשמחה ובאהבה) מישהו מבחוץ זה הופך לגורם מאזן ומפכח במערכת היחסים.

מה עוד אתה רוצה לעשות? בין השאר לפתוח מלון קטן של כיף אמיתי, 20 חדרים, כל חדר נחדר בפני עצמו ומסביב גן גדול ויפה.

מדש, בעצם אני אוהב להדריך, יש בי צד פדגוגי שנתן ולכן מדי אני מעביר קורס לבישול סיני. חשוב לי ללמד, זה מגביר את המודעות. הנה, לימדתי אותך ועכשיו את מעריכה יותר, מבינה יותר, כל תלמיד הוא אדם נוסף לחלק איתו את השמחה.

גדלתי בואדי סאליב בחיפה, אבל הרגשתי בבית

שש שנים הדרכתי קבוצות נוער טעון־טיפוח בקיבוץ חולתה, בנקודה מסויימת הרגשתי שמיציתי את עצמי בנושא הזה עד הטיפה האחרונה. העניין בבישול סיני החל כתחביב שקיבל תאוצה והפך לאובססיה.

גם בהולנד, טיוואן, חולתה, ירושלים ועכשיו ברחוב מאוזה בתל־אביב. אני אוהב את השכונה בגלל שני הפרצופים שלה ביום זה מקום סואן, חי, תוסס ובערב שקט לגמרי. אוהב את העובדה שהאוכלוסיה פה לא הומוגנית. צעירים, זקנים, דתיים, חילוניים. אני טיפוס מאד ביתי. צריך בית מאחורי גם כדי להנות מנסיעה, מטיול. גדלתי בבית מזרחי, עני, עם הרגשת ביתיות מגינה וחמה. בנערותי, מרבית חברי היו פושעים צעירים, פורצים, גנבים. אני הייתי הילד „הטוב", היחיד שלמד בתיכון. והם לא ניסו להשפיע עלי לחפך. לא התחלתי לעשן בגיל צעיר, לא בגלל ההורים אלא מפני שפחדתי שהחברים יתפסו אותי עם סיגריה ויכניסו לי מכות. הם רצו חבר אחד „טוב" ושמרו עלי כעל שמורת טבע. תפקיד הילד הטוב, שכולם שומרים עליו ומטפחים אותו מצא חן בעיני. היום אומרים לי שמצד אחד אני כאילו יותר מבוגר מגילי ומצד שני כאילו ילדותי, אבל זה מתרכז באותה נקודה. הפכים וניגודים זה הכוח המניע, הדינמיקה. אני יכול להנות הנאה שווה במעדן לילה תורכי או בקפה של אחד הצוררים בחברת לישות וקנות, זה מרתק אותי. אני צשה בהנאה גדולה במתרחש סביבי, חצר הצפייה שלי בפעם ספוגה טבע ואדם, השמחה.

ההתנהגות האנושית על כל גווניה מעניינת אותי. שום דבר לא מגעיל אותי. אני טולרנטי לכל התופעות. יש לי סבלנות וסובלנות לכל דבר, מלבד חוסר סובלנות.

יש דברים המביאים אותי לריכוז מקסימלי ואני אוהב את המצב הזה. כך זה בבישול, למשל, או בהאזנה למוסיקה. אני אוהב מוסיקה מודרנית כמו ג'ון קייג', שטוקהאוזן, לוצ'אנו בריו וגם מוסיקה קלאסית.

גרלתי בבית מזרחי, עני, עם הרגשת ביתיות מגינה וחמה. מרבית חברי אז היו פושעים צעירים, פורצים, גנבים. אני הייתי הילד „הטוב", היחיד שלמד בתיכון. הם רצו חבר אחד „טוב" ושמרו עלי כעל שמורת טבע.

לאחרונה נתפסתי ללידרים של שוברט. כשג'סי נורמן שרה אותם זו חויה שלא תאמן. אוהב מאד רוק ואת המוסיקה של שנות השישים והשבעים, עם ראשוניות בלתי ניתנת לערעור של החיפושיות, ג'פרסון ארפליין, לו ריד, דורי פרווין, קייט בוש ומוסיקה יותר עדכנית כמו לורי אנדרסון. מת על קולנוע. סרטי מתח, פעולה, דרמות, סדרות קיטשיות בטלויזיה, מה שנקרא סרטי איכות, כמעט הכל, מחוץ לסרטים יומרניים מדי. אילו הייתי צריך לבחור סרטים לאי בודד, הייתי לוקח סרטים איטלקיים. ויסקונטי, פזוליני, ברטולוצ'י. מאז שאני עובר בערב יש וידאו ואני מקליט הכל מהטלויזיה ואחר־כך בוחר מה לראות, עם העדפה לסדרות אנגליות, אבל גם הרבה מהזבל. בתיאטרון אני ברנן יותר. מאד נהנה ממחול, בעיקר מודרני. אוהב קירקסים ומסוגל לבלות ימים שלמים בלונה־פארק.

במזרח הרחוק חטפתי הלם של צבעים. פתאום תפסתי מה זה צבע, כמה זה דבר חזק וחי ועד כמה אצלנו, במערב, זה חנוק ומדוכא. יש רק צבע אחד שאינני סובל. כתום. את שאר הצבעים אני אוהב במיוחד. יש לי נטיה חזקה לצבעוניות ולקיטש. אני צברן כפייתי של פרסים, גלויות, סיצבקעס, עפרונות, מחברות, חפצי חן, תמונות. הכי אוהב תמונות שאני מכיר את מי שצייר אותן. הקשר בין האיש לתמונה ברור לי פחות או יותר וזה נותן מימד נוסף לתמונה. אהבתי את התמונות של אורי ליפשיץ, למשל, הרבה לפני שהכרתי אותו אבל אני אוהב אותן הרבה יותר מאז שאני מכיר אותו. אוהב ציורים של אביבה אורי ולאה ניקל, אריה אזן וקופרמן ואילו יכולתי, הייתי קונה זריצקי. מת על צבעי המים שלו, כל־כך אוורירים ושקופים. אוהב כשבציור יש רבדים ואפשר להסתכל כאילו מה קורה מעבר לשכבה הראשונה, לחפור עם העיניים בציור, מהקלאסיקנים אני מאד אוהב את מאטיס ומכני ומכנו את ריוויר הוקני. אוהב ציורים עם עדינות מצד אחד וכוח מצד שני. את השילוב הזה אני מוצא גם אצל ליפשיץ. קווים עדינים ומתפרצים, רכי הבעה וכוח.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

שיפודים

משהו:

הזהר ממי שאוהב אותך, שונאים לא יכולים לעשות לך שום־דבר, רק הוא.

האנשים המצויירים

כשראיתי בטלוויזיה את קריין החדשות מצוייר על ידי המחשב, שקעתי במחשבות. האיש הזה, המדבר ואפילו מתפורר, נראה לי [..]ר וקרוב.

[..]אמר כרור. מזמן חשרתי בעצמי שאני [..]ייר.

זאת אומרת, אחרת איך הייתי יכול לחיות [..]שם, שאין לי שום ספק שהוא אנימציה של [..]ריה.

אנשי בר־כוכבא

[..]שני חפרו וגילו במערה מטמון שהשאירו [..]שים שהסתתרו בה בתקופת מרד בר־כוכבא. [..]ון החדשות היא לשון הרפתקה: „אי־אפשר [..]שות בתוך הנקיק, אפילו עם מסכות גז, יותר [..]בע שעה ברציפות."

או איך הסתתרו בה, יותר מרבע שעה, [..]חודים שנסו מפני הרומאים?

[..]אי אפשר גם להגיע אל המערות האלו, אלא [..]שת חבלים ולולאות, ציוד של קורסי גלישת [..]צוקים.

או איך הגיעו לשם הנרדפים?

אלוהים אדירים, מה הלך בארץ הזו בעת [..]קופי מרד בר־כוכבא? מהי האימה שהניעה את [..]כולם להיקבר במערות מחניקות, ולהיהרג [..]שילה ממרומים בעת נסיונות כניסה אליהן?

[..]לאט לאט מתבררים לנו דברים שעוד לא [..]ובנים לכל עומקם. יש ביטוי חדש [..]בארכיאולוגיה: "מערות מיסתור". מונח מבהיל, [..]מגלה לנו כי באותה תקופה היתה הארץ כולה [..]שויה מחילות מחילות להעלם בהן מפני מה [..]שמתרחש על קרום הקרקע.

מה הם עשו לנו, הרומאים? למה? אדריאנוס, [..]למה ואתה נחשב בהיסטוריה לקיסר נאור, ורק [..]במקורותינו מכנים אותך "שחיק עצמות".

ההשפט הרכבי נתן דעתו על הטבח המבעית שהתרחש כאן באותה תקופה, על אלפי בנות ישראל שכילו את חייהן בקובות של בתי־זונות, ועל מאות אלפי הנרצחים. הוא נוטה להאשים [..]גם את מחוללי מרד בר־כוכבא, שהתקוממותם המיטה על הישוב היהודי בארץ את החורבן האמיתי.

אבל אני, עם כל גילוי חדש, מחריד, על התקופה המצמררת ההיא, שונא יותר ויותר, לא תאמינו את מי, את הרוצחים.

נכדו של מובי דיק

אנחנו שטים כבר כמה ימים בכיוון די מוזר. אני אפילו לא בטוח שאנחנו שטים באותו כיוון. יש לי רושם שזה פעם קרימה ופעם לצדדים. אפילו אחורה, אם כי לווייתנים לא יכולים לשוט אחורה. אבל בוקר אחד, אחרי לילה שכל הלהקה שלנו שטה אחרי המנהיג באופן מבלבל נורא, הייתי מוכן להשבע שאני, לוויתן צעיר ומלא און, שט פשוט אחורה. זאת אומרת, עם הזנב קרימה, אוף, אני מטושטש לגמרי.

בסדר. עכשיו זה קצת יותר בסדר. נדמה לי, זאת אומרת. המצב נראה יציב יחסית, ושוב יש לי הרגשה שיש על מי לסמוך בראש הלהקה. אסור לאבד את האופטימיות. שטים.

הים קר, כמו שאני אוהב, ואני בערך באמצע הלהקה, מימיני לווייתנית כוסית שיגעון, סליחה, שכחתי שהזוקנים מזדעזעים מהמלה הזו. לווייתנית חתיכה, אפרפרה, ואנחנו מחליפים מבטים תוך כדי שייט. כשהיא מתרוממת לפלוט אוויר היא ממש מטמטמת. נראה לי שיש לי סיכוי אצלה, רק נגיע למקום שהלהקה שלנו שטה אליו, מה שלא יהיה, ואני צולל אתה לעומק של כמה מאות מטרים. ושם בחושך, אוהו, מה שכבר רץ לי בראש. רק שנגיע, ושיהיה לי מזל.

המנהיג שוב מוביל לכיוון מוזר. עד כמה שאני יודע, אנחנו צריכים להפליג עם זרם הגולף, אז איך זה שאנחנו שטים עכשיו נגד הזרם? אין לי חשק לשאול, כי אני לא אוהב לעשות סקנדלים באמצע מסע הלהקה. זהו נימוס גרוע מאוד מצד לוויתן, לחלוק על ראש החבורה שלו, אבל בכל זאת. סליחה, אני יוצא רגע למעלה. נגמר לי האוויר. חוץ מזה האפרפרה מתרוממת, ואני רוצה לראות את הפוזה.

אוי, מה זה? מה קורא כאן? יש יבשה מולנו. מה עושה כאן יבשה? היינו צריכים לשייט בלב־ים. וואללה משהו משונה מאוד. לאן הוא מוביל אותנו? הוא שט קרימה. לכיוון היבשה. מה העניינים?

לרגע חשבתי לומר לאפרפרה שנעזוב את המוביל, נצא מהלהקה, ונשוט לנו חזרה לכיוון לב־הים. אני בטוח, ממש בטוח, שהוא שט בכיוון הלא־נכון. יותר מזה, אני בטוח שאני יודע את הכיוון הנכון.

שרקתי לה את זה בלווייתנית צחה. היא העיפה בי מבט מוזר. „חשבתי שאתה שפוי", היא ענתה לי, „מה אתה חושב, שאם המנהיג שט בכיוון שלא היה מקובל עד עכשיו, אז זאת אומרת שזה איננו הכיוון? אתה לא סומך על התבונה שלו? תאמין לי, אם הוא לא שט ללב־ים, סימן שלא צריך תמיד לשוט ללב־ים. אתה קצת פרימיטיווי במחשבתך, אתה יודע. אם כי אתה חמוד."

נו, טוב, חמוד זו התקדמות. אין מה לדבר. עכשיו אני כבר בטוח שאנחנו שטים עם הזנב קרימה, אבל זה לא איכפת לי. משהו בראש שלי מסביר לי שזה בסדר גמור, ולשוט עם הראש קרימה, זה מעשה מיושן.

המשכתי לשוט הפוך במלוא המרץ. כולנו שטנו במלוא המרץ. כשיותר ויותר לוויתנים גילו שאנחנו שטים אחרי המנהיג בכיוון הלא־טבעי ללווייתנים, ככה קיבלו כולם יותר מרץ. כל אחד רצה שיראו שהוא מבין היטב שיש מקרים בהם הכיוון הלא נכון הוא הכיוון הנכון.

חתכנו את המים, התזנו סילונים אל־על, היכינו בזנבות העצומים שלנו, טסנו. לרגע נראה היה לי שהמנהיג עצמו כבר לא כל־כך בטוח בנכונות הכיוון ההפוך. אבל כשהוא ראה את התלהבות העדר אחריו, לא יכול היה לחזור עוד למהלך הטבעי.

שטנו קרימה בכל המרץ, ונתקענו בחוף. לווייתנים פשוטי מחשבה, שרואים דברים בשחור לבן, היו יכולים להסיק כאן שטעינו. לא אנחנו. אנחנו המשכנו לשוט קרימה בכוח. אל היבשה, על הסלעים. לווייתנים נפצעו, כמה מתו, לא חשוב, זה מחיר האמונה בכיוון.

ואז באו המון אנשים עם סירות, ודחפו אותנו, וסובבו את הרטום שלנו לכיוון הים, והראו לנו איך לעשות עם הזנב, וצעקו, ורעשו, והתחננו אלינו, ובכו.

טוב. שטנו חזרה ללב־ים עם ראש הלהקה. אבל אנחנו עוד נחזור.

לוויתן שטעם פעם אחת את טעמו המתוק של כיוון עקום, לא יכול עוד לנווט את דרכו כשאר הלווייתנים.

דברי הימים

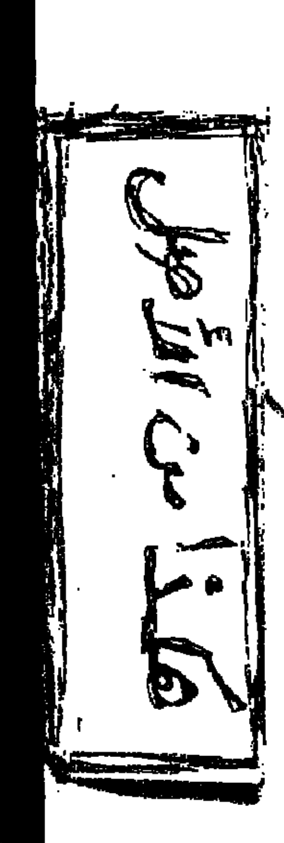
השמע, הגדה־המערבית נמצאת בשליטת ישראל כ־10 ימים יותר מאשר יהודה ושומרון היו תחת כיבוש ירדני.

פינת השלולית

צפרדע אחד החליט ללכת על נסיכה גדולה באמת, נסע לאמריקה, ניגש לפסל החירות, והתחיל לטפס למעלה. אחרי כמה שנים הגיע אל שפתיה כמעט מיובש, נתן לה נשיקה אדירה, ואז פועל שיפוצים אחד החטיף לו זאפטה עם שפכטל, והוא עף למטה.

נסיכה אחת אמרה, „איזה צפרדע מסכן". אבל רוב הנסיכות אמרו: „וואו, הוא היה בפיסגה!"

מאיר עוזיאל

קו האש

(המשך מעמוד 8)

היו מבצעים את אותם המעשים גם בלונדון או בניו־יורק, או מדוע אינם נוהגים על פי הכלל דינא דמלכותא דינא – ישיבו לך שהכלל נוהג רק תחת שלטון הגויים. בימי המנדט לא היו מגיבים כך, ומקבלים את הדין. זוהי תיסבוכת דיאלקטית. יהודי לשיטתם לא יכול לשלוט באחיו אלא על פי חוקי תורה. כשהגוי שולט, חייב היהודי להישמע להוראותיו. כלומר, לצורך המשחק הנוכחי היהודי החילוני, ולא הגוי, הפך להיות עמלק. שכן החילוני איננו יהודי בעיניהם, ואין מקיימים בו דין יהודי בכל הקשור במכות ופרעות. הם כאמת לכודים בתוך דיאלקטיקה מוזרה.

ז

מה מקום "אגודת ישראל" בסבך, מדוע היא נשרכת אחרי העדה החרדית?

באר: החרדים אומרים בגלוי ובצורה בוטה מה שבעצם חושבים אנשי ה"אגודה" ואינם אומרים, ועל־כן אין ברירה במבחן כזה ל"אגודה" אלא להצטרף. למעשה, "אגודת ישראל" היתה רוצה שקט שיאפשר לה למשוך הלאה כספים מהמדינה הציונית, כדי להמשיך לבנות בכסף את עולם התורה שלהם שהוא כוחם. אלא שמנוחם פורוש חייב להצטרף למאבק הקיצוניים פן יוקיעו אותו כנרפה. בקום המדינה היו באנשי "אגודת ישראל" כאלה אשר ניסו להשלים עם קיומה, ואפילו הניפו את דגל ישראל ביום העצמאות. אחר־כך חדלו. התהלכה שמועה שאיש אגודה מסויים נשאל מדוע הפסיק לתלות את הדגל, והוא השיב: "כשילד נולד חוגגים ושמחים. כעבור שנה מסתבר שהילד מפגר. אתה חי ומשלים עם זה, אך אינך חוגג יותר."

ב"אגודת ישראל" מתפתחת מגמה ברורה מאוד: האידיאולוגיה מיטשטשת. האגודאים זורעים עשן. הם מפתחים טכניקה של שותפות אד־הוק, כשמטרתם הראשונה כמעלה היא להוציא כסף מן המדינה. הם נזהרים לא לכתוב את דעתם על המדינה, אבל האמת מתגלה, למשל בספר הדרכה למורות של "בית־יעקב" – "התקופה ובעיותיה" מאת הרב אברהם וולף – "המדינה הינה מקור כספי בלבד אך יש צורך להיזהר שלא לקבל השפעה ממנהיגיה ושיטתם.", כך כתוב שם שחור על גבי לבן. גם ישעיהו אהרון רותר, אידיאולוג בכיר של "אגודת ישראל", פונה למנהיגי ישראל בקובץ מאמרים על בעיות השעה ואומר להם כי התנועה הציונית היא "הכרזת מלחמה על השם ותורתו ומחובתנו להשיב מלחמה שערה די להעמיד דת על תילה... סוד קיומנו הוא תורתנו הקדושה. אין אנו זקוקים למולדת כדי להחזיק את עצמנו. במדבר קיבלנו אותה ובמדבר נקיים אותה". ובבטאון צעירי אגודת ישראל "דגלנו" הוא כותב: "הכנסת צריך למלאות עפעפנו מים." מובן שהוא מסייג את סלידתו משליחי דרבנן, חברי הכנסת של ה"אגודה", הנמצאים שם "להציל מה שניתן להציל". פשר הנוסח הזה הוא שיש לנצל את המדינה באופן ציני.

– *האם נקיים החרדים ונטורי קרתא משימוש ציני במדינה?*

באר: לא לגמרי, אך באופן אחר. הם חייבים למשל למלא את קופותיהם. כיוון שאינם יכולים להוכיח את גדולתם בתורה – בכל פעם עליהם לייבא מנהיג גדול בתורה מבחוץ (רבם הראשי, הרב וייס, הובא ממנצ'סטר) – הם מוכיחים שיכולתם גדולה לפתות בקנאות. בגללה כביכול אינם מתפנים די לתורה. הם הרי בקו החזית, קו האש. וכך הם מתמחים בהתנגשויות עם המשטרה ובניצולן. זה ממלא את הקופות שלהם. הם אינם בוחלים בשום אמצעי. (באר מציג לי תמונות מתפירות שהם מפיצים בעולם בהן נראה מצד אחד שוטר יהודי מושך בזקנו של חרד, ולצידם מורבקת תמונה מן העבר של איש גסטפו מתעלל ביהודי). המיתולוגיה מספרת לי כי ביום שישי הם מזמינים צלם עיתונות ירושלמי, חילוני כמובן, לצלם הפגנה לפי מחירון: תמורת תמונה של שוטר מושך בזקן – ישלמו לו 200 דולר. תמונת שוטר מושך בפיאות – 300 דולאר.

מסע השתתת כרזות התועבה המתגררות בתחנות האוטובוסים עוזר לחרדים גם בגיבוש צוות, כן, וקיים כאן גם היצר. סף הגירוי של החרדי נמוך, ומה שמשאיר חילוני שווה נפש – מוציא אותו משיווי משקלו ועלול לגרום לו לשחת זרע ארצה, כלומר לאונן. הם עלולים למאוס בנשותיהם, בראותם אישה כה יפה שדריה כמגדלות ובשרה נאה. נשותיהם כבר עברו לידות אחרות. אצלם האשה מצווה על צניעות. עליה לשבת בביתה לבל תכשיל בני אדם. אשה מקושטת בעיניהם היא כבר בגדר זונה. שנים לקח לחרדים לדכא את רצון הנשים הנשואות לחבוש פיאות נכריות (מעל ראשיהן המגולחים, כתחליף למטפחת) משום שגם הפיאות נראו בעיניהם כמעוררות את היצר.

וישנם גורמים נוספים לתסיסה, כמו הקיץ והחום. חילוני שיצא לשמש בבגדים שחורים ישתגע כעבור חצי שעה. החרדים אוסרים על עצמם נסיעות נופש לאתרי הרחצה, כגון לעין גדי, כי המקום מלא תערובות כרבריהם, כלומר גברים ונשים טובלים בצוותא. אפילו לטיול סתם במערת הנטיפים כבר אינם נוסעים כי הרשמקול משמיע שם דברי מינות על היווצרות העולם וגילו. כל אלה גורמים להם לחפש עילה למהומה, וכאשר עוסקים בניתוחי מתים מתעוררים גם יצרים אפלים. וכך בשנים האחרונות נסגרו החומות הרמטית. אין בא אך יש יוצא. כמו וינגייט בשעתו, שנקט בשיטה של "היציאה מן הגרר", באמונה שההתקפה היא ההגנה הטובה ביותר, כך גם החרדים שקנו לעצמם נסיון ביציאות מאורגנות להפגנותיהם בטבריה, בבית שערים, ובעיר דוד. היום הם מאוד בטוחים בעצמם.

מ

רבריך עולה שנסיון ההידברות בין דתיים וחילוניים שנעשה בבית הנשיא הוא פארסה גמורה.

באר: כנראה שכן, אך אני רוצה להיות זהיר. לדעתי אין אפשרות להידברות כי במחנה החרדי אין הם נכונים להתפשר. הם רואים בנו טועים ומטעים. וכבר אמר "החזון איש" בזמן הפולמוס על גוירת גיוס בנות: "כיצד נוכל להידבר עם פורקי עול בעוד שאין לנו איתם אפילו לשון משותפת. מה שהם קוראים בשם אהבה, נקרא אצלנו בשם כרת." מטרתם שכולם יהיו דתיים והם יוכלו להעביר את המפתחות לידי הערבים אדוני הארץ או לידי מנדט בינלאומי. אבל כאן נבדלים אנשי העדה החרדית ו"נטורי קרתא" מאנשי "אגודת ישראל" ומכאן אהדתי לראשונים. אנשי ה"אגודה" הם פראגמטיים. הם מעוניינים בשקט שיאפשר להם לקדם את האינטרסים שלהם. לפיכך, על בסיס אידיאולוגי לא ניתן לדעתי להגיע להידברות לא עם אלה ולא עם אלה. מטרתם או להביא לחיסול טוטאלי של המדינה, או להפוך אותה למדינת הלכה שבה יסקלו חילוני נוסע בשבת על פי החוק.

התהום הפעורה בין הציבור החרדי לחילוני נובעת מכך שהחרדים יודעים מה הם רוצים. דרכם ברורה להם בין אם בגלוי ובין אם לא. יש להם קודקס מדוייק, אין להם בעיות התנסחות, ואפילו הם מפולגים, מחלוקתם היא טקטית ולא אידיאולוגית. לעומת זאת טרם התנסחה היהדות החילונית. ועוד דבר, ישנה התבטלות של החילונים מול המונוליטיות של העולם הדתי. לכל מי שחי בארץ יש נקודה יהודית עליה מפעילים הדתיים את לחצם.

– *מחשבות רגשיות?*

באר: בדיוק. הם מחפשים את רגשי האשם של החילוני.

המיתולוגיה מספרת לי כי ביום שישי הם מזמינים צלם עיתונות ירושלמי, חילוני כמובן, לצלם הפגנה לפי מחירון: תמורת תמונה על שוטר מושך בזקן – ישלמו לו 200 דולר. תמונת שוטר מושך בפיאות – 300 דולאר.

– *ובאותה עת הם מעוררים את הרמון שבקרבנו.*

באר: כן, אנחנו רוגזים. כי לו ידענו איזו מדינה אנחנו רוצים ומה יהיו פניה, היינו נאבקים. הם מעצבנים אותנו. הם מראים לנו את האידאונים שלנו, כי חילוני המתנגד להגדרת יהודי על פי דרישתם לתקן את חוק השבות, אינו יודע בדיוק כיצד בכל זאת להגדיר מיהו יהודי. זה משחרר המון שנאה כלפיהם. וכך קורה שהחילונים מעמידים פשרות מול המבנה המונוליטי המאיים של החרדים, מול המוצקות והנחרצות שהם מפגינים. וכך קורה שהציבור החילוני יוצא לאורך כל הדרך כשידיו על ראשו. הוא מוותר. משום כך אני חושב שההידברות האפשרית היחידה היא על בסיס פראגמאטי. לא רוחני.

לא ניתן לגשר בין ההשקפה החילונית הרואה את המרכז הסמכותי בתוך האדם, לבין זו הדתית שמוצאת את מקור הסמכות מחוצה לו. לכן לא הייתי רוצה משאיומתן בחסות ממשלתית. אבל הייתי רוצה שהחרדים ידעו למתן את הפאנטזיות שלהם, ויראו כהן מזמור שיר לעתיד לבוא, כבחינת הלכה ואין מורים כן. אחת המלים הנוראות שהשתרשו לאחרונה היא: עכשיו. שלום עכשיו, משיח עכשיו. כל קבוצה רוצה לממש מייד את הפאנטזיה שלה, ובכך מאבדת סובלנות כלפי הקבוצה האחרת. והרי ההצדקה לקיומה של המדינה היא בכך שכל יהודי ימצא כאן את מקומו.

חיים באר: אנשי האגודה רוצים שקט.

משום כך רצוי שלא יתוודעו פאנטזיונרים, ולא אנשי רוח או רבנים. יתוודעו אנשי המעשה. מי שצריכים לוותר הם החרדים, לא החילונים, אחרי שהחרדים כירסמו בסטטוס קוו לטובתם בכל הזדמנות. בחוק ההפלות, בארכיאולוגיה וכן הלאה. אני יכול להציע הידברות בין ראש הממשלה לשר המשטרה. ויש עוד אמצעים. למה הכניסו את צובעי התחנות לקייטנה, במקום לכלוא כל אחד בתא נפרד עם אוכלוסיית הכלא הרגילה? למה לא הפעילו עליהם את היחידה המפורסמת לפיזור הפגנות בשכם? היום המשטרה משדרת להם נרפות וסלחנות.

– *אתה כועס על החרדים...*

באר: נכון, אני זועם על שהם תימרנו את הדברים למראות הפוגרום האיומים בבתי כנסת. ואי אפשר לזרוק את פחית הנפט הדולקת לפתחי החילונים, גם אם המוציאים לפועל היו חילונים. ואת ועוד, הם לא היו מוכנים להכיר בזכות החילונים לחיות את חייהם.

– *הם לא ראו בהם חיים של ערך אלא חיים של העדר.*

באר: כן, ולכן זוהי שעת חשבון נפש שהחרדים חייבים לערוך עם עצמם. התנשאותם ואטימותם הם אלה שהביאו את הדברים לאן שהגיעו.

שרי בת־יעקב

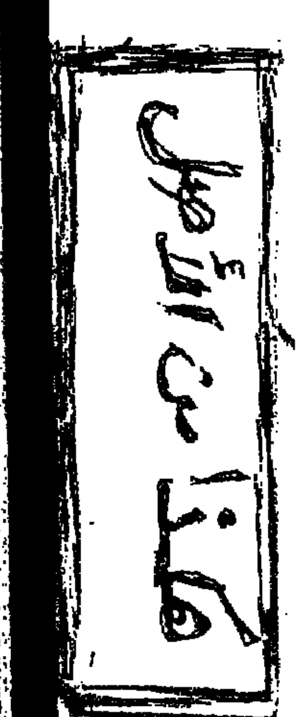
מסך ברזל חלוד (3)

יש לנו גולם בפראג

אלפי הדגלים האדומים אינם יכולים להסתיר את פארה של העיר המרהיבה, שהיהדות היא חלק בלתי נפרד מחייה. צחוק הגורל: בבתי הכנסת של פראג עיקר המבקרים הם גרמנים ואוסטרים. הנאצים לא נגעו באתרי היהודים בפראג וקיוו להפכם למרכז מוזיאוני ללימוד הבעיה היהודית. היהודים מאמינים שהנאצים פחדו מזעמו של המהר"ל.

מאת עפרה ישועה־ליית
צילומים: פיטר ליית

הטירה החולשת על פראג: האם מכאן באה ההשראה לקפקא

כל הארץ דגלים

כבר בחציית הגבול מרגישים את ההבדל. לעומת ההליכים המזורזים בטרמינל ההונגרי המודרני, המצוייד בכל השירותים, צ'כוסלובקיה מקבלת את הבאים בשעריה בחשדנות עמוקה ובפנים חמוצים. ההונגרים אינם טורחים אפילו לותכונן ברכונך ביציאת מארצם. בנקודת הביקורת המעבר הצ'כוסלובקית, אם הכל בסדר, אפשר לגמור עניין בפחות משעה. השוטרים והמוכסים מחטטים היטב במטען, מתעניינים בעיקר בכל נייר כתוב או מודפס.

לטיפול הרבה יותר חמור זוכים אורחי צ'כוסלובקיה החוזרים מביקור בהונגריה העליזה. ה"התמערבות" קלת הראש של השכנים מדרום היא לצנינים בעיני פראג והעתונים "מטעם" שופכים מפעם לפעם אש וגופרית על הקפיטליזם הזוחל שם. על כן, חושלה באחרונה מיגבלות המרבות בכל הקשור לטיולים דרומה. מעתה ניתן לעבור את הגבול רק פעמיים בשנה, ועם הקצבת מטבע מגוחכת בשווי ערך של [illegible] חלקת [illegible] לנוסעי הקניות [illegible] [illegible] גם [illegible] רחבי [illegible] [illegible] [illegible] ואפילו עתונים [illegible]

חבל. הצ'כוסלובקים דווקא נחשבים ללקוחות טובים במיוחד, אם כי רמת החיים בצ'כוסלובקיה גבוהה יחסית. על־פני המישורים הגדולים של סלובאקיה, בחבל ארץ שנחשב עני, אין זכר לסוסים ועגלות הבולטים בנוף החקלאי ההונגרי. התעשיה הכבדה עדיין מייצרת כמויות ניכרות של טרקטורים איכותיים, וגם מפעלי הנשק (הזכורים לטוב מימי מלחמת השחרור, ולרע מימי העיסקה עם מצריים) עדיין מובילים בגוש המזרחי.

משהו מוזר: כל הארץ רגלים דגלים. דגלי הלאום, דגלי ברית המועצות, וסתם אדומים. המפלגה הקומוניסטית היא ה"אדוקה" בברית וארשה. מאז פלישת הרוסים לפראג לפני 18 שנה וגירושם של אלכסנדר דובצ'ק וחבריו לכל הרוחות, הדגלים הסובייטיים מוכרחים לעורר את הזכרונות העגומים מימי "האביב של פראג".

באוטוסטראדה הדו־מסלולית המרשימה הנמתחת לאורך 300 קילומטרים עד פראג, התנועה חלילה. רק בנהרים נוצצים ספקים בגשם חשוטף [illegible] הבירה, בנתיב הנגדי, בצד שלנו אנחנו בבדידות כמעט מוחלטת. דומה שפראג מתרוקנת מיושביה לקראת בואנו. לכבוד אחד מחגיהם ההיסטוריים. שום צ'כי [illegible] עם [illegible] עצמי לא נשאר בבית אלא יוצא אל בית הנופש הכפרי שלו – [illegible] – [illegible] בכל [illegible] עם גינה שבונים בעבודה עצמית, [illegible] שחלקם נקנים במשיכה מאתר בניה ממשלתיים. לשליש מהמשפחות בפראג ולאחוז גבוה [illegible] [illegible] [illegible] יש מעון בפרי. כזה. ללא ספק שזה [illegible] אפשר להשכיח בו את תנאי [illegible] [illegible] (44) [illegible] למשפחה עם שני ילדים) את [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של המשפחה ברחובות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

הארכיטקטורה המופלאה של העיר עם תזכורת מההווה: כל הארץ דגלים

ג | אדון רוצה אשה?

פקיד הקבלה במלון שמצאנו ברוב עמל בכיכר ואצלאב לא ידע להסביר איך מגיעים לקברו של קפקא. לעומת זאת, היה להוט להחליף את המטבע הקשה שברשותנו בשער כפול ומחצה מהרשמי. השוק השחור מפתה ומפחיד. שומר נפשו ירחק ממנו. ממילא חובה לשלם את חשבון המלון במטבע זר. גם החנויות סגורות, וכיסנו עדיין מלא במטבע מקומי מהחלפת החובה שבמעבר הגבול. לי הוא מציע עיסקות מטבע. לבעלי הציע אשה לבילוי. פקיד זריז וססגוני.

ידידים הזהירו אותנו מפני החזות החסודה־תולמנית של פראג שמאחוריה משגשגים שבעת החטאים. שמענו סיפורי זוועה על תיירות אמריקניות תמימות שתיקיהן נחתכו בסכין גילוח במיומנות המאפילה על מומחיותם של גנבי דרום איטליה, ספרד ורומניה. גם כאן כבר הרעב לדולארים ולמארקים גרמנים. הלחישה "צ'יינג' מאני" מלווה את התייר בכל אשר יפנה. יודעים להסתדר יפה בעזרת הדולארים הם בעיקר סטודנטים מארצות ערב, אשר בכך רק מעוררים קינאה וזעם אצל עמיתיהם.

עם זה לא שוכחים המקומיים להדגיש בפנינו שמול הערבים – הם "בצד שלנו". לפופולאריות של ישראל יש כאן שרשים עמוקים, חרף העויינות הרשמית. שמור בפיהם טעמו המתוק של הנצחון במלחמת ששת הימים, אשר נתן השראה ל"אביב" של פראג כעבור שנה, שגם עמים קטנים יכולים לעמוד בהצלחה על שלהם.

לפופולאריות של ישראל יש כאן שרשים עמוקים, חרף העויינות הרשמית. שמור בפיהם טעמו המתוק של הנצחון במלחמת ששת הימים, אשר נתן השראה ל"אביב" של פראג כעבור שנה, שגם עמים קטנים יכולים לעמוד בהצלחה על שלהם.

ב | קפקא יוק

"פראג היא פלא ארכיטקטוני שאין כדוגמתו בכל העולם. אפילו ונציה ופירנצה אינן מגיעות לקרסוליה". הדובר הוא ד"ר חוזה גאלסקי, מי שהיה נשיא הקהילה הקטנה של יהודי צ'כוסלובקיה. ד"ר גאלסקי, ג'נטלמן מושלם בסגנון אירופי ישן, שן וחואט' בשבע שפות, אינו מגזים. אלף שנות אדריכלות נשמרו בה, כמוזיאון חי ונושם. משוררים קראו לה "העיר הזהב" מסנוורים משטע הזהב בעיטורי הבניינים המפוארים, ואולי בגלל צבע האוקר של הבתים. מלאכת השימור, השיחזור והחנוך של העיר העתיקה נעשים באיטיות אך במיומנות ובמסירות ששום עיריה מערבית לא יכולה להרשות לעצמה. לכל מוטי כמעט שאין גישה לרוב חלקיה. לא במקרה הפכה פראג בשנים האחרונות לאתר צילומים חביב על כל במאי קולנוע שזקוק לרקע הסטורי אוטנטי: החל ב"אמדאוס" של מילוש פורמן, בעצמו צ'כי שערק למערב, ועד "רווח לוקסמבורג", סרטה החדש של מרגרטה פון טרוטה.

כדי לזכות במבט פנורמי על כל היופי הזה יש להתכונן כקוצר נשימה תוך כדי טיפוס ברחובות המדרגות התלולים המוליכים אל הטירה הגדולה על הגבעה השולטת על העיר. כמה פעמים אימץ כאן פראנץ קפקא את ריאותיו החולות, לפני שהפך את "הטירה" לסמל המאוויים הבלתי מושגים של רוח שלמים? לשווא אנו מחפשים כאן את עקבותיו הרשמיים של קפקא, בנה הגדול ביותר של העיר במאה הזאת. הבית שבו התגורר רוב ימיו, במרכז הרובע היהודי, שקוע פיגומים. אין לוח זיכרון ולא שלטון לזכרו. איש גם לא יודע היכן משרדי חברת הביטוח בה עבד משך 20 שנה. רק את קברו מצאנו בבית הקברות היהודי החדש שבצפון העיר, שהמעריצים עולים אליו לרגל בחרדת קודש. זכר הגאון המעונה הוא לצנינים בעיני המשטר מאז הפך קפקא שם צופן בפרכי התסיסה האינטלקטואלית בימי ה"אביב של פראג", כשהמפלגה העזה להמרות את פי מוסקווה והציעה "סוציאליזם עם פרצוף אנושי".

כתר תורה מהמאה הי"פ בבית הכנסת הישן־חדש: הכל המון אנשים

ד | שיעור ביהדות

"פראג היא המקום היחיד בעולם שבו הזמן מהלך לאחור", התפעל המשורר הצרפתי גיום אפולינר בהשראת מתגי השעון "ההפוך" המפורסם, הנעים עד עצם היום הזה מימין לשמאל בין י"ב האותיות העבריות, על לוח השעות המתנוסס מעל בית העיריה היהודי שברחוב מייסלובה. כיום שוכנים כאן משרדי הקהילה היהודית, המסעדה הכשרה (באולם יפהפה מעוטר בסגנון אר־נובו) וחלק מהמוזיאון היהודי המופלא בעולם.

משרדי הקהילה סגורים בעיצומה של החופשה הלאומית, אבל סימטאות הרובע היהודי – פעם קראו לו "רובע יוסף" – הן המקום ההומה ביותר בפראג. המורשת היהודית איננה סתם פלח בהיסטוריה של העיר, אלא עמוד התווך שלה. תראו לי עוד מקום בעולם שבו פסל של רב יהודי ניצב בפתחו של בית העיריה הכללי "כסמל לחייה הרוחניים של העיר". כבר לפני דורות רבים אימצה האוכלוסיה המקומית, הלא יהודית, את המהר"ל מפראג כעושה הנפלאות של העיר. סיפורי הגולם שנוצר מעפר כדי להציל את הקהילה מפורענות, הם חלק בלתי נפרד מהפולקלור של פראג והרפרטואר של

סיפורי הגולם שנוצר מעפר כדי להציל את הקהילה מפורענות, הם חלק בלתי נפרד מהפולקלור של פראג והרפרטואר של "התיאטרון השחור". יש, כמובן, גם מסעדה על שם "הגולם", שדמותו חקוקה במדרכה הסמוכה.

(המשך מהעמוד הקודם)

"התיאטרון השחור". יש, כמובן, גם מסעדה על שם "הגולם", שדמותו חקוקה במדרכה הסמוכה.

האמונה העממית בכוחותיו העל־טבעיים של המהר"ל לא מתרופפת אלא אף מתחזקת עם השנים. בפראג טוענים שהצדיק ואיש המיסתורין הזה הילך אימים אפילו על הכובשים הנאצים, שלא לדבר על מחליפיהם הרוסים. עכשיו עולים הצ'כים הגויים לרגל אל קבר המהר"ל באמונה שאפשר להעביר אליו פתקי בקשה דרך הסדקים שבקברו. אומרים שרק פעם אחת בחיים מותר לבקש. בעונת הבחינות תראו כאן הרבה סטודנטים מהאוניברסיטה הסמוכה. יודעי דבר רומזים להם שהרבי עוזר קודם למי שהתכונן לבחינה.

בית הקברות הנמצא בגטו הישן שעל שפת נהר המולדבה, הוא לא מן העולם הזה. במשך מאות שנים לא הורשו יהודי פראג להרחיב את שטח הקבורה שלהם. התוצאה: בנים נטמנים מעל לקברי אבותיהם, זה על גבי זה. מומחים מעריכים את מספרם בכמאה אלף, בתריסר שכבות של קברים. אלפי תיירים נוהרים מדי יום אל היער הצפוף של המצבות העבריות העתיקות, והם מאזינים בפה פעור לסיפורי המדריכים על מנהגי היהודים. חלק ממורי הדרך מגלים בקיאות בחומר. האחרים משלימים את החסר כיד הדמיון והדעות הקדומות. ליד קבר המהר"ל מחכה המדריך עד שישכך גל הצחוק על ההלצה האחרונה שלו, ומציע לתיירים לנצל את ההזדמנות ולשלוח פתקה לרבי. בכל קבוצה יש (בעיקר נשים) שממהרים לתלוש דפים מהפנקס. ספרתי תריסר קבוצות כאלה בחצי שעה. לכל המדריכים אותן הבדיחות. למהר"ל אין רגע של מנוחה.

התחנה הבאה במסלול, אחרי בית הקברות, היא בבית הכנסת ה"חדש ישן", הוא ה"אלטנוישולה" היפה של פראג. המדריך: "זהו ארון הקודש. כאן נשמרות המגילות של התורה. כידוע, היהודים קוראים מימין לשמאל ומלמטה למעלה. הכל הפוך אצלם". אחר־כך מצביעים על עזרת הנשים כאיור לדיון בנחיתותה של האשה בהוויה היהודית. מדריכה (בטון סמכותי): "הנשים נחשבות בלתי טהורות ביהדות, ולכן אסור להן להכנס לבית הכנסת, למעט פעם אחת בחייה, ביום חופתה". תיירת אוסטרית (בטון נעלב): "והיא עוד צריכה להגיד תודה שמרשים לה להיות נוכחת כשמחתנים אותה". השיעור נמשך: "ביום ששי מחוייבת האשה היהודיה להכין ארוחה גדולה לכל המשפחה, שליהודים מותר לשתות בה רק ארבע כוסות יין, ואף לא טיפה יותר. הרי יודעים אתם שהיהודים אף פעם אינם שותים לשכרה". תייר אוסטרי (בטון ציני): "ככה הם גם חוסכים את הכסף שלהם".

אחרי שנגררתי אחריהם יותר משעה במזוכיזם כפייתי בכל רחבי "רובע יוסף", בא לי לבקש מהמהר"ל שיואיל בטובו לשלח את הגולם בכל הזעיר־אנטישמים המבלים כאן בנעימים, לפני שיחזרו הביתה להצביע בעד ואלדהיים. קפצתי שפתיים ולחשתי וכלום לא קרה. לרבי היו ככל הנראה התחייבויות קודמות.

בית העיריה היהודי עם השעון שהולך לאחור: מפלאי העיר הזהובה.

התכנית הצליחה

עד ראשית המאה היה הרובע היהודי שכונת עוני מלאה ברוכלים, גנבים וזונות. היהודים מהמעמד הבינוני עקרו לרבעים אחרים. תכנית שיקום עירונית, טיהרה את כל היסודות הפליליים, והרסה כל בית ישן שאין לו ערך ארכיטקטוני או היסטורי. על חורבותיהם הוקמו בתי מירות בורגניים בסגנון ה"אר־נובו", והיהודים העשירים חזרו להתגורר ליד בתי הכנסת העתיקים ובית הקברות הישן.

פראנץ קפקא, שמשפחתו גרה באחד הבתים החדשים, לא התפעל מהשיקום. הוא כתב לאחד מידידיו ש"העיר היהודית הישנה והלא־בריאה שבתוכנו, אמיתית הרבה יותר מהעיר החדשה וההיגיינית". ששה בתי כנסת הושארו לפליטה אחרי השיקום, כל אחד מזכרת לדור אחר וטעמיו. העתיק והמפורסם הוא ה"אלטנוישולה", שיסודותיו בימי הביניים. החדש הוא בית הכנסת הספרדי מהמאה ה־19. ביניהם שזורים פנינים בסגנון הבארוק, הרוקוקו והרנסאנס. האופנות המשתנות של הכנסיות הנוצריות שמסביב הטביעו חותם עמוק בבנייני היהודים. פראג היא העיר היחידה באירופה שהנאצים לא התנכלו לרעה לבתי הכנסת שלה, לא חיללו את בתי הקברות, ולא מיהרו להתיך לזהב ולכסף את תשמישי הקדושה. הגירסה הרשמית אומרת שהצמרת הנאצית החליטה לשמר את פראג כמרכז מוזיאוני ומדעי ללימוד "השאלה היהודית", לטובת מדענים "ארים" שירצו לתהות בעתיד על תכונותיו של הגזע היהודי הנחות אחרי שתסתיים השמדתו מעל פני האדמה.

ד"ר גאלסקי, המנהיג הבלתי מוכתר של יהודי פראג, מאמין שהגרמנים המציאו את הצורך שלהם במוזיאון רק כתירוץ. האמת, שום פשוט פחד מזעם המהר"ל והגולם שלו. מכל מקום, הרובע היהודי מאורגן היום לפי תכנית המיתאר של הנאצים. ששה בתי כנסת ועוד בית ה"חברא קדישא" שבפתח בית הקברות שיהפכו לשבעה מוזיאונים. כל אחד יוקדש להיבט מסוים של החיים היהודיים: ספרים, מנהגים, סדרי פולחן והסטוריה. תוכן המוזיאונים התמלא במבצע שוד אדיר ונבזי של רבבות חפצי קודש – יצירות אמנות נדירות ויקרות – שהוחרמו מהקהילות ברחבי אירופה ערב שילוחן לאבדון. הכל נארז ונשלח בסדר גרמני מופתי אל המרכז המוזיאוני התופח של היודאיקה בפראג. מומחים לאמנות ולפולקלור, יהודים וצ'כים, מיינו וקיטלגו את האוצר העצום לפני שנשלחו גם הם למחנות המוות. הוא גרש את בתי הכנסת ועוד בתמלישים מחסנים. ערב סיום המלחמה העביר מבאר אדולף אייכמן 20 תיבות מלאות חב[illegible]

[illegible]

מיהו יהודי

שקט מבורך משתרר בליל שבת ברובע "יוסף". בשכבות [illegible] הכשרים סגורים והאתרים כפני תיירים. אורחים יהודיים, [illegible] ואח, מתקבלים בסבר פנים יפות לתפילת השבת [illegible] ב"אלטנוישולה". משתתפים בה כמעט שני מניינים. את [illegible] האורחים והנשים מושיבים בשורה האחרונה. רוב המתפללים [illegible] קשישים, אבל יש חזן, וגרוסמן השמש אומר שבשבת מגיע [illegible] כלל גם הרב המקומי הצעיר. מתברר שיש עוד בית כנסת [illegible] בפראג, ברחוב ירושלים, לשרותם של קומץ וקנים [illegible] המתקשים להגיע ל"אלטנוישולה". הרב הצעיר מצטרף אליהם [illegible] ששי, אחרת לא יהיה מניין. הרב, מגלים לי, הוא גר צדק. [illegible] שנמשך ליהדות מנעוריו ולמד בבית ספר לרבנים [illegible]. אהוב מאוד על הקהילה הזעירה בפראג. מתגיירים הם [illegible] רצויה ומקובלת כאן. הנה שני הצעירים היחידים בקהל [illegible] המתפללים, והאיש המבוגר יפה התואר העטוף בטלית – [illegible] שלושתם הצטרפו לקהילה רק בשנתיים האחרונות. בקהילות [illegible] יהודיות מדולדלות אחרות סוכלים. בקושי את התמהונים [illegible] שנדפקו על שעריהן.

בלכתנו בסימטה החשוכה אחרי התפילה אני חוקרת את ד"ר גאלסקי בנושא. הדוקטור הטוב (להיסטוריה) צוחק ושואל [illegible] מיהו יהודי בארץ הזאת אחרי ההתגיירות ההמונית של [illegible] יאן הוס, שבמאה ה־15 העדיפו את המעמד הנחות של היהודים על פני חזרה לכנסיה, אחרי שנביאם הועלה על המוקד. "יהודי, זה מי שרוצה באמת להיות יהודי", מסכם גאלסקי.

[illegible] הגרדום והתוצאה להורג של טרזינשטאט.

ילדים מציירים

הבניין המשוחזר של "החברה קדישא" בכניסה לבית הקברות הישן מוקדש לשואת יהודי צ'כוסלובקיה. בקומה [illegible] ערוכה תערוכה מתמרת של ציורי ילדים מגיטו טרזינשטאט. [illegible] אלף ילדים שעברו שם, שרדו 94. בקהילה סיפרו לי שרק [illegible] איתנים אילץ את המארגנים לציין שמדובר ביהודים ולא בילדים צ'כים שנרצחו בידי הנאצים". בגיטו פעלו מוסדות [illegible] המבחר המוצג כאן הוא מתוך 4,000 ציורים, ומסודר לפי נושאים. לידם שמות הילדים, ימי לידתם ותאריך שילוחם לאושוויץ. איש מהציירים הקטנים לא הוציא את שנתו ה־14. [illegible] בני 8 ו־10. הציורים יפים, רובם עליזים ומלאי חיים. [illegible] שדות ועציצו שמש גדולה על ים עם סירות ומאופק [illegible] חמים. כלב, פרי מכחולה של חנה בקובה, אילונה [illegible] ציירה שפן. אלמוני השאיר חתול שחור. אך מעט [illegible] גרמנים, אוספים, תכריסח) שורתים לבקר כאן למרות [illegible] הנוספת, חוזרות לכאן דרך החלונות הפתוחים רק [illegible] הצחוק שלהם המלוות את הבדיחות השחוקות של מורי [illegible] ליד קבר המהר"ל.

התחנה האחרונה

"הספר של אלפרד קנטור" יצא לאור ב־1971 בניו יורק. זכרונות מצויירים של פליט צעיר מגיהנום מטרזינשטאט. ידידה גרמניה העניקה לי אותו לקראת הנסיעה לפראג. מתחת לציורי הגואש הסכרים יבשים: 70 אלף בני אדם מתגוררים בעיירה קטנה שנועדה לאכסן 3,000 חיילים. הטמפרטורה 6 מעלות מעל האפס. המזוודות הן אבני הגבול לסימון השטח הפרטי שהושג לאחר מאבק מר: 2 מטר על 70 סנטימטר.

את סופה של פראג היהודית אנחנו יוצאים לחפש בטרזין, היא טרזינשטאט. אותו "מחנה היכון לדוגמה" שהנאצים הקימו במרחק 50 קילומטרים צפונה מהבירה. היום עיירה עלובה שתושביה גרים בבניינים שבהם נדחסו פעם הבכות יהודים בדרך אל המוות, ואף לא שלט זיכרון קטן בכניסה. אתר הזיכרון הקרוב נמצא במרחק שני קילומטרים.

את טרזין בנו הקיסרים ההאבסבורגים. מיתחם של שני מבצרים על שתי גדות נהר האוהר. את המבצר הקטן הפכו הנאצים לבית סוהר יעיל למתנגדי המשטר, עם חדרי עינויים ואתר הוצאה להורג. סיור במקום נמשך כשעה, כולל מעבר במחילות התת־קרקעיות (שאורכן הכולל 20 ק"מ). טרזינשטאט שלנו היתה בקסרקטינים של המבצר הגדול, מעבר לנהר. האורחים שגרו בהם לפני המלחמה פונו ובמקומם דחסו הנאצים את היהודים. מפראג ועד בודפסט. 140 אלף גברים, נשים וטף. כאן לא הומתו בגאז, אבל גוועו בקצב של אלפים לשבוע.

בעיירה טרזין יש היום מדשאה במרכז, חנויות, בית עיריה וכנסיה, חלק מהבניינים בידי הצבא. מסביב חומת אבן אדומה. בטרזין, כותב קנטור, לא היו גדרות תיל.

החיפוש אחר בית הקברות היהודי מעלה סימני שאלה על פני הילדים והחיילים ברחוב. לבסוף, בקצה העיירה, אנו מגלים בין בניינים נטושים מברזל מגולוון "בונקר" חסום בסורגים חלודים. בתוכו שרידים מוכתמים: מנורת שבעה הקנים. בעומק כתובת מטושטשת בעברית. להכנס אי אפשר. בית הקברות היהודי נמצא במרחק מאתיים מטרים מכאן. בית קברות בלי קברים. שדה שבו פרוז לכל רוח אפרם של 30 אלף איש שגוועו בטרזינשטאט, וגופותיהם נשרפו כשנכנסתם אתר הקבורה הקטן. אבנים גדולות משמשות מצבות לזכר המתים. ובמרכז מנורת אבן גדולה של שבעה קנים. בניין המשרפה מסוייד יפה מבפנים, והתנורים העשויים שבפנים מצוחצחים כמו חדשים, מוכנים לעבודה.

השומר המקומי מתנדב לספק תיאור טכני מדוייק של פרק הזמן הדרוש לשריפת אדם אחד. הוא מנגיש שמזו רעש צורבים פתות חלק. אנחנו נמלטים משם בריצה. ברחובות הישרים כסרגל של טרזין משחקים ילדים ב"קלאס". צפוף להם בקסרקטינים ההבסבורגיים, אבל עכשיו זה כבר כמו בכל הארץ שסובלת ממצוקת דיור חמורה.

ברחובות הישרים כסרגל של טרזין משחקים ילדים ב"קלאס". צפוף להם בקסרקטינים ההבסבורגיים, אבל עכשיו זה כבר כמו בכל הארץ שסובלת ממצוקת דיור חמורה.

גומחת זכרון ליהודים שנרצחו בטרזינשטאט: להכנס אי אפשר.

חמישה בראש אחד

חמישה צעירים, שעלו מדרום־אמריקה, חולמים להפוך את ממלכתם המקומית לאימפריה עולמית. בינתיים „טופר" זו רשת מכובדת, עם שלושים ואחת חנויות בכל הארץ, שמדברת אל הדור הצעיר.

מאת יהודית חנוך

העולם שייך לצעירים, כתוב בפוסטרים... ים שעל הקיר, ש... ייכים נערים ונער... דים עכשוויים. א... מרסלו, ג'ורג' אורי ודני, החמיש... כילה של „טופר", הוכיחו שהסיס... היא מפתח־קסמים להצלחה מר... תוך שבע שנים דילגו מחנות אחת, ... דיזנגוף" לרשת של שלשים וא... חנויות ברחבי הארץ (האחרונה נפת... לפני שבוע בדימונה) ולמחזור עסק... שיסתכם בשנה זו בעשרה מיליון דולאר...

כשבאתי לראיין אותם, חשבת... שזה יהיה די מסובך, לראיין חמישה אנשים שמנהלים ביחד עסק אחד. תוך שלש דקות התברר, שאין בעייה, כי כולם חושבים בראש אחד. ארוארדו מתחיל לספר על ההתחלה, דני ממשיך, ג'ורג'יו, מזכיר רגע מצחיק, אורי מבקש שלא לשכוח פרט זה או אחר, מרסלו מוסיף מלה – והכל בסינכרוניזציה של אנשים, שיודעים לעבוד וגם לצחוק ביחד, הם מדברים עברית, עם ניגון דרום־אמריקאי, כשפה ושם משתילים משפטים ומילים בספרדית, עם הרבה בדיחות פרטיות, דיבור איטי עם פניות מהירות, כמו מקצב של טנגו ארגנטינאי והרבה חן לטיני.

הם הגיעו לעולם האופנה לגמרי במקרה. לארוארדו לנצמן (44) תואר במינהל עסקים, למרסלו לנצמן (32) בספרות ספרדית ודרום אמריקאית, אורי מולדובן (35) למד תעשיה וניהול, דני מולדובן (32) – כימיה וג'ורג' בורושן (33) – עיצוב פנים.

אדוארדו ומרסלו הם אחים וכך גם דני ואורי. ג'ורג' הוא גיס של אורי – ואשתו בת־דודה של ארוארדו. כולם מכירים את כולם עוד מבואנוס־איירס, ולא רק הם מכירים, גם ההורים; וכך למעשה, התחילו את חברת „מונדיטול" – ש„טופר" זה השם המסחרי שלה.

ארוארדו ואורי היו הראשונים שנמאס להם לעבוד במקצוע והחליט... לשנות כוון. אחרי שערכו סקר־ש... רציני, הגיעו למסקנה שבישראל, ארץ של שמש וים, חנות של מוצרי ספורט וקמפינג, זה עסק טוב. הם צרפו את דני, מרסלו וג'ורג', כל אחד הביא כסף מהבית – לא קצת כסף – צוחקים החמישה – די הרבה כסף – והם פתחו את החנות הראשונה של „טופר" בלב דיזנגוף.

„רצינו לעשות משהו חדש, מרשים וגדול, שעוד לא היה בארץ. השקענו המון בעיצוב. הכל היה לבן וחדש ועם הרבה מוסיקה. הבטיחו לנו שהכל יהיה גמור כשנפתח – ומה שקרה, זה שהרבה חדשים, היו אנשים צריכים לטפס על ערימות של חול, כדי להגיע אלינו. לא היה לנו נסיון קודם בעסקים, אז הזמנו כמויות אדירות של מוצרים. שבע מאות כדורי־סל ורגל, תופסים המון מקום, מאות רקטות טניס, זה גם כן לא דבר קטן, וחוץ מזה היו לנו גם אוהלים ושמשיות. לפני הפתיחה, עבדנו שלשה ימים ולילות, בלי לישון, כדי לארגן את הכל – בין השמשיות ומוצרי הקמפינג, היו גם קצת בגדי־ספורט ואמוניות. הנה בתצלום הזה, עם תמונה של ההתחלה כפווה כמו של החלוצים בפתח־תקווה".

„מהיום הראשון, כבר היה ברור לנו מי הם הלקוחות הכי־טובים שלנו. החברה מהסביבה היו באים לנסות את הסקטבורדים, ללטף את הגלשנים ...לקות כדור־סל. לצעירים התיחסנו ...ש לגדולים, כי זכרנו שלא אהבנו ...שהתייחסו אלינו בזלזול, כשהיינו בגילם ...הכיוון שהיו בני עשרים, זה היה לנו ...טבעי וקל.

זה שמשך את הצעירים אלינו, היו לא רק מכשירי־הספורט, אלא גם התרמית והאווירה יצרנו, עם מוסיקה בווליום רציני ...ונערות צעירות ונאות שהעסקנו ...כמוכרות, דברים שלא היו מקובלים, לפני ...שמונה שנים".

זה עבר לא רק על הנוער. גם ...השפיע על החיים הפרטיים של דני, ...ג'ורג' ומרסלו, שהתחתנו עם נערות ...שעבדו, לפני כן בחנות. עכשיו הן ...יושבות בבית, כי החמישיה החליטה שרי... ...כך, שהם כל היום ביחד – בעסק. ...לשיעור ההצלחה, היה לא רק צד ...רומאנטי. בהתחלה היו גם כמה קטעים ...קשים.

„לא היה לנו נסיון במסחר, פתאום היה מהפך כלכלי תימרנו בין הורביץ לארליך. שנה שלמה לא משכנו פרוטה מהעסק, כדי שהכל יישאר בפנים – אם לא היה לנו עורף כלכלי חזק, לא היינו מצליחים להחזיק מעמד. בשלב מסויים, רצינו גם לבטל את חוזה השכירות, שחתמנו בבטחון מופרז, לעשר שנים. אבל השלב הזה, עבר – ודברים התחילו לזוז.

„לא לקח הרבה זמן לגלות, שאנשים חושבים הרבה לפני שהם קונים שמשיה, אבל לא חושבים פעמיים כשהם מוציאים סכום גדול פי שנים על זוג מכנסי ג'ינס ותולצה.

„ששים אחוז מהמכירות, היו בצ'קים פתוחים וחתומים של ההורים שהצעירים היו מביאים אתם וחלק גדול מהזמן שלנו, היינו יושבים על הטלפון לוודא שההורים אמנם חתמו על הצ'ק ומסכימים לקנות, כדי לשלא יהיו אי־הבנות.

„החלטנו שזה יהיה הכוון, בגדים לצעירים. יצאנו עם קמפיין של פרסומת על 'הכיף־קו הראשון בארץ'. המחירים שלנו היו אולי יותר יקרים ממקומות אחרים כי רצינו להרוויח וגם לקחנו ברצינות ובלי קונצים את המחיר המומלץ של היצרנים, אבל הקפדנו על איכות ושירות. היינו מזמינים את הבגדים, אצל יצרנים ומצמידים את התווית שלנו, עבדנו קשה בהתאמת הבגדים, כדי שלכל מכנסים יהיו חולצה וחגורה וגרביים באותו צבע, לא רק כי ידענו שככה נמכור יותר. גם, מפני שבבואנוס איירס מתלבשים „טיפ־טיפה" וילד לא יוצא לרחוב, אם הכל לא מתאים. העיר הזו היא כמו פאריס של אמריקה הדרומית ולמרות שלא למדנו אף פעם אופנה, זה היה אצלנו, בראש, באופן טבעי.

„יום אחד, ראינו שהגיע הזמן להיפרד, כי צריך לגדול. דני יצא לפתוח חנות בירושלים, מרסלו, היה השגריר הראשון שלנו ברמת־גן. היום זה נשמע פשוט, אבל אז, לעזוב את החבורה, זה היה ממש קשה".

היום, שלשים ואחת החנויות של רשת „טופר" אינן שייכות לחמישיה. הם רק נותנים את השם ואת הבגדים. למה? כי בספרדית יש פתגם „עינו של בעל־הבית משמינה את הפרה". הם אומרים ומתרגמים בתרגום חופשי –כשהעסק שייך למי שמנהל אותו, איכפת לו עליו – ואי־אפשר לפקח בשלט־רחוק על כל כך הרבה חנויות.

לפני שלש שנים, החליטו שצריך להיכנס לייצור עצמי של בגדים. הם ממוקמים בבניין תעשייתי בנחלת־יצחק ומעסיקים מאה וארבעים עובדים, בקומה אחת מצויים המשרדים והמחסן. בקומת המרתף מחסן של „רונלר ששון". הכל פשוט ותכליתי. צוות שלם ממונה על העיצוב והדיגום. לאה שוורין, אחת הדוגמניות הראשונות בישראל, היא מתאמת־האופנה, צביקה בר, מעצב בגדי־גברים, ענת חפין וליאורה גולדברג־כהן, מעצבות בגדי־נשים. עמליה ציפר מתאימה דגמים של רונלד ששון, לשוק המקומי.

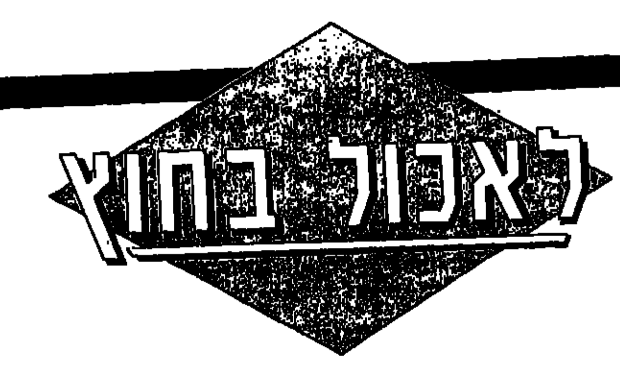
הבגדים של „טופר", הם פשוטים בסגנון שמשדר בדיוק לתדר של אנשים צעירים. מכנסי־כותנה צבעוניות שמותאמות להן חולצות טריקו, עם הדפס של אנשים מצויירים, בקו נאיבי, מערכות בגוון תכלת־ג'ינס עם צווארון לבן עגול סטייל ילדה טובה.

איך מסתדרים חמישה אנשים שלכולם אותה זכות וטו? „כל אחד מאתנו ממונה על שטח מסויים, אבל אין אצלנו פירמידה של ניהול. אנחנו יכולים להתווכח על נושא, כמו האם לקנות אריג בצבע ורוד־פוקסיה עד שהפנים שלנו בצבע כזה, בלי טינה או כעס, בסוף, מגיעים להחלטה הכי טובה בשביל העסק. והולכים לאכול סטייק במסעדה דרום־אמריקאית.

„הפרוייקט הבא שלנו, הוא להלביש את הנוער של העולם – ולהגדיל את הייצוא. ההסכם עם רונלד ששון, יהודי דרום־אפריקאי, יצרן־אופנה עם מוניטין בינלאומי, שנחתם לאחרונה על ידי 'מונדיטול' – יאפשר פתיחת שווקים חדשים, בארץ – וגם בחו"ל. בשנה האחרונה, השקענו הרבה בפרוייקט הזה, נסענו לכל התערוכות המקצועיות בגרמניה, ארצות־הברית ואנגליה ואנחנו כבר מוכרים לרשתות של בתי כל־בו כ'סי.אנד.איי' האירופאית וגם רשת חנויות היוקרה 'סאקס פיפט אווניו'".

החלום שלהם? לגדול, לגדול, לגדול. אולי ש„טופר" יהיה שם בינלאומי כמו „ניו־מן" או „לאקוסט". נראה שיש להם כמה מהדברים שצריכים כדי להגיע לשם, תנו להם קצת זמן.

המרפסת של „משכנות שאננים"

ה כותרת היתה צריכה להיות: איך לשבת ולאכול באחת המסעדות היוקרתיות של ירושלים ולשלם מחיר של בית קפה רגיל. או אולי: איך לקבל ספל קפה במחיר של שקל וחצי במקום שבו אתה יכול להזמין לשולחנך בקבוק יין שמחירו 5000 (במלים: חמשת אלפים) דולאר. הכותרת ארוכה, אבל האמת קצרה וקולעת.

למסעדת „משכנות־שאננים" שבשכונת ימין משה בירושלים לא „קופצים" דרך אגב. באים לשם מתוך כוונה ותיכנון מראש, הגם שבשעות הצהריים אתה יכול לזכות שם ב„ארוחה עיסקית" שמחירה הבסיסי 26 שקל. אבל אם כבר באים למקום יוקרתי כזה (מטבח כשר ובכל זאת מעולה), המעניק הדר וגינוני פרוטוקול וגוף נדיר – באים לחגוג ולא לחסוך. אבל לא לכל אחד יש יש ארנק תפוח, או חשבון הוצאות פתוח, או דוד מברוקלין, המזמין את כל בני המשפחה מכרכור ועד באר שבע לארוחה משפחתית במסעדה הכי יקרה בעיר הקודש.

או לכל אלה שאין להם מה שיש לאלה שיושבים וחוגגים בפנים, או לכל אלה שמסתפקים בלגימת קפה עם חטיף, או בארוחה קלה במחיר קליל, תוך כדי הנאה גדולה ממחמדי המראות והאווירה שמציעה מסעדה זו – לאלה ולאחרים, שעוברים במקרה ואומרים בלבם איזה מקום משגע זה – פתחה „משכנות־שאננים" מסעדת־מרפסת והם קוראים לה „בית הקפה". המרפסת עשויה אבן ירושלמית ומקורה כפרגולה של עץ מוכהה, מוקפת מירשאה רעננה וצמחיינוי. היא משקיפה אל עבר התנשאותו של הר־ציון, כשבריכת־הסולטאן וגיא־בן־הינום מתחת; ובהסטת מבט קצת דרומה אתה רואה בעליל איך בירת ישראל מהווה גבול בין ארץ המורע לארץ הישימון.

מסעדה־מרפסת אל מול נופי ירושלים. למטה: פלטת גבינות עם דובדבנים מהקיבוץ.
(צילום: יצחק אלהרר, סקופ 80)

במחיר של 6 שקל אתה מקבל שם פלטת גבינות מרהיבה בעריכתה, סלסלת לחמים וקרייקרים וחמאה. כשביקרנו שם הוגשה לשולחנות פלטת הגבינות (ארבעה מינים, תוצרת הארץ), כשהיא מקשטת, בין היתר, בדובדבנים גדולים ובהירים, מן היפים והטעימים שראינו. לתמיהתנו מהיכן מגיעים לכאן דובדבנים כאלה, הוסבר לנו כי הפרי הוא ממטעי קיבוץ רמת רחל ונמכר בחנות של הקיבוץ. כשל הכמות המוגבלת זוכים בתפארת הטעימה הזו רק אורחיה של ירושלים. מרק בצל מצויין (כולל מיני לחמים וחמאה) עולה במרפסת של „משכנות־שאננים" 4 שקלים. צלחת עם סיגרים ופסטלים משובחים, פריכים ולא ספוגים בשמן, ממולאים בגבינת צאן (או בגבינת עזים ותרד) עולה שם 6 שקל. באותו מחיר אתה מקבל רביולי, או קנלוני, גם הם על בסיס של גבינה ותרד. שתי המנות הללו מוגשות בקעריות חרס מלוהטות, כשטעם מילויו של הרביולי מועשר בתערובת של שמנת ובראנדי.

6 שקל הוא המחיר הגבוה ביותר המופיע בתפריט המרפסת. אתה יכול להסתפק בתה, או בקפה, שמחירו שקל וחצי בלבד. עוגה מהמבחר העשיר והטעים עולה 3 שקל. כוס יין עלבת לבן – שני שקל בלבד. אבל אם תתעקש להזמין את בקבוק היין שהוזכרנו בתחילה, מחירו יהיה 5 אלפים דולאר. לא זכור לנו אם השרות כלול במחיר. יביאו לך את הבקבוק האמור – שאטו לה־פיט, בציר שנת 1911 – כרוב הדר ויפעות־קודש. אתה לא מוכרח לשתות אותו במקום. אתה יכול לקחת אותו (בזהירות רבה) הביתה, לחזור אתו כעבור שנה ולנסות למכור אותו חזרה לבעל המקום ב־6 אלפים דולאר – הכל בהתאם למה שאומרת הבורסה ליינות בלונדון, שמואיז פאר, בעל „משכנות־שאננים", אספן יינות מכור, מקיים אתה קשרים הדוקים.

מתכוני קיץ

מירושלים הקסומה במח מתכונים נאים, קלים להכנה וטעימים.

קבלגוני (ל־4 מנות)

פנטהאוז

יגאל לב

רומן זהיר

חצתה את רחבת התניה של האוניברסיטה, מצאה עצמה יורדת, חולפת על פני רמת־אביב ורק בפארק הירקון עצרה. משהו הוליך את גליה אל חופו של הנחל, שמימיו מפכים לאט, כאילו הפגישה המוזרה, שהתרחשה בחדרו של הדיקן, רודפות אותה עד כאן, אל הספסל הזה שלחוף הירקון, הנעוץ בבשרו של עץ אקליפטוס ענק השומט את ענפיו כעץ בכות על פני המים.

זו היתה פגישה משונה. היא יצאה מהכיתה בה לימדה, חלפה על פני המסדרון של בניין מדעי הרוח, כאשר ראתה אותו. מאוחר יותר הבינה שהיתה בשלה לפגישה. הצטברות של המון פרטים קטנים, עייפות, מחשבות, מין צילו של שממון. כאשר ניסתה להסביר לאורי את מצב הרוח הזה ואת תחושת השממון, נזקקה לסיפור על לואי הי"ד שהתלבש לטקס מלכותי, ורק כאשר היה לבוש, הגיע שר החצר ללוות אותו. הוד מלכותו אמר בטון קיסרי קר לשר החצר: „כפסע היה ביני לבין הצורך לחכות לאדוני" – עכשיו אמרה לאורי „אני מרגישה שכפסע ביני לבין השעמום"). לעתים רחוקות היתה נוהגת להרשות לעצמה להפליג אל איזה זכרון חבוי איי־שם בערפילים. זכרון גבר שכמעט עמדה להנשא לו לפני שנישאה לאורי.

בברכה הגלויה סיפרה אז לאורי את הפרשה כולה. היא היתה חיילת. אורי כבר היה ברקע. כאשר הכירה את הגבר הזה. אז הוא נראה לה מבוגר. הוא היה כבן 30. בא לפגישה עם קצין השלישות שפיקד עליה. חייך, שאל לשמה ואחר־כך מצאה אותו, ממתין לה אצל השער של השלישות. עקשן. העקשנות הזאת היא שקסמה לגליה. תמיד דיבר באריכות. הציע כוס קפה, הביא לה ספר או פרח. כאשר נדמה לה שהוא מעייף אותה – היה פשוט נעלם.

★

מאוחר יותר הבינה שיותר משעסק בשירה, יותר משהיה אמן מצליח, היה משורר במובן האמיתי של המלה. לא יוצר, שקהל קורא את שיריו ומתפעל מדקות הרגש שלו. הוא היה עדין משום שחייו היו מערכת שלמה של עדנה. רוך. הוא פתח בפניה עולם שלא הכירה. עולם של ספרים, של שירים. אורי, שעבר את האוניברסיטה של החיים בשכונה דרומית של תל־אביב, עטה על עצמו שריון מגן ולא פעם בז לרגישות שראה בה רגשנות. מוצר הלווי של אופי זה, היה מין קשיחות שכיסתה על אורי מין קמצנות במלים, נסיון להיות ענייני, יבש ולא לגלוש לאיזה פאתוס. גם מקצועו כמשפטן הפך את דבריו למדוייקים, מנוסחים נכון. לעומתו, המשורר, שהמוספים סירבו להדפיס את שיריו, ראה בעיניים כלות איך גברים, שאינם ראויים לכך, מתעלסים עם המוזה במין בטחון. דווקא הוא הביא לעולמה של גליה את הצליל הרך, את החלום את התרבות המעודנת של שיחה עשירה שאיננה מתביישת לחשוף את עצמה.

מאוחר יותר אמרה לאורי „אילמלא חזרת באותה תקופה מירושלים ולקחת אותי איתך אולי, הייתי עוזבת אותך ומתחתנת עם המשורר המסכן שלי".

כאשר נפרדה מהמשורר, גילתה שהרומן איתו נמשך שבוע ימים בלבד. במרוצת השבוע הזה הוא לא נגע בה אפילו. הם היו יושבים במכונית שלו (הוא עבד כפקיד בכיר בחברה כלכלית) משוחחים על סרט, ספר, משוחחים על ארועים אקטואליים. לגליה, אז בת עשרים, החניפה תשומת הלב. העובדה שלא נגעו זה בזה יצרה מתח שגליה אפילו לא הצליחה לתרגם אותו. באותה תקופה היו לגליה מחזרים רבים. אורי היה אחד מהם. אבל מקץ שנים רבות, גילתה שמכל מחזריה היא זוכרת דווקא את המשורר הצנום, בעל הפנים המיוסרות.

באותם ימים מצאה את עצמה מסוחררת ומבולבלת. אורי ייצג את כל מה שהוא שורשי, אמיתי, שאפשר לגעת בו. ואילו המשורר ייצג את כל מה שהוא חלומי, דמיוני, מטורף.

אורי שהה אותו זמן בירושלים. למד משפטים. אותו ערב עמדה גליה לבוא אל ביתו של המשורר. הזמין אותה בעדינות לערב של קריאה, קפה. נענתה. חשה שזהו שלב חדש במערכת היחסים שלה עם המשורר. חסר היה לה אותו כוח שנשב מאורי. ידעה שאם תלך לביתו מערכת היחסים ביניהם תבנה שלב חדש.

פתאום בא אורי. קפץ מירושלים כאילו בעקבות חוש טלפאתי, שמע אותה קוראת לעזרה.

צילצלה אל המשורר. ביקשה סליחה. שניהם ידעו כי מהרגע שבו תניח את השפופרת, ינותקו היחסים ביניהם. היא ידעה ששוב הוא לא יחכה לה בפתח שער השלישות. ידעה שיחסרו לה השיחות עימו. הספרים, השירים, הפרח, עולם האפוס. אף־על־פי־כן אמרה „מצטערת" והניחה את השפופרת במקומה.

★

25 שנים עברו מאז. עכשיו, כשהיא חוצה את המסדרון של הפאקולטה למדעי הרוח, משהו בה נדרך כשראתה את הגבר דק הגו, בחולצה לבנה, מכנסיים כהות ונעליים שחורות, פוסע לעבר לשכתו של הדיקן. אולי ההילוך הזה, אולי משהו בפסיעותיו או תנועת היד. לא היה לה ספק. זה הוא. מיהרה אחריו למשרדו של הדיקן.

גליה מטבעה בישנית. מעולם לא ניגשה לאדם ואמרה לו „סליחה אתה זוכר אותי?" אבל עכשיו היא פסעה פנתה אל הגבר הזה ושאלה: „אתה זוכר?"

לא היה לה כל ספק שזה הוא. הדרך שבה הוא מרכין את ראשו לצד ימין, כשהוא מתבונן בה. גליה פנתה אליו, שוברת את מחסום הבושה לא רק בשם 25 השנים שחלפו אלא גם בשם השבוע היפה שלהם, שנצרה אותו ובגלל העובדה שבעצם מבחינה גופנית לא היה ביניהם דבר.

הוא לא נקב בשמו והיא לא נקבה בשמה. גליה המשיכה את השיחה שנפסקה לפני 25 שנה באותה קלות שבה אתה מדליק מדורה מגחלת לוחשת. הם לא דיברו על העבר. רק על ההווה. דיבר בשקט. גליה ידעה שהוא לא זכה לתהילה. היא לא קראה אפילו ספר שירים אחד שלו. מסתבר שהוא מנהל בכיר במחלקה כלכלית. חייך אליה בהנאה. כאשר שלפה גליה את זכרון הפגישה ביניהם, הוא דיבר על משהו אחר: על הזכרון שלו. גם הוא נושא כל השנים איזה זכרון יפה מהפגישה הזאת. לא נכנסו לפרטים. לשניהם היה ברור על מה הם מדברים.

הדיקן שנכנס הפסיק את שיחתם. הוא שאל, מחייך: „אתם מכירים?"

גליה אמרה „בטח מזמן, זהו מר..." והיא נקבה בשמו. הדיקן התבונן בה באורח מוזר „סליחה, אני חושב, ואת אומרת שיש כאן איזו טעות, זהו פרופ'..." והוא נקב בשמו של פרופסור ידוע מירושלים.

הפרופ' היה אדיב. הוא לחץ את ידה של גליה ואמר באותו קול שהיה שמור אז למשורר שלה „זה בסדר, כנראה ששנינו שומרים זכרון דומה. את דומה לה מאוד. אני מבין. ששמך לא חנה... לה קראו חנה לבחירת השיער שהכרתי לפני 25 שנה".

עכשיו היא יושבת על ספסל סמוך לירקון, ואומרת לעצמה, את אותם דברים שאמר לפני אלפי שנים החכם הראקליטוס – „לעולם לא תכנס פעמיים לאותו נהר".

טוחנים מים

(המשך מעמוד 13)

דור החימום הקטנטן הפועל על עקרון מיחם, ומכר אותו לצבא – עשרים אלף יחידות. וזרחין מתפרץ.

תמיד חשד שאעלם. „חשבתי שלא תבואי יותר. השטן עומד כרוכי". אבל יש וזרחין היקר העלה את חימתי בים האינפורמציה שהיה מזרים אלי לשטוף להביך ולהביס. זו מכשלתו, להטביע את כולם עד שהוא נעשה לרבים לזרא. ידו בכל התחומים, ההמצאות זורמות מפיו כמים. מנוע הרוח הוא פרשה בפני עצמה, עוד לא נמצאה דרך להפעילו בלי קלקולים. הוא קירטע קצת מעבר לקו הירוק, במבוא חורון ובאפרת, וכיום חוקרים אותו בעצלתיים במכון וולקני. עשרות המצאות מדפקות לצירו, והמטורפת מכולם היא זו שהציע בזמנו ללוי אשכול: להפחיד את המצרים. לצאת לחלל החיצון ולזרוק על סכר אסואן כרוזים המציעים למצרים לשמור על השלום פן ניפתח את סכר אסואן ומצריים תמצא עצמה בים התיכון".

שום נס אינו קורה לזרחין, המצאתו אינה פוגשת את הזמן הנכון. כשהגיש לפני שמונה שנים לשר החקלאות אריאל שרון תכנית מעודכנת להתפלת מים, על בסיס אחר המונע מהקרח "לטייל" בין צינורות ודוודים, כבר איחר. שיטת התפלה חדשה נכנסה לפעולה – "אוסמוזה הפוכה" – המפעילה לחץ על מים כדי שיעברו דרך קרום חצי חדיר המסנן את המלח. כך המליצה ועדת מומחים בראשות ד"ר עמיצור ברק, שמצאה כי זו כדאית יותר.

ברק מדבר על זרחין בחום, וגם אותו מעקצץ הספק: „זרחין נקלע לתוך משחק גורל משונה. המצאתו טובה למקומות שבהם יש מים בעייתיים, יוצרי אבנית. בניו־מקסיקו ב־1960 היה דרוש מתקן כזה, ולא אצלנו. שם נכשל מתקן זד"א ואצלנו מתקן זרחין לא היה כלכלי. מתקני ההדגמה נבנו במקומות לא נכונים וזרחין צבר רקורד שלילי. ובינתיים האוסמוזה ההפוכה, הפועלת על מי תהום ולא על מי ים, כלכלית יותר. תעתועי הגורל. אם ימציאו היום כדור פורח מופלא, האם יוכל להכניס את מטוס הקונקורד? הלא עבר זמנו. ובכלל, הגישה היא שעדיף לקחת שיטה מוכנה מאשר להשקיע במחקר ופיתוח".

ברק מספר לי פרט מראיג. הוא ועמיתיו התרשמו (וציינו זאת בדו"ח) כי יש מקום לבדוק את טענת זרחין שמים מופשרים מגדילים את היבול, טענה שנבדקה ברוסיה. ברק פנה לעמיתים מלומדי חקלאות ואלה התבצרו להפתעתו בעמדותיהם, פוחדים מטלטלה. קודם רוצים סיבות פיסיקליות כימיות. ומה בסך הכל נדרש מהם? להשקות עגבניות וקישואים במי קרח. ברק מאוכזב מכך, אך אינו מקיש על תכונתם העקרה של הרבה מרענים חרדי שינוי. כולל אלה שבדקו את שיטת זרחין.

זרחין מזדנב אחרי ההסטוריה, מסרב להניח לה. מהנדס החתפלה אמנון צפתי מקטלג את זרחין באגף מאיצי תהליכים. „בלעדיו לא היה קורה כלום בתחום ההקפאה בארץ. זה שהעניינים התגלגלו לכיוון אחר, זהו תהליך בלתי נמנע".

ובינתיים נעשה הכישלון להוציא לפועל את חכמתו לתוחלת חייו של זרחין. יושב ומפלרטט עם חכמתו. כל המצאותיו מתוייקות ומסודרות; כל תולדות חייו מתועדים וממוספרים. הכל ארוז לדור הבא, וזרחין מוכן לצאת מן הפרוזדור. „אני הרי לא גומר את החיים בזמן שאני מת", אומר לי זרחין. כשאני נפרדת ממנו וזרחין עדיין יושב אצל שולחנו ומשכלל את ידיעותיו ומחקריו, הוא מזכיר את גיבורו חכם־הלב של עגנון בסיפור "עד עולם" שאהובתו החכמה מפתה אותו: „שב נא עימדי, אל תניחני". גיבורו של עגנון, שאנשי האוניברסיטה אינם מכירים בערכו, ניתק בהתמרתו מעל התנאים והזמן, מבטו מרחף מעל לכל כמבט אלוהים, והוא יושב עם אהובת־חכמתו, חי לעולם ועד.

שרית פוקס

הורוסקופ

מזל סרטן

מאת איילת השחר

שנה של עבודה קשה מצפה לסרטנים. שינויים במקום העבודה או במסגרת הס־מכויות של הסרטן יתבעו שעות עבודה רבות ומייגעות. במקום הפנאי השמור לפינוקים – הם ימצאו את עצמם טרודים במחוייבויות הנובעות ממסגרת תפקידם.

לא מן הנמנע, שבשנה זו ייקלעו הסרטנים לעימותים עם בעלי סמכות, על רקע תביעתם להצר את צעדיהם, או להטיל עליהם אחריות נוספת, ומאבקם של הסרטנים לשמירה על עצמאות בביצוע תפקידם. האווירה במקום העבודה לא תהיה נוחה והם יצטרכו לתמרן היטב כדי לעבור את התקופה בשלום.

מאידך גיסא, ממרץ 1987 ואילך צפויה שנה של פריצת דרך בתחום המקצועי. יתכן שרבים מבני המזל יחליטו על תפנית דרמטית בקריירה. במקרים אחרים צפויה עבודה חדשה או אחריות חדשה במקום העבודה וקיים עם ביסוס מעמדם המקצועי. עבודה קשה עדיין תהיה – אבל עם פירות למאמץ.

אך גם הפתעות משמחות בתחום אחר צפויות במקום העבודה: נסיעות, השתלמויות והרחבת אפקים. בסך הכל אפשר לאמר, שעל אף קושי מסויים ועבודה מאומצת – הם ימצאו סיפוק וברכה בעמלם, ובמיוחד, כאמור, בחצי השני של השנה.

גם תחום הבריאות יעסיק את הסרטן בשנה הקרובה. במקרים אחרים תידרש זהירות בשל רגישויות שעלולות להתעורר עתה. ואם בעבר הוא לא טיפל בהן (מה שאפייני לבן מזל זה) – השנה יראג בן מזל סרטן לטפל בכל בעיה כראוי.

השנה צפויות גם נסיעות רבות לחו"ל. השתלמויות ולימודים בין במסגרת העבודה או באופן פרטי. הסקרנות תתעורר והרעב לידע יגבר.

לא נראה שינוי במצב הכספי ולא זרימת מצלצלין לכיסם. אבל לפחות הדאגות שהיו מנת חלקם בעבר הלא רחוק – נעלמו ושוב אינן מדירות שינה מעיניהם.

חודש יוני היה חודש מעייף למדי. חוש של עבודה קשה ומאומצת ושל תביעות ודרישות מכל הכיוונים.

ביולי מתחדשת האופטימיות. המרץ חוזר וכן שמחת החיים. יש יותר נכונות לבצע משימות והן אף מתבצעות בהתלהבות. יחד עם זאת עדיין אויבים נסתרים מאיימים להרוס מה שהסרטן בנה. ישנה קנאה מסביב ורכילות מזיקה. בחודש זה צפויה גם רחיה מאכזבת או ביטול של נסיעה לחו"ל. הדבר יגרום למפח נפש אך בדיעבד יתברר שהנסיעה היתה גורמת רק לבעיות.

גם באוגוסט צפויה עדיין דחיית הנסיעה. זהו גם חודש של בעיות כספיות. המחאות שניתנו בעבר – דורשות עתה את הכיסוי הכספי. יתכן שהסרטן עומד בפני הוצאה כספית גדולה במיוחד, מה שמכניס אותו לחרדות.

ספטמבר הרבה יותר סימפטי. הנסיעה לחו"ל תוכל להתבצע עתה. צפויים גם חיי חברה נעימים ומפגשים עם ידידים וקרובי משפחה. צפוי גם חידוש קשר של אהבה עם הרבה הבנה והרמוניה בין בני הזוג.

אוקטובר מביא את הסרטן הביתה. זהו חודש החגים ומטבע הדברים שהימים עוברים יותר בבית. בני הסרטן יהיו עסוקים באירוח בביתם. הפעם – הם יטרחו בשביל אחרים, ופחות יצאו להתארח. קשרים של הלב הופכים להיות חשובים אם כי צפויה אי הבנה או התרחקות זמנית מבן או בת הזוג.

כך גם בחודש נובמבר. בחודש זה יעסוק הסרטן בענייני כספים. הסרטנים מוזהרים מפני חתימה על חוזים מכירת נכסים או קנית רכוש. רצוי להקדיש זמן לעיסוק בתחומי יצירה ותחביבים. גם הילדים ידרשו הרבה תשומת לב בחודש זה.

בדצמבר קיים סיכוי נוסף לנסיעה לחו"ל, אם כי נסיעה זו עלולה להתבטל בשל עומס עבודה. ווקוקים לכם, בני הסרטן ולא יאפשרו לכם לצאת לחופשה. זהו חודש עבודה מפרך עם הרבה טרחה וטרדות מצד אנשים. גם עמיתים לעבודה אינם סימפטיים ביותר בתקופה זו. רצוי לשמור על הבריאות. קיים חשש להצטננויות ולמחלות של ראשית החורף.

ינואר שם את הרגש על ענייני קריירה. כפי שצויין, כל השנה הקרובה מאפשרת קידום בענייני קריירה. לסרטן סיכויים טובים לשפר את מעמדו במקום העבודה או למצוא לו עבודה חדשה עם הרבה יותר סיפוק ואוירה נעימה. גם בן הזוג יהיה מאד חשוב לסרטן. אם כי יתכן מתח מסויים בשל תביעה ליתר תשומת לב שהסרטן לא יוכל להעניקה בשל הלחצים בעבודה.

בפברואר ייעלמו הלחצים. יחד עם זה צפויה דאגה בתחום הכספי. רצוי להישמר מפני הוצאות מיותרות ולא לבצע את הנסיעה המתוכננת עם בן הזוג לחו"ל. זה יעלה מדי ביוקר. ומכמה בחינות.

מרץ רווקא טוב לנסיעה הזאת. צפוי גם קורס השתלמות או לימודים בתחום חדש כלשהו. עניינים משפטיים מומלץ לסיים בפשרה או לפחות לא לחתום על מסמכים הקשורים בחוק עד אמצע החודש.

במרץ ויותר מכך באפריל צפויה תנופה אדירה בתחום הקריירה ואף מפנה דרמטי. אפשר כמעט לאמר, שמי שמצפה להישגים כלשהם בתחום עבודתו יוכל עתה סוף סוף לנשום לרווחה. התפנית בפתח.

במאי תהיה סיבה לחגיגה. ואפילו אם ההצלחה תתבע עבודה קשה ושינוי בהרגלים האהובים – הפעם ההעזה תשתלם.

יוני הבא יהיה שוב חודש יפהפה. עם הרבה עבודה אך עם סיפוק והצלחה. וכך גם בחודש יולי – החודש שפותח את שנת הסרטן הבאה.

תחזית לשבוע שבין 20 ל־26 ביוני

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
משימה שחשבתם שתהיה קשה איננה כה קשה בסופו של דבר. הרצינות שלכם מפנה את מקומה לעליזות, והיחס האישי יעזור לכם בתחום העס־קים. הבטחון העצמי שלכם ושל בן הזוג גובר, אך אל תהפכו זאת לתחרות.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
לא כדאי לכם להניח לחשש מפני דחיה לגרום לכם עכבות. בימים אלה תגלו שהרומאנטיקה מוצאת חן בעיניכם. שימו את הדגש על פעילויות בשעות הפנאי. ילד יזדקק לאהבתכם השבוע; יתּ־כן שינוי בתכניות.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אינכם מצפים להרבה מפגישה משפחתית, אולם משהו שאחד מבני המשפחה יאמר ישפיע עליכם עמוקות. בימים אלה רצוי להעדיף בילויים שק־טים, אך גם ספורט ופעילות גופנית. בתחום הרומ־אנטי הכל כשורה.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
מסיבה או פגישה עם חברים יוציאו אתכם ממ־צב־רוח מדוכדך. הפופולאריות שלכם גבוהה, ותי־תקלו ביחס אוהד. בהתלהבותכם לבצע דברים בסביבה הביתית, אתם עלולים להתעלם מפרט חשוב מאוד – שימו לב.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
קשרים חברתיים יעזרו לכם בעסקים השבוע. הסיכויים הפיננסיים שלכם טובים מכפי ששיער־תם, אם כי צפויות מספר הוצאות קטנות. טיול או פיקניק יהיו על סדר היום. הימנעו מלהביע דעות שנויות במחלוקת.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
קרוב לוודאי שאתם מתייחסים לעצמכם ברצינות גדולה מדי בימים אלה, ולכן מומלץ לצאת לטיול או לנסיעות, ולהתרחק ככל האפשר מהשתקעות בעצמכם. צפויות הוצאות הקשורות לבית, אך הי־שמרו לא להגזים.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
אתם קצת מוטנמים עכשיו, אולם עדיין מסוגלים לשמח מישהו קרוב שסובל או עצוב. המשיכה שלכם בעיני המין הנגדי בשיאה השבוע. אתם מאוד מתלהבים מאוד ממה שאתם עושים בימים אלה, אך שימו לב גם לאחרים.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
מה שנראה כפגישה משעממת עשוי להסתיים במסיבה עליזה, או אל תידחו שום הזמנה. הש־בוע ישנה התאמה בין שותפים, ויחסי ידידות חד־שים נראים באופק. עבודה שתיעשה בשעות הע־רב תצליח יפה במיוחד.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
האישיות שלכם היא גורם חשוב בזירת הקאריירה השבוע; אתם גורמים לזולת לוותר על ביצורי ההגנה שלו, ואז אתם יכולים לפעול כרצונכם. חיי החברה מסעירים מאוד השבוע, אך ילדים ידרשו תשומת לב.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
השבוע תצאו לנסיעה מתוך תחושת חובה, אולם הנסיעה תתברר בעניין מהנה מאוד. אירועים משמחים יעודדו את רוחכם. אין להוציא מכלל אפשרות התפתחות של רומאן. תצטיינו בפעילות מאחורי הקלעים.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
אחדים מכם יקבלו השבוע עזרה כספית מקרוב משפחה. בעסקים עם הבנקים, תעשו רושם מצוי־ין. לענייני הבית יש בימים אלה חשיבות רבה. בתחום החברה אתם במרכז העניינים, אך הישמרו מראוותנות יתר.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
תוכלו לעזור לנפש אהובה פשוט על־ידי כך שת־מצאו לידה. הצחוק וההתלהבות שלכם מדבקים; שתפו אחרים ברגשותיכם, אם כי הסיכויים הכס־פיים משתפרים, אל תעורבו בכך חברים. שותפים משתדלים יפה יחד.

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

האינדקס עלה ב־3 נקודות

ב־3 נקודות נוספות עלה אינדקס יוקר החיים בחודש מאי. האינדקס הועמד כעת על 357 נקודות.

העליה הזאת באינדקס מבטיחה העלאה של תוספת יוקר לעובדים בתלת־החודש השוטף. באפריל ש.ז. עלה האינדקס ב־3 נקודות, היינו במשך חדשיים חלה עליה ב־6 נקודות. לפי הסכם תוספת היוקר כל תנודה ב־5 נקודות לפחות מחייבת שינויים בחישוב תוספת היוקר.

לעליה הנוכחית גרמה בראש וראשונה התיקרות מחירי המזון, ובעיקר תפוחי אדמה. מכיוון שבשטח המזון מורגשת עלית מחירים מתמדת - יש לצפות לעליה נוספת באינדקס גם החודש.

שביתת הרכבת מתפשטת

400 פועלים בבתי המלאכה של הרכבת בקישון שובתים זה היום השני. הם תובעים הגדלת משכורתם בשיעור של 12 ל"י לחודש, בגדי עבודה, נעלים וכו'. לאות סולידריות הצטרפו הבוקר לשובתים 120 פועלי מסילה שליד מחלקת ההנדסה. כפי שנמסר יצטרפו מחר לשביתה - אם היא תימשך - גם למעלה ממאה פועלי המסילה על הקו.

שי ממאליק לאבן

הנציג הראשי של ברית המועצות באו"ם, מר יעקב מאליק, שלח למר אבן, בעת שהחלים ממחלתו, תיבת קאוויאר וודקה עם איחולי החלמה מהירה.

פיונגיאנג בירת הצפון בידי האמריקנים

טנקים של מעלי הברית עמדו הבוקר ברחובות פיונגיאנג. למעלה ממאה טנקים השתתפו בכיבוש העיר על ידי תנועות מלקחיים. התנגדות הקומוניסטים היתה מועטת.

שני טורי הטנקים עברו דרך רחובות העיר, ואחר כך חזרו ויצאו מתוכה למשך הלילה, אך הבוקר עם שחר תפסו כוחות אוהם את העיר, הנמצאת 45 ק"מ מצפון לקו הרוחב ה־38. עכשיו יש לכוחות או"ם שליטה מלאה על הרמה שבה נמצא "משולש הברזל" של הקומוניסטים ואשר שימשה בסיס לשלוש התקפות קומוניסטיות על קוריאה הדרומית.

1169 פרות מארה"ב לישראל

1169 פרות מאמריקה יגיעו היום אחה"צ או מחר בבוקר לחיפה באניה "קולומביה־הייט". הפרות תחולקנה לישובים השונים.

בשר וביצים יחולקו השבוע

5 ביצים יקבל השבוע כל צרכן במסגרת המנה החודשית. כן יחולקו השבוע 125 גרם בשר לצרכן. המנה שלא חולקה בשבוע שעבר לא תוחזר.

נשים הרות יקבלו תוספת של 300 גרם בשר, לעובדים עבודה גופנית קשה יחולק בשר־שימורים בקופסאות.

רוצים להקים מעברה בתל־אביב

לשכות העבודה הכלליות מפעילות לחץ על מחלקת הקליטה להקים מעברה בתל אביב כדי להקל על המחסור מפועלים מקצועיים.

בניגוד לערים אחרות, קיים בת"א מחסור חריף בעובדים מקצועיים. הסיבה העיקרית היא, שבגלל העדר אפשרות שיכון, אין תל־אביב קולטת עולים חדשים במספר רב. לשכות העבודה אינן יכולות למלא אף חלק מהזמנות, הנמסרות להן ממקומות עבודה שונים.

פתרון חלקי של הבעיה הזאת רואים חוגים מסויימים בלשכות העבודה בהקמת מעברה גדולה בתל אביב או בסביבתה הקרובה ביותר.

שלושה שרי מפא"י מרכיבים את רשימת מפלגתם

מפא"י הרכיבה ועדת ביצוע מפלגתית, שלה נמסרה הסמכות להחליט סופית על רשימת המועמדים לבחירות לכנס. חברי הועדה הם ראש הממשלה דוד בן גוריון, שר החקלאות פ. לבון ושר החוץ מ. שרת.

לועדה זו מביאים חוגי המפלגה השונים את תעצומותיהם והצעותיהם בדבר המועמדים שמיונם נעשה לפי שיקולי צורכיה של המפלגה לצורך הצלחתה בבחירות.

מן היציע...

— מצטיירים שלפני 120 חברי כנסת יש להם זכות בכורה לשיחות טלפון והם עלולים להשתיק את כל קוי הטלפון בארץ (ערה מיחון, מפא"י, בדיון על חוק החסינות לחברי הכנסת.)

— אם אני מסחר במכונית ומוצא מישהו בדרך, האוכל לטעון שעשיתי זאת למען תפקידי בכנסת? (מ. ארגוב, מפא"י, בדיון על החוק חנ"ל).

— אינני רואה כל סיבה שחבר כנסת לא ישמור על לשונו, כשהוא מדבר מחוץ לכנסת (שר המשפטים פ. רוזן)

— חבר הכנסת צריך להיות במצב... "שיוכל לנסוע חנם על חשבון חברה פרטית (י. בר יהודה מפ"ם)

— חברי הכנסת, אתם עלולים מאד אבל במקרה זה הצחוק לא יוכל לעזור (שר התחבורה ד. יוסף) (י. בר יהודה, מפ"ם)

— אצל יהודים נהוג שמתפללים ועושים "מי שברך" למען זה שעוסק בצרכי ציבור, אבל אין נותנים לו זכויות מיוחדות. (ש. לביא ממפא"י).

— החסינות שנותנים לכתים ווירות של חברי כנסת מאפשרת שבאותם בתים ווילה יעסקו גם בפעולות אויבות למדינה. לפי דעתי אין צורך בחסינות כזאת לחברי הכנסת לשם מילוי תפקידם (ראש הממשלה).

— גם בבתי שרים וראש הממשלה יכול לקרות כדבר הזה (קריאת ביניים של מ. יערי המפ"ם)

— אינני מבין, מדוע נדלק פתאום הכובע על ראשו של חבר הכנסת יערי (ראש הממשלה בתשובה לקריאת הביניים).

הכביש לעקבה נסלל ע"י הצבא הבריטי

בעבה"י החלו ההכנות לסלילת הכביש מרבת עמון לעקבה, להקמת מזח בעקבה ולבניית שדה תעופה במעון. סלילת הכביש וכן העבודות האחרות יבוצעו בפיקוח הצבא הבריטי.

כביש זה שיהיה אחד הדרכים האסטרטגיות במזרח התיכון, יחבר לאורך 630 קילומטרים את הנמל היחיד של עבר הירדן עם בירתה ועם כל יתר דרכי המזרח התיכון.

סילת הדרך בקיץ תיתקל בקשיים בהשגת פועלים. הפליטים הערביים מסרבים לעבוד בחום המדבר. עבר הירדן עושה מאמצים לגיוס עשרים אלף בדואים לעבודת הכביש ומניחים כי לרגל שנת הבצורת יבואו הבדואים לעבודה יחד עם גמליהם.

בנמל תל־אביב מסרבים לטעון סחורה לקוריאה

כמה מפועלי נמל תל־אביב סרבו הבוקר להטעין משלוח של תרכיזי מזון המיועד לקוריאה על האניה "הנרייטה סולד". המטען נשלח על־ידי ממשלת ישראל לאוכלוסית דרום קוריאה שנפגעה מפעולות המלחמה.

מיד בהיוודע הסרוב נתכנס לישיבה ועד פועלי הנמל כדי לדון במצב. בזמן הישיבה הסוערת נחלקו הדעות שוה בשוה: מחצית הועד המורכב מחברי מפ"ם תבע הפסקת העבודה, ואילו מחציתו השניה המורכבת מאנשי מפא"י, חרות וכו' התנגדה לכך.

בהתחשב עם תוצאות אלה חורה יו"ר אגודת פועלי הנמל שהשתתף בישיבה כנציג מועצת פועלי ת"א להמשיך בעבודה עד מחר, עד שתתכנס אסיפה כללית של פועלים להכריע בדבר.

22.6-27.6.86

חופש ונופש

במשביר לצרכן

מאות מוצרים
לחופש, לנסיעות,
לחוף ולפיקניק

רהיטי גן ומרפסת
מוצרי ספורט וסירות
מזוודות ותיקי נסיעה
תרמילים ותיקי צד
מזרונים גלגלי ים וכדורים
צידניות גרילרים וטרמוסים
שמשיות ונדנדות
מגוון מוצרי שזוף
כולל מוצרי היוקרה
Marks & Spencer

בגדי ים וחוף
חולצות טריקו לנשים וגברים
מכנסיים קצרים לגברים וילדים
כובעים, תיקי קש ובד
מבחר נעלי בד ורשת
סנדלים לילדים

עד 20% הנחה

מזוודה MGA 65 ס״מ סקאי
רק 49 ש״ח

מזוודה MGA 60 ס״מ סקאי
רק 45 ש״ח

הצעות מיוחדות

אופני ילדים VIVI
25% הנחה

קשת הסכום

כסאות לגן ולפיקניק
כסאות לים
רק 19.99 ש״ח

כובע מצחיה לגברים
רק 4.99 ש״ח

עד אזילת המלאי

שי חינם

על כל קניה נטו מעל 75 ש״ח
חולצת טריקו חינם

עד אזילת המלאי

מבצע SANYO

כל המוצרים
בשני מסלולי קניה לבחירתכם:
1. מסלול קניה ב-3 תשלומים ללא ריבית!
2. מסלול קניה "סניו-5" ב-6 תשלומים.
פרטים בכל-בו

25% הנחה

שבוע הספר העברי

פרסום הרשת

4 הפלגות בלבד במסלול מיוחד לישראלים

על סיפון אוניית הפאר „סיטי אוף רודוס"

7 ימי שייט

חיפה ★ רודוס ★ מיקונוס ★ איסטנבול ★ כרתים ★ חיפה.

תאריכי הפלגה: 31.7, 7.8, 14.8

10 ימי שייט

חיפה ★ רודוס ★ קורפו ★ ונציה ★ דוברובני ★ חיפה.

תאריך הפלגה: 21.8.86

אוכל כשר

נשמח שתבואו אתנו. באמת נשמח.

שנה תמימה אנו מתכננים את הנופש הנפלא הזה.

נכון! – את הים לא אנו המצאנו, אבל את כל השאר!!

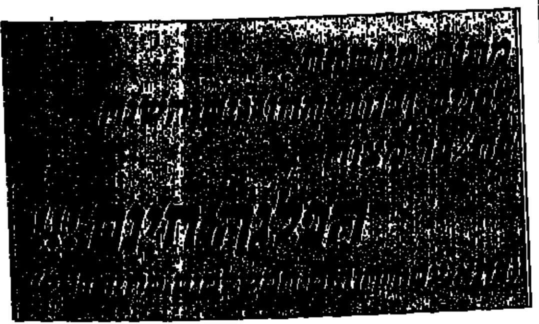
חיפשנו את החופים והאקזוטיים באיי ונמלי הים התיכון, את אנית שיט־החופים החביבה ביותר המשלבת אלגנטיות בשרות מעולה.

חיפשנו אוכל בשפע ובאיכות גבוהה ביותר.

חיפשנו את כל אלה ומצאנו את „סיטי אוף רודוס". איתה נפליג 4 פעמים בלבד, במסלול שתוכנן במיוחד לקהל הישראלי.

מצאנו דרך לשלב מנוחה ונופש ללא צורך לארוז ולפרוק מזוודות, מרגוע עם בידור בשפע, מיטב אמנים, תזמורת, דיסקוטק, 3 ארוחות מלכים יום יום – ובין כל אלה: ביקורים בנמלי תורכיה, איטליה, יוגוסלוויה ואיי הים האגאי.

אז עכשיו, כשמצאתם אותנו – בואו והצטרפו לחגיגה על הים.

פרטים:
„מועדון מטיילי מעריב"
מערכת „מעריב", קרליבך 2, ת"א
☎ 03-439207

הרשמה אצל כל סוכני הנסיעות

ארגון וביצוע: סוכנות אניות מלחי
● תל־אביב: רח' דיזנגוף 76 (☎ 03-299414; 03-290596).
● חיפה: רח' הבנקים 3 (☎ 04-524218/9)

